

แนวทางการฟื้นฟูเศรษฐกิจจังหวัดปัตตานี

โดย

นายสมศักดิ์ อธิษฐานวิญญู

กรรมการสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ ๒๖

ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๖-๒๕๕๗

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการฟื้นฟูเศรษฐกิจจังหวัดปัตตานี
ลักษณะวิชา การเศรษฐกิจ
ผู้วิจัย นายสมศักดิ์ อิศริยะภิญโญ หลักสูตร ปรอ. รุ่นที่ ๒๖

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพอุตสาหกรรมที่มีและยังคงดำเนินการอยู่ในจังหวัดปัตตานีในปัจจุบัน ๒) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ ของอุตสาหกรรมในจังหวัดปัตตานี ๓) เพื่อเสนอแนะแนวทางการฟื้นฟูเศรษฐกิจจังหวัดปัตตานีในการส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงทางธุรกิจสำหรับผู้ลงทุนและเกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับจังหวัดได้รวมไปถึงการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ตั้งแต่การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของการไปอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้นจนจบการวิจัย (Ongoing) โดยมีการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งก่อนและหลังการวิจัย มีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview: IDI) รวมทั้งการศึกษาวเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากเอกสารบทความ และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการนำข้อมูลทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆเกี่ยวข้องเพื่อขยายผลและนำไปสู่การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่าการผลิตของอุตสาหกรรมทั้งหลายในจังหวัดปัตตานีใช้วัตถุดิบที่มาจากธรรมชาติเป็นปัจจัยนำเข้าที่สำคัญ (Input) นำมาผ่านกระบวนการแปรรูปต่างๆ (Process) ตามขั้นตอนการผลิต จนกระทั่งได้ผลผลิต (Output) คือ อาหารทะเลแช่แข็ง อาหารทะเลสำเร็จรูป ยางแผ่นรมควัน ยางก้อน ผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาล เป็นต้น ผู้ดำเนินธุรกิจจำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ อยู่ตลอดเวลา เพื่อป้องกันปัญหาหามลภาวะที่จะเกิดขึ้นซึ่งจะมีผลกระทบต่อชุมชนทำให้เกิดปัญหาต่างๆทำให้ ขาดทรัพยากรธรรมชาติที่เพียงพอสำหรับการผลิตและใช้ประโยชน์เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมเกษตรอุตสาหกรรมอย่างมีความสุขและยั่งยืน

คำนำ

การศึกษาวិจัยเรื่อง“แนวทางการฟื้นฟูเศรษฐกิจจังหวัดปัตตานี”เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร ภายใต้การกำกับดูแลของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรซึ่งได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในรุ่นนี้เป็นรุ่นที่ ๕๖ ผู้ศึกษาวิจัยสนใจที่ดำเนินการในเรื่องดังกล่าวข้างต้นเนื่องจากจังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดบ้านเกิด และหวังว่าผลการศึกษาบางส่วนจะมีประโยชน์ในการขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรมของจังหวัดปัตตานี เพื่อให้เศรษฐกิจของจังหวัดกลับฟื้นตัวอีกครั้งแม้ว่าจะยังคงต้องประสบกับปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ก็ตาม

(นายสมศักดิ์ อธิริยะภิญโญ)

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร ปรอ. รุ่นที่ ๒๖

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ ๑	๑
บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีการดำเนินการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	๕
บทที่ ๒	๑๐
แนวความคิด หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๐
ทฤษฎีและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	๑๑
ทฤษฎีและแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน	๑๔
ความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Competitive Advantage)	๒๒
สภาพปัจจุบันของอุตสาหกรรมในจังหวัดปัตตานี	๒๕
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ ในอุตสาหกรรม	๒๗
กรอบแนวคิดของการวิจัย	๓๒
บทที่ ๓	๓๓
การดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมเพื่อให้ได้เปรียบในการแข่งขัน	๓๓
สภาพภูมิศาสตร์ สังคม และ เศรษฐกิจ ในจังหวัดปัตตานี	๓๓
ความได้เปรียบสภาพภูมิศาสตร์ สังคม และ เศรษฐกิจ ในจังหวัดปัตตานี	๓๖
ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ ของอุตสาหกรรมในจังหวัดปัตตานี	๓๗
การดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมเพื่อให้ได้เปรียบในการแข่งขัน	๓๗

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๓	การดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมเพื่อให้ได้เปรียบในการแข่งขัน (ต่อ)
	สรุป ๔๑
บทที่ ๔	วิเคราะห์การฟื้นฟูเศรษฐกิจจังหวัดปัตตานีอุตสาหกรรมต่างๆ และอุตสาหกรรมที่ได้เปรียบในการแข่งขันในจังหวัดปัตตานี
	๔๒
	อุตสาหกรรมการประมง ๔๒
	อุตสาหกรรมยาง ๔๕
	ผลิตภัณฑ์ฮาลาล ๔๖
	แนวทางในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ จากผู้ประกอบการในจังหวัดปัตตานี ๔๘
	แนวทางการส่งเสริมธุรกิจจากผู้ประกอบการและภาครัฐในจังหวัดปัตตานี ๔๙
	แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนจากผู้ประกอบการและภาครัฐในจังหวัดปัตตานี ๕๑
	สรุป ๕๒
บทที่ ๕	สรุปและข้อเสนอแนะ ๕๓
	สรุป ๕๓
	ข้อเสนอแนะ ๕๔
บรรณานุกรม	๕๕
ภาคผนวก	๕๖
	ผนวก ก ข้อมูลเศรษฐกิจของจังหวัดปัตตานี ๕๗
	ผนวก ข ข้อมูลทางสังคมของจังหวัดปัตตานี ๖๐
ประวัติย่อผู้วิจัย	๖๑

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๒-๑.แสดงสภาพปัจจุบันของอุตสาหกรรมในจังหวัดปัตตานี	๒๖
๔-๑.ปริมาณและมูลค่าสัตว์น้ำที่นำขึ้นท่าเทียบเรือประมงขององค์การสะพานปลา	๔๓
๔-๒.มูลค่าการผลิตกุ้งทะเลเปรียบเทียบปี พุทธศักราช๒๕๕๒-๒๕๕๔	๔๔
๔-๓.แสดงข้อมูลการปลูกยางพารา	๔๖
๔-๔.แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์และมูลค่าผลิตภัณฑ์ฮาลาล	๔๗

สารบัญแนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่	
๒-๑.แผนผังการพัฒนาอย่างยั่งยืน	๑๕
๒-๒.แสดงการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง ๓ ระบบ ที่สามารถพัฒนาตนเองไปได้สูงสุด	๑๖
๒-๓.แสดงถึงความสัมพันธ์ของมิติต่างๆ อย่างสมดุล เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน	๑๘

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปฏิวัติอุตสาหกรรม เมื่อปีคริสต์ศักราช ๑๗๖๐ หรือในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ ที่ประเทศอังกฤษนับได้ว่าเป็นเหตุการณ์สำคัญที่มีผลกระทบต่อประชากรของโลกเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคมและวัฒนธรรม กล่าวคือ เป็นการเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตจากเดิมที่เคยใช้แรงงานคนและสัตว์ พลังงานธรรมชาติ หรือเครื่องมือง่าย ๆ ในสังคมเกษตรกรรม หรือที่เรียกว่า ระบบการผลิตในครอบครัว (Domestic System) มาเป็นการใช้เครื่องจักรกลผลิตสินค้าในระบบโรงงานอุตสาหกรรม (Factory System) ทำให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตได้ผลผลิตในปริมาณมาก

สำหรับประเทศในทวีปยุโรปที่ปฏิวัติอุตสาหกรรมแล้วในยุคนั้น ได้มีการเกิดและการขยายตัวของเมืองเพิ่มขึ้น วิถีชีวิตแบบเมืองนำมาสู่การดำรงชีวิตแบบใหม่ ไม่ว่าจะเป็นด้านอาชีพ ด้านการบริโภค ด้านที่อยู่อาศัย รวมทั้งลักษณะการทำงาน สุขภาพ การศึกษา การพักผ่อนหย่อนใจ ตลอดจนความสัมพันธ์ต่อครอบครัวและเพื่อนร่วมงาน ไม่เพียงแต่ชีวิตในเมืองเท่านั้นที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องเป็นผลมาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม ในส่วนของชนบทเองก็เกิดการเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกันคือ มีการอพยพออกจากหมู่บ้าน การผลิตทางการเกษตรได้กลายเป็นการผลิตเพื่อการตลาด โดยมีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้กับภาคเกษตรกรรมและปศุสัตว์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการผลิตให้เพียงพอที่จะเลี้ยงภาคอุตสาหกรรมด้วย

ผลลัพธ์ของการปฏิวัติอุตสาหกรรมทำให้ประเทศอังกฤษเกิดความมั่งคั่ง จนมีอำนาจเหนือประเทศอื่นๆในทวีปยุโรป ความมั่งคั่งและอำนาจอันเกิดจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมจึงเป็นแรงกระตุ้นให้ประเทศต่างๆ ทั้งในทวีปยุโรป และทวีปอื่นๆ ที่มีพื้นฐานทางการค้า และอุตสาหกรรมภายในประเทศ รวมทั้งมีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการพัฒนาสิ่งต่างๆ ให้ถึงระดับของการปฏิวัติอุตสาหกรรมภายในของตนเองได้ ประชาชนได้ให้ความสนใจในการปฏิวัติอุตสาหกรรมในประเทศของตนเป็นอย่างมากในยุคที่ ๑ ของการปฏิวัติอุตสาหกรรม ซึ่งผลของการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุคที่ ๑ นำมาซึ่งการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุคที่ ๒ (ปีคริสต์ศักราช ๑๘๘๐)

เนื่องมาจากการสะสมทุนที่เกิดจากผลกำไร และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งปริมาณของประชากรที่เพิ่มขึ้นในโลกด้วย

โดยลักษณะสำคัญของการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุคที่ ๒ มีอยู่หลายด้านด้วยกัน อันได้แก่ การนำพลังงานหลายอย่างมาใช้ นอกเหนือจากถ่านหินที่เป็นหลักในการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุคที่ ๑ แล้วพลังงานที่ใช้ในช่วงนี้มีทั้งไฟฟ้า แก๊ส น้ำมัน ซึ่งเป็นผลก่อให้เกิดสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ขึ้นในโลกใบนี้ เช่น โทรเลข โทรศัพท์ วิทยุ รถยนต์ เครื่องบิน โดยมีวัสดุหลักที่ใช้คือ เหล็กกล้า ซึ่งมีราคาถูกและใช้เป็นพื้นฐานต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมหลักต่าง ๆ รวมทั้งในการคมนาคมอีกด้วย

การปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุคที่ ๒ ซึ่งในยุคนี้มีประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ นับเป็นการวางรากฐานสำคัญในการสะสมความมั่งคั่งและอำนาจของสหรัฐอเมริกาที่จะสืบทอดความเป็นมหาอำนาจต่อจากประเทศอังกฤษในเวลาต่อมา เนื่องจากโลกของการค้าส่งผลให้การคมนาคมขยายตัวสูงขึ้น ความเข้มข้นของการแข่งขันล่าอาณานิคมก็สูงขึ้นด้วย และในช่วงการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุคที่ ๒ นำไปสู่สงครามโลกครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ ซึ่งเป็นการปะทะกันด้านกำลังของสังคมอุตสาหกรรมแต่ละฝ่ายที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันและต้องการแสดงแสนยานุภาพของตนเอง

หลังเสร็จสิ้นสงครามโลกครั้งที่ ๒ การเติบโตของภาคอุตสาหกรรมยังดำเนินต่อไป โดยประเทศที่พัฒนาแล้วยังคงครอบงำความมั่งคั่งจากประเทศอื่นที่มีวัตถุดิบและแรงงานราคาถูกมาสู่ประเทศของตน ทั้งนี้มีการจัดตั้งองค์การขนาดใหญ่เพื่อควบคุมการค้าและรักษาผลประโยชน์ของชาติมหาอำนาจเช่น กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund-IMF) ธนาคารโลก (World Bank) สนธิสัญญาศุลกากรและการค้า (GATT) และองค์การค้าโลก (WTO)

ส่วนการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุคที่ ๓ เริ่มตั้งแต่ปีคริสต์ศักราช ๑๙๕๐ จวบจนถึงปัจจุบัน อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ จนสามารถนำความรู้แขนงต่างๆ มาใช้เป็นแหล่งพลังงานได้ เช่น พลังงานปรมาณู พลังงานอิเล็กทรอนิกส์ ในส่วนของอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้ทำให้เกิดสิ่งประดิษฐ์แบบอัตโนมัติหรือกึ่งอัตโนมัติหลายอย่างที่สำคัญคือ สมองกลคอมพิวเตอร์ที่ผสมผสานระหว่างสมองความจำอิเล็กทรอนิกส์กับโปรแกรมภาษาทางคอมพิวเตอร์ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก

ในยุคที่ ๓ ของการปฏิวัติอุตสาหกรรม ประเทศที่พัฒนาแล้วได้ดำเนินการย้ายโรงงานอุตสาหกรรมไปตั้งในประเทศที่กำลังพัฒนาเนื่องจากปัจจัยต้นทุนด้านแรงงาน และได้หันมาดำเนินการผลิตและวิจัยเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และเครื่องจักรชนิดพิเศษที่ต้องใช้ทักษะและเทคโนโลยีระดับสูง อุตสาหกรรมสำคัญที่เข้ามาแทนที่อุตสาหกรรมหนักอื่น ๆ คือ คอมพิวเตอร์

อิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมอวกาศและสมุทรศาสตร์ อุตสาหกรรมทางด้านชีวภาพและพันธุกรรมศาสตร์ ปัจจัยการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในด้านต่างๆ ได้นำพาโลกเข้าสู่กระแสนิยมด้านเดียวอย่างชัดเจน จนกลายเป็น โลกไร้พรมแดน

สำหรับประเทศไทยแล้ว หากกล่าวถึงการเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรมของไทย น่าจะเริ่มนับตั้งแต่การเข้ามาของชาติตะวันตกในช่วงปีพุทธศักราช ๒๓๘๓ หรือปีคริสตศักราช ๑๘๕๐ เป็นต้นมา การเข้ามาของชาติตะวันตกในช่วงต้นของกรุงรัตนโกสินทร์เป็นสัญญาณบอกเหตุถึงการล่าอาณานิคมของชาติตะวันตกที่สะสมเงินทุนจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม ได้นำสู่การลงทุนในสนธิสัญญาระหว่างสยามประเทศกับประเทศอังกฤษ ซึ่งอุตสาหกรรมของประเทศไทยในช่วงนั้นเป็นเพียงหัตถอุตสาหกรรมอันประกอบไปด้วย การแปรรูปอาหาร สิ่งทอ เครื่องปั้นดินเผา และเครื่องเงินเครื่องทอง เป็นต้น

จนกระทั่งมีการยกเลิกสนธิสัญญาบาวริงในปีพุทธศักราช ๒๔๖๕ จึงสามารถเพิ่มอัตราภาษีนำเข้าได้ พร้อมเกิดเหตุการณ์ที่สำคัญของประเทศขึ้นคือ การปฏิวัติเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองในปีพุทธศักราช ๒๔๗๕ ของคณะราษฎร อันเป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันประเทศไปสู่ความเป็นชาตินิยมในสมัยรัฐบาลของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ในสมัยนั้นเกิดการจำกัดการประกอบอาชีพของคนต่างด้าว พร้อมไปกับการเกิดอุตสาหกรรมรัฐวิสาหกิจ รวมไปถึงการคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศ โดยการตั้งกำแพงภาษี ตลอดจนการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศให้เข้มแข็ง ซึ่งส่งผลให้อุตสาหกรรมมีสัดส่วนถึงร้อยละ ๑๓ ในผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product) หรือ GDP ในปีพุทธศักราช ๒๕๐๓

ภายใต้กรอบเศรษฐกิจความเป็นชาตินิยม ทำให้อุตสาหกรรมในประเทศเกิดความเข้มแข็งได้และสามารถส่งผลทดแทนการนำเข้าในอนาคตได้ เพื่อเป็นการดำเนินการให้สอดคล้องกัน ทางรัฐบาลได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติขึ้น โดยฉบับที่ ๑ ได้ประกาศใช้ในปีพุทธศักราช ๒๕๐๔ ระยะเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจมีกำหนดหกปี คือ ระหว่าง ปีพุทธศักราช ๒๕๐๔ ถึง ๒๕๐๙ และแบ่งออกเป็นระยะ ๓ ปีแรก (พุทธศักราช ๒๕๐๔-๒๕๐๖) กับระยะ ๓ ปีหลัง (พุทธศักราช ๒๕๐๖-๒๕๐๙)

จุดมุ่งหมายหมายและนโยบายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างปีพุทธศักราช ๒๕๐๔-๒๕๐๙ มุ่งเน้นไปในการเพิ่มประสิทธิภาพและปริมาณของผลผลิตของพืชผลด้านเกษตรกรรม รวมทั้งการสงวนรักษาป่าไม้พร้อมกันกับการปรับปรุงระบบการขนส่งและการสื่อสารให้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น ส่วนการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมนั้น อาศัยการส่งเสริมการลงทุนเป็นเครื่องมือสนับสนุนให้ภาคเอกชนดำเนินการ โดยในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑ มีโครงการสำคัญในการพัฒนา

ด้านอุตสาหกรรม คือ การสำรวจแร่ การสำรวจน้ำบาดาล และการสำรวจทางธรณีฟิสิกส์ ซึ่งในขณะนั้นเรื่องดังกล่าวยังต้องอาศัยความช่วยเหลือจากต่างประเทศ

นอกเหนือจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแล้ว รัฐบาลได้มีแนวนโยบายคุ้มครองอุตสาหกรรมปลายน้ำที่ยังเป็นอุตสาหกรรมทารกอยู่ (อุตสาหกรรมที่อยู่ในช่วงเริ่มต้น) พร้อมไปกับนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมแรงงานราคาถูก เนื่องจากในขณะนั้นมีอุปทานแรงงานราคาถูกมากพอ รวมทั้งค่าครองชีพของแรงงานต่ำพอ จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมชาติตลอดจนนโยบายต่างๆ ของรัฐบาล ทำให้อุตสาหกรรมมีส่วนเท่ากับร้อยละ ๒๒ ในผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product) ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๗

จากแนวนโยบายการส่งเสริมอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า ได้นำประเทศไทยไปสู่อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกพร้อมทั้งเกิดการเติบโตอย่างก้าวกระโดดเนื่องมาจาก สัญญาพลาซ่า แอควอร์ด (Plaza Accord หรือ Plaza Agreement) เป็นการตกลงร่วมของ ๕ ประเทศ ได้แก่ ฝรั่งเศส เยอรมัน ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และ อังกฤษ เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ปีคริสต์ศักราช ๑๙๘๕ (ปีพุทธศักราช ๒๕๒๘) ที่โรงแรมพลาซ่า (The Plaza Hotel) ในเมืองนิวยอร์ก (New York) ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยทั้ง ๕ ประเทศตกลงร่วมกันที่จะลดค่าเงินดอลลาร์ และขึ้นค่าเงินเยนและเงินมาร์ค โดยการแทรกแซงตลาดอัตราแลกเปลี่ยน ส่งผลให้เงินเยนที่สูงขึ้นทำให้การส่งออกของญี่ปุ่นมีปัญหา จำเป็นต้องไปลงทุนเพื่อการส่งออกในประเทศที่มีต้นทุนถูกกว่า โดยที่ประเทศไทยเป็นเป้าหมายหนึ่งที่เป็นแหล่งลงทุนของประเทศญี่ปุ่น

นอกจากเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ประเทศไทยได้รับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและยังเป็นฐานการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานฝีมือราคาถูกจากต่างประเทศอีกด้วย ส่งผลให้การส่งออกภาคอุตสาหกรรมขยายตัวอย่างรวดเร็ว จากร้อยละ ๒๔.๗ ในช่วงปีพุทธศักราช ๒๕๒๗-๒๕๒๘ เป็นร้อยละ ๓๐.๗ ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๙-๒๕๓๑ ในขณะที่การส่งออกสินค้าภาคการเกษตร ขยายตัวร้อยละ ๖.๕ และ ๕.๘ ในช่วงเวลาเดียวกัน ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๘ เป็นปีแรกที่มีการส่งออกสินค้าภาคอุตสาหกรรมมากกว่าภาคการเกษตร โดยที่สัดส่วนมูลค่าการส่งออกภาคการเกษตร จากร้อยละ ๓๘ ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๘ เป็นร้อยละ ๑๑.๔ ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๘ ขณะที่สินค้าภาคอุตสาหกรรมจากร้อยละ ๔๙.๕ ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๘ เป็น ๘๑.๕ ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๘

จากตัวเลขการขยายตัวด้านการส่งออกที่เพิ่มสูงขึ้นในช่วงระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมา (ปีพุทธศักราช ๒๕๒๘-๒๕๓๘) โดยที่ไม่คาดคิดปีพุทธศักราช ๒๕๓๕ การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมลดลง (ร้อยละ -๐.๑) โดยมีปัจจัยทั้งภายนอกและภายใน กล่าวคือ ปัจจัยภายนอกเกิด

จาก วัฏจักรเศรษฐกิจของโลกที่มีแนวโน้มถดถอยลง ส่วนปัจจัยภายในเป็นเรื่องของโครงสร้างอุตสาหกรรมในประเทศไทยที่ล่าช้า นอกเหนือจากสัญญาณบอกเหตุร้ายข้างต้นแล้ว ปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดจากประเทศไทยในปีพุทธศักราช ๒๕๔๐ แล้วส่งผลไปยังภูมิภาคต่างๆ ในโลกคือ วิกฤตการณ์ฟองสบู่แตก หรือ วิกฤตการณ์ต้มยำกุ้ง หรือที่ชาวต่างประเทศเรียกว่า Tom Yam Kung Crisis ในขณะนั้นประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาและแบกรับภาระหนี้ต่างประเทศที่สูงถึงร้อยละ ๔๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product) ประกอบกับมีปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non Performance Loan) หรือ NPL สูง รวมทั้งเงินทุนไหลออกนอกประเทศ เป็นผลให้ค่าเงินบาทตกต่ำลง

จากเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าบทบาทของอุตสาหกรรมในประเทศไทยค่อยๆ เจริญเติบโตและมีบทบาทสำคัญในการชี้นำเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก แม้จะต้องประสบปัญหาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจบ้างแต่ อุตสาหกรรมไทยก็สามารถผ่านวิกฤตการณ์เหล่านั้นมาได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลของการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุคที่๓ ที่มีผลทำให้โลกกลายเป็น ดินแดนไร้พรมแดน โดยการเติบโตของเทคโนโลยีที่ทำให้จุดต่างๆ ทั่วทุกมุมของโลกสามารถเชื่อมต่อกันได้ พร้อมไปกับการเติบโตของอุตสาหกรรมต่างๆ ในประเทศอีกด้วย

ปัตตานีเป็นจังหวัดที่มีที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศไทยและเป็นหนึ่งในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลตะวันออกของภาคใต้ติดกับทะเลจีนใต้ มีพื้นที่ติดกับจังหวัดสงขลาและจังหวัดนราธิวาสทางทิศตะวันตก ติดกับจังหวัดยะลาทางทิศใต้ จากอดีตจวบจนปัจจุบัน จังหวัดปัตตานีถือได้ว่าเป็นหัวเมืองที่สำคัญแห่งหนึ่งในภาคใต้ตั้งบนที่กึ่งที่ปรากฏในประวัติของจังหวัดปัตตานีที่กล่าวว่า

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้ยกเลิกวิธีการปกครองบ้านเมืองแบบจตุสดมภ์ (เวียง วัง คลัง นา) ตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๓๕ เป็นต้นมา จัดการปกครองเป็นแบบ ๑๒ กระทรวง มีกระทรวงมหาดไทยเป็นกระทรวงการแผ่นดิน โดยให้จัดการปกครองเป็นระบบเทศาภิบาล ทรงใช้นโยบายประนีประนอมและทรงดำเนินการทีละขั้นตอนโดยไม่ก่อให้เกิดการ กระทบกระเทือนต่อการปกครองของเจ้าเมือง ทั้ง ๗ หัวเมือง ในภาคใต้ทรงโปรดฯ ให้จัดแบ่งเป็น ๔ มณฑล ได้แก่

๑. มณฑลภูเก็ต จัดตั้งในปีพุทธศักราช ๒๔๓๗
๒. มณฑลชุมพร จัดตั้งในปีพุทธศักราช ๒๔๓๕
๓. มณฑลนครศรีธรรมราช จัดตั้งในปีพุทธศักราช ๒๔๓๕

๔. มณฑลไทรบุรี จัดตั้งในปีพุทธศักราช ๒๔๔๐

มณฑลนครศรีธรรมราช ประกอบด้วยเมือง ๑๐ เมือง โดยรวมเอาบริเวณ ๗ หัวเมือง เข้าไว้ด้วยคือ เมืองนครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา ตานี ยะหริ่ง สายบุรี นอนงจิก ยะลา ระแงะ และรามันห์ มีผู้ว่าราชการเมืองดูแล อยู่ในการปกครองของข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑล ปี พุทธศักราช ๒๔๔๗ ทรงพระกรุณาโปรดให้แยกหัวเมืองทั้ง ๗ ออกจากมณฑลนครศรีธรรมราช มาตั้งเป็นมณฑลปัตตานี พร้อมทั้งเปลี่ยนฐานะเมืองเป็นอำเภอ และจังหวัด ได้แก่

๑. จังหวัดปัตตานี รวมเมืองหนองจิกและเมืองยะหริ่ง
๒. จังหวัดสายบุรี รวมเมืองระแงะ
๓. จังหวัดยะลา รวมเมืองรามันห์

นอกจากนี้ยังแยกท้องที่อำเภอหนองจิกยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอเมืองเก่า ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอมะกูดและอำเภอโคกโพธิ์ตามลำดับ เมืองปัตตานีเดิมเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอปะกาสะรัง และจัดตั้งอำเภอขึ้นใหม่อีก ๒ อำเภอ คือ อำเภอยะรัง และอำเภอปะนาเระขึ้นกับจังหวัดปัตตานี

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เกิดภาวะเศรษฐกิจของประเทศตกต่ำ ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองในปีพุทธศักราช ๒๔๗๕ รัฐบาลจึงต้องตัดทอนรายจ่ายให้น้อยลงเพื่อรักษาเสถียรภาพทางการคลังของ ประเทศ จึงยุบเลิกมณฑลปัตตานี คงสภาพเป็นจังหวัด ยุบจังหวัดสายบุรีเป็นอำเภอตะลุบัน และแบ่งพื้นที่บางส่วนของสายบุรี คือระแงะ และบาเจาะ ไปขึ้นกับจังหวัดนราธิวาส ตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๗๖ เป็นต้นมา จังหวัดปัตตานีมีการปกครองโดยผู้ว่าราชการจังหวัด พระยารัตนภักดี (แจ้ง สุวรรณจินดา) เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานีคนแรก ภายใต้อำนาจการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย โดยกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแห่งราชอาณาจักรสยาม ปีพุทธศักราช ๒๔๗๖ จัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคออกเป็นจังหวัดและอำเภอ หลังจากนั้นได้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติดังกล่าวในปีพุทธศักราช ๒๔๘๕ และ ปีพุทธศักราช ๒๕๐๕ และใช้บริหารราชการแผ่นดินมาจนทุกวันนี้ (Ibrahim Syukri, ๑๙๘๕ : ๖๑-๖๒ ; ครอบชัย หัตถา, ๒๕๔๑ : ๑๔๐-๑๔๒)

จากความสำคัญในอดีตที่ตั้งกล่าวมาข้างต้นในด้านภูมิศาสตร์ที่ตั้งของจังหวัดแล้ว ทางด้านสังคมศาสตร์ปัตตานียังถือได้ว่าเป็นจังหวัดศูนย์กลางของผู้นับถือศาสนาอิสลามใน ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ หลักฐานที่บ่งชี้ให้เห็นได้ชัดคือ มัสยิดเก่าแก่ที่มีความสำคัญอย่างมัสยิดกรือเซะ และ มัสยิดที่ใช้ประกอบศาสนพิธีที่สร้างสรรค์ได้อย่างสวยงามอย่าง มัสยิดกลางปัตตานี ซึ่งประชาชนที่อาศัยอยู่ในปัตตานี ประมาณร้อยละ ๘๐ นับถือศาสนาอิสลาม ที่เหลืออีกร้อยละ ๒๐ นอกเหนือนับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ ทั้งนี้ในส่วนศาสนาพุทธปัตตานีมีวัด

อารามหลวงที่สำคัญได้แก่ วัดช้างไห้ ตั้งอยู่ที่อำเภอโคกโพธิ์ รวมไปถึง ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวที่เป็นที่เคารพบูชาของชาวพุทธที่มีเชื้อสายจีนและผู้คนทั่วไป บัตตานีจึงนับได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางสังคมจังหวัดหนึ่ง

ในแง่เศรษฐกิจในอดีตที่ผ่านมา รายได้หลักของบัตตานีมาจากเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการประมง บัตตานีเคยเป็นจังหวัดที่มีผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) เป็นอันดับที่ ๑๐ ของภาคใต้อย่างต่อเนื่องยาวนาน จนกระทั่งอุตสาหกรรมด้านการประมงซึ่งเคยเป็นรายได้หลักของจังหวัดตกต่ำลง ทำให้ในปัจจุบันบัตตานีมีผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) เป็นอันดับท้ายๆของภาคใต้ จึงส่งผลกระทบต่อรายรายประชากรในจังหวัดบัตตานี เกิดการว่างงาน ประกอบกับรายได้จากภาคเกษตรกรรมด้านอื่นอย่างเช่น การปลูกพืชหลักอย่างยางพารา บัตตานีมีสัดส่วนพื้นที่การปลูกยางพาราน้อยที่สุดคือประมาณสองแสนไร่ จึงเป็นข้อจำกัดด้านพื้นที่เพาะปลูกอันเป็นผลมาจากปัญหาด้านดินเค็ม ทั้งนี้การตกต่ำลงของอุตสาหกรรมประมงมีผลมาจาก การเพิ่มขึ้นของต้นทุนค่าเชื้อเพลิง และปัญหาแรงงานขาดแคลน อันเป็นปัญหาหลัก หากได้รับการส่งเสริมจากทั้งภาครัฐและเอกชนอุตสาหกรรมประมงซึ่งเป็นรายได้หลักจะสามารถกลับมาทำรายได้อีกครั้งให้กับจังหวัดบัตตานีมีผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) สูงขึ้นอย่างแน่นอน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นที่เป็นปัญหาทำให้ผู้วิจัยในฐานะที่เคยดำรงตำแหน่งเป็นประธานหอการค้าจังหวัดบัตตานี และในปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ได้เล็งเห็นว่าบัตตานีเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพที่สามารถจะดำเนินการฟื้นฟูเศรษฐกิจให้กลับมาผลิตมวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) สูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งจะมีส่วนทำให้ดัชนีผลผลิตมวลรวมภายในประเทศสูงขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้ นอกเหนือจากการฟื้นฟูอุตสาหกรรมประมงแล้ว ยังมีอุตสาหกรรมใดอีกบ้างที่สามารถจะช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจในภาพรวมของจังหวัดบัตตานีได้ เป็นเรื่องที่ผู้วิจัยมีความสนใจเป็นพิเศษเพื่อที่จะได้นำผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดยุทธศาสตร์ในอนาคตสำหรับจังหวัดบัตตานีต่อไปในอนาคต โดยผู้วิจัยคาดหวังว่าการแก้ปัญหาเศรษฐกิจให้ดีขึ้นได้จะช่วยลดปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่องยาวนานลงได้บ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพอุตสาหกรรมที่มีและยังคงดำเนินการอยู่ในจังหวัดปัตตานีในปัจจุบัน
๒. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ ของอุตสาหกรรมในจังหวัด ปัตตานี
๓. เพื่อเสนอแนะแนวทางการฟื้นฟูเศรษฐกิจจังหวัดปัตตานีในการส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงทางธุรกิจสำหรับผู้ลงทุนและเกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับจังหวัดได้ รวมไปถึงการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ทำการศึกษาและวิเคราะห์สภาพอุตสาหกรรมที่มีและยังคงดำเนินการอยู่ของจังหวัด ปัตตานีในปัจจุบัน
๒. ทำการศึกษาวเคราะห์อุตสาหกรรมใหม่ๆที่เกิดขึ้นในจังหวัดใกล้เคียง ในภูมิภาคภาคใต้รวมถึงในส่วนอื่นๆของประเทศ เพื่อเสนอแนะแนวทางการฟื้นฟูเศรษฐกิจจังหวัดปัตตานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ตั้งแต่การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้นจนจบการวิจัย (Ongoing) โดยมีการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งก่อนและหลังการวิจัย (จำเนียร จวงตะกูล ๒๕๕๓) มีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview: IDI) รวมทั้งการศึกษาวเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากเอกสาร บทความ และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการนำข้อมูลทุกข้อมูมิที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆเกี่ยวข้องเพื่อขยายผลและนำไปสู่การวิจัยเชิงคุณภาพ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบถึงสภาพการดำเนินธุรกิจในอุตสาหกรรมต่างๆที่จะสามารถช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจของจังหวัดปัตตานีได้อย่างเป็นระบบ
๒. ทำให้ทราบการดำเนินธุรกิจอย่างเป็นระบบของอุตสาหกรรมต่างๆสามารถนำไปสู่การสร้างรายได้เปรียบเทียบในการแข่งขันอย่างไร
๓. ทำให้ได้ข้อเสนอแนะเป็นแนวทางการฟื้นฟูเศรษฐกิจจังหวัดปัตตานี เพื่อให้ได้เปรียบเทียบในการแข่งขัน

บทที่ ๒

แนวความคิด หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง “แนวทางการฟื้นฟูเศรษฐกิจจังหวัดปัตตานี” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้นจนจบการวิจัย (Ongoing) โดยมีการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งก่อนและหลังการวิจัย (จำเนียร จวง ตะกูด ๒๕๕๓) ซึ่งการดำเนินการศึกษาในการวิจัยนี้นั้นเป็นในระดับที่พอเพียงให้เห็นภาพหรือแนวทางในเรื่องนั้นๆ โดยไม่ทำความเสียหายให้แก่เรื่องที่จะทำการวิจัย (Whiteley ๒๐๐๐; Whiteley ๒๐๐๒; Whiteley ๒๐๐๔; จำเนียร จวง ตะกูด ๒๕๕๓) ตามข้อเสนอแนะ Silverman (๒๐๐๐) ได้ระบุไว้ว่าในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยจำเป็นต้องตอบคำถามอย่างน้อยหกประการดังต่อไปนี้ (จำเนียร จวง ตะกูด ๒๕๕๓)

๑. เรามีความรู้อะไรบ้างแล้วเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องการวิจัยนี้ (What do we already know about the topic?)
๒. ท่านมีอะไรที่จะกล่าวถึงในเชิงวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องที่เราเรารู้อยู่แล้วบ้าง (What do you have to say critically about what is already known?)
๓. เคยมีคนทำการวิจัยที่เหมือนกันกับเรื่องนี้บ้างหรือไม่ (Has anyone else ever done anything exactly the same?)
๔. เคยมีคนทำการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้บ้างหรือไม่ (Has anyone else done anything that is related?)
๕. งานวิจัยของท่านสามารถเข้าไปอยู่ส่วนไหนของการวิจัยที่เคยมีผู้ทำมาก่อนแล้วนั้น (Where does your work fit in what has gone before?)
๖. ทำไมงานวิจัยของท่านจึงมีความจำเป็นต้องทำในเมื่อคนอื่นทำไว้แล้ว (Why is your research worth doing in the light of what has already been done?)

งานวิจัยในเรื่องนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อค้นหา ทฤษฎีและแนวคิดดังต่อไปนี้

๑. ทฤษฎีและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
๒. ทฤษฎีและแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน
๓. ทฤษฎีและแนวคิดความได้เปรียบในการแข่งขัน

๔. สภาพปัจจุบันของอุตสาหกรรมในจังหวัดปัตตานี
๕. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจให้อุตสาหกรรม

ทฤษฎีและแนวคิด

๑. ทฤษฎีและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

เป็นปรัชญาที่ชี้แนะทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตน ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระราชดำรัสแก่พสกนิกรชาวไทยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ และพูดถึงอย่างชัดเจนในวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ (ภายหลังวิกฤติเศรษฐกิจ พ.ศ. ๒๕๔๐) เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขเศรษฐกิจของประเทศไทย ให้ดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนในกระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในทางการเมืองของไทยแล้ว เศรษฐกิจพอเพียงมีบทบาทสำคัญในการสถาปนาอำนาจนำด้านอุดมการณ์ โดยเฉพาะอุดมการณ์กษัตริย์นิยมในสังคมไทย ในฐานะ "กษัตริย์นักพัฒนา" ซึ่งส่งผลต่อการเติบโตของอุดมการณ์เศรษฐกิจพอเพียง สิ่งเหล่านี้ถูกตอกย้ำและผลิตซ้ำโดยสถาบันทางสังคมต่าง ๆ เช่น สถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการ สื่อมวลชน ส่งผลให้เศรษฐกิจพอเพียงมีบทบาทต่อการกำหนดอุดมการณ์การพัฒนาของประเทศ และการพยายามตีความเพื่อสร้างความชอบธรรมในการพัฒนา

“เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน ทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๔๕: ก)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิในทางเศรษฐกิจและสาขาอื่น ๆ มาร่วมกันประมวลและกลั่นกรองพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อบรรจุในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) และได้จัดทำเป็นบทความเรื่อง "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" และได้นำความกราบบังคลทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัย เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยทรงพระกรุณาปรับปรุงแก้ไขพระราชทานและทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำบทความที่ทรงแก้ไขแล้วไปเผยแพร่ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของสำนักงานฯ และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชนโดยทั่วไป เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๒ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ได้รับการเชิดชูสูงสุดจากองค์การสหประชาชาติ ว่าเป็นปรัชญาที่มีประโยชน์ต่อประเทศไทยและนานาประเทศ และสนับสนุนให้ประเทศสมาชิกยึดเป็นแนวทางสู่การพัฒนาแบบยั่งยืน มีนักวิชาการ นักเศรษฐศาสตร์ หลายคนเห็นด้วย และเชิดชู แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ในขณะที่มีการตั้งคำถามถึงการยกย่องนี้ รวมทั้งความน่าเชื่อถือของรายงานศึกษาและทำที่ของสหประชาชาติ

ระดับของความพอเพียง ระดับของความพอเพียงอาจแบ่งได้ ๓ ระดับคือ

๑. ความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัว โดยเฉพาะเกษตรกร เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน เทียบได้ กับทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ ๑ ที่มุ่งแก้ ปัญหาของเกษตรกรที่อยู่ ห่างไกลแหล่งน้ำต้องพึ่งน้ำฝนและประสบความเสียหายจากการที่น้ำไม่พอจากการแก้ ปัญหาความเสี่ยงเรื่องน้ำจะทำให้ เกษตรกรสามารถมีข้าวเพื่อการบริโภคยังชีพในระดับหนึ่งได้และใช้ที่ดินส่วนอื่น ๆ สนองความต้องการพื้นฐานของครอบครัวรวมทั้งขายในส่วนที่เหลือเพื่อมีรายได้ที่จะใช้ เป็นค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ไม่ สามารถผลิตเองได้ ทั้งหมดนี้เป็ นการสร้ วมภูมิคุ้มกันในตัวให้ เกิดขึ้นในระดับครอบครัว

๒. ความพอเพียงในระดับชุมชนและระดับองค์กร เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ ๒ เป็ นเรื่องของการสนับสนุนให้ เกษตรกรรวมพลังกันในรูปแบบหรือสหกรณ์หรือการที่ธุรกิจต่างๆ รวมตัวกันในลักษณะเครือข่าย ายวิสาหกิจ

๓. ความพอเพียงในระดับประเทศเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ ๓ ซึ่งส่งเสริมให้ชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจ สร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ในประเทศ เช่น บริษัทขนาดใหญ่ ธนาคาร สถาบันวิจัย เป็นต้น

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในลักษณะเช่นนี้ จะเป็นประโยชน์ ในการสืบทอด

ภูมิปัญญาแลกเปลี่ยนความรู้ เทคโนโลยี และบทเรียนจากการพัฒนา หรือร่วมมือกันพัฒนา ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ประเทศไทยอันเป็นสังคมใหญ่อันประกอบด้วยชุมชน องค์กร และธุรกิจต่างๆ ที่ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงกลายเป็นเครือข่ายชุมชนพอเพียงที่เชื่อมโยงกันด้วยหลัก ไม่เบียดเบียนแบ่งปัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ที่สุดในที่สุด

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงคือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ในตัวตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรมประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำ

คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้สรุปปรัชญาของระบบเศรษฐกิจพอเพียงไว้ดังนี้คุณลักษณะเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

ค่านิยม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย ๓ คุณลักษณะพร้อมๆ กัน ดังนี้

๑. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

๒. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

๓. การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ในตัวหมายถึงการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไขการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐานกล่าวคือ

๑. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

๒. เงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

แนวทางการปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้ รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ ใช้คือการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี

๒. ทฤษฎีและแนวคิดการพัฒนายั่งยืน

"การพัฒนาที่ยั่งยืน" เป็นแนวคิดการพัฒนายั่งยืนที่เข้ามามีบทบาทในสังคมโลกและสังคมไทยในทุกๆ ด้าน แนวคิดนี้มีที่มาจาก การประชุมสุดยอดว่าด้วยสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ ณ กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศ สวีเดน เมื่อปี พุทธศักราช ๒๕๑๕ ที่จัดโดยองค์การสหประชาชาติ เพื่อเรียกร้องให้ทั่วโลกคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยจนเกินขีดจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติ ผลการประชุมครั้งนี้ทำให้เรื่องสิ่งแวดล้อมได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในประชาคมระหว่างประเทศ และนำไปสู่การจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบทางด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศต่างๆ ในเวลาต่อมา เช่น โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme หรือ UNEP) และ คณะกรรมาธิการโลกในเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development) เป็นต้น โดยคณะกรรมาธิการโลกในเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ได้ทำการศึกษาเรื่องการสร้างความสมดุลระหว่างสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนา ซึ่งต่อมาได้เผยแพร่เอกสารชื่อ Our Common Future เรียกร้องให้ประชาชนในโลกเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตที่ฟุ่มเฟือย และให้มีการพัฒนาที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

สำหรับคำนิยามความหมายของการพัฒนายั่งยืนนั้น ได้มีผู้ให้คำนิยามที่หลากหลายแตกต่างกันออกไปดังนี้

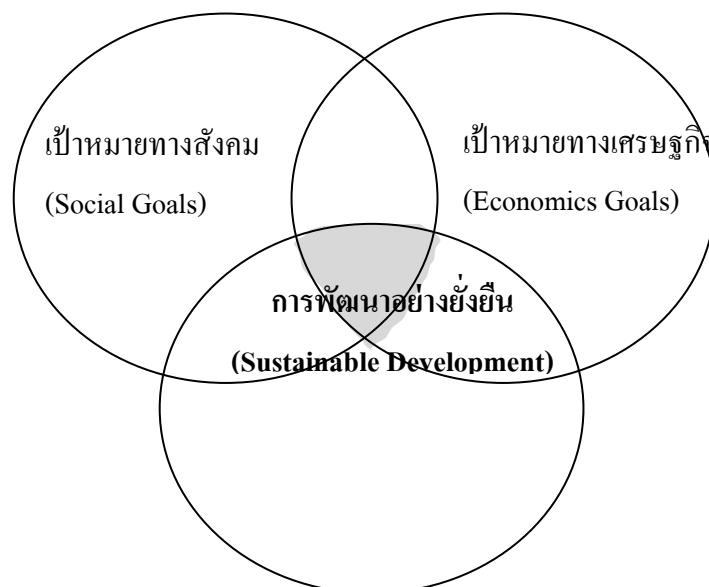
คณะกรรมาธิการโลกในเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development; WCED, ๑๙๘๗) ได้ให้นิยามของ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ว่า การพัฒนาที่สนองต่อความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบันโดยไม่ทำให้คนในรุ่นอนาคตต้องประนีประนอมยอมลดทอนความสามารถในการที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง (Sustainable development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs.)

G.H. Brundland (๑๙๘๗, สุทธิญา อนุกานนท์, ๒๕๔๗: ๑๓๔) ประธานคณะกรรมาธิการ สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาของโลก (World Commission on Environment and Development; WCED) ให้คำจำกัดความไว้ว่า การพัฒนาแบบยั่งยืน คือ การพัฒนาที่รับประกันว่าสามารถจะสนองความต้องการทั้งหลายในปัจจุบันได้โดยไม่ทำให้ความสามารถที่จะสนองความ

ต้องการของรุ่นต่อไปในอนาคตเชื่อมโยง (To ensure that development meet the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs.)

โดยเห็นว่าการพัฒนานั้นไม่ใช่เรื่องที่ตายตัวแต่จะเปลี่ยนแปลงได้ นั่นคือการพัฒนาแบบยั่งยืนเป็นขบวนการที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ แต่ในการดำเนินการเพื่อนำทรัพยากรมาใช้ประโยชน์ (Exploitation), ทิศทางของการลงทุนต่างๆ(Direction of Investments), การกำหนดทิศทางในการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม (Orientation of Technological Development) และการเปลี่ยนแปลงองค์กรต่างๆ (Institutional Changes) เหล่านี้ จะต้องสอดคล้องกับอนาคต เช่นเดียวกับปัจจุบัน หรืออย่างน้อยที่สุดการพัฒนาที่เรียกว่าแบบยั่งยืนนั้น จะต้องเป็นการพัฒนาที่ไม่เป็นอันตรายต่อระบบธรรมชาติทั้งหลายที่เป็นปัจจัยทำให้ชีวิตอยู่รอดได้ แนวทางของ WCED ได้กล่าวอย่างชัดเจนว่า กลุ่มคนยากไร้ ซึ่งเป็นส่วนใหญ่ของสังคมจะต้องให้ความสำคัญที่สุด การพัฒนาแบบยั่งยืน ต้องเน้นสนองความต้องการของประชากรผู้ยากไร้และขณะเดียวกัน ต้องไม่ทำอะไรที่เป็นการอนาคตของคนรุ่นต่อไป ซึ่งจากคำนิยามนี้ เชื่อว่าเป็นสิ่งที่ทำได้ นั่นคือ การพัฒนาไปก็รักษาสิ่งแวดล้อมไว้ด้วย โดยการพัฒนายังคงยึดมั่นในเป้าหมายการเจริญเติบโต (Growth) เพียงแต่ว่าการเจริญต้องเป็นไปอย่างมีคุณภาพ และลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม

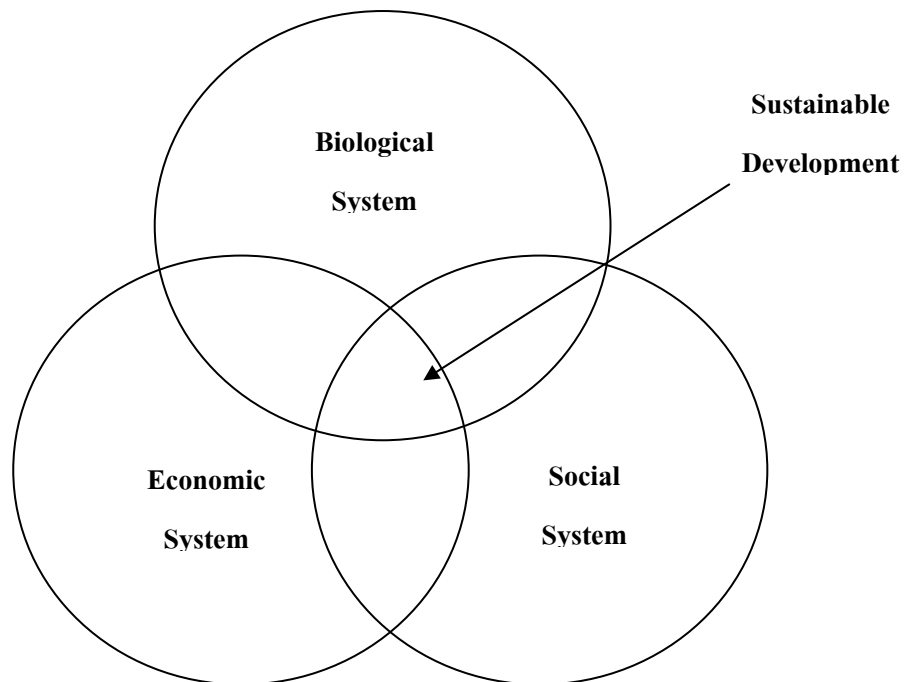
คณะกรรมการแห่งโลกด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาของสหประชาชาติ (UN World Commission on Environment and Development) ให้ความหมายของการพัฒนาแบบยั่งยืนว่า การพัฒนาแบบยั่งยืน คือ การพัฒนาที่สามารถจะบรรลุนความต้องการทั้งหลายในปัจจุบัน โดยที่การพัฒนาจะไม่ทำให้เกิดผลเสียหายต่อความสามารถในการพัฒนาของคนรุ่นต่อไปในอนาคต (Sustainable Development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meets their own needs) รูปแบบโดยทั่วไปของการพัฒนาแบบยั่งยืน จะเป็นดังนี้

เป้าหมายทางสิ่งแวดล้อม
(Environmental Goals)

แผนภาพที่ ๒-๑ แผนผังการพัฒนาอย่างยั่งยืน

Edward B. Barbier (๑๙๘๓: ๑๐๔, วราพร ศรีสุพรรณ, ๒๕๔๓) ได้เสนอว่าการพัฒนาเศรษฐกิจแบบยั่งยืน (Sustainable Economic Development) เป็นรูปแบบการพัฒนาที่สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของระบบ ๓ ระบบด้วยกัน คือ ระบบทางชีววิทยา ระบบเศรษฐกิจ และระบบสังคม โดยที่แต่ละระบบสามารถพัฒนาไปสู่เป้าหมายของตนเองได้ เป้าหมายของระบบทางชีววิทยาคือ การนำไปสู่ความหลากหลายทางพันธุกรรม (Genetic Diversity) ความสามารถในการกลับคืนสู่สมดุลในกรณีที่ถูกกระทบหรือถูกใช้ไป (Resilience) และความสามารถในการให้ผลผลิตทางชีวภาพ (Biological Productivity) เป้าหมายของระบบเศรษฐกิจคือ การนำไปสู่การได้รับความต้องการขั้นพื้นฐานอย่างเพียงพอ ส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมกัน (Equity-enhancing) มีสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น เป้าหมายของระบบสังคมคือ การนำไปสู่ความหลากหลายในวัฒนธรรม (Cultural Diversity) มีสถาบันที่ยั่งยืนยาวนาน มีความเป็นธรรมทางสังคม และมีส่วนร่วมจากผู้คนต่างๆ ในสังคม

แผนภาพที่ ๒-๒ แสดงการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง ๓ ระบบ ที่สามารถพัฒนาตนเองไปได้สูงสุด

ราชบัณฑิตยสถานได้กล่าวถึง ความหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนอันประกอบด้วย แนวคิดอย่างน้อย ๓ ประการ ดังนี้

๑. **ความต้องการของมนุษย์** การพัฒนาอย่างยั่งยืนคำนึงถึงแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ ซึ่งอาจเป็นความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิต และความต้องการที่จะมีมาตรฐานที่ดีกว่าเดิม

๒. **ขีดจำกัดของสิ่งแวดล้อม** ระบบสภาพแวดล้อมมีขีดจำกัดในการให้ทรัพยากร และมีขีดจำกัดในการรองรับของเสีย

๓. **ความยุติธรรมในสังคมทั้งระหว่างชนรุ่นเดียวกันกับชนรุ่นต่อไป** ความยั่งยืนนั้นไม่อาจมั่นคงอยู่ได้ หากปราศจากนโยบายการพัฒนาที่คำนึงถึงปัจจัยทางสังคมและทางวัฒนธรรมเข้ามาพิจารณาด้วย จึงต้องคำนึงถึงหลักการความยุติธรรมระหว่างชนรุ่นปัจจุบันกับชนรุ่นต่อไป (Intergenerational Equity) และหลักการความยุติธรรมระหว่างชนรุ่นเดียวกัน (Intragenerational Equity)

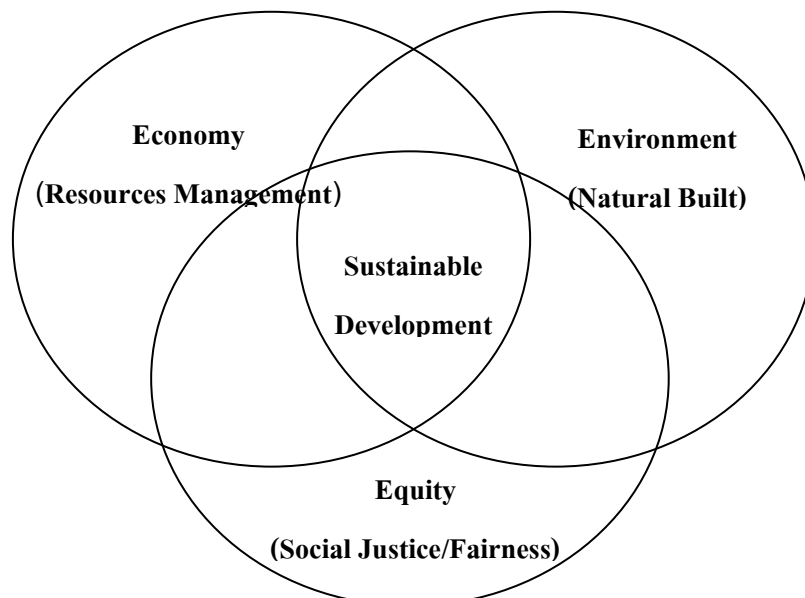
จากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น สามารถสรุปความหมายของคำว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้คือ **การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้ความสามารถในการพัฒนาของคนรุ่นต่อไปในอนาคตเสื่อมเสีย** เป็นการพัฒนาที่ไม่เป็นอันตรายต่อระบบธรรมชาติ โดยมีรูปแบบของการพัฒนาที่คล้ายๆ กัน ก็จะประกอบไปด้วยความสมดุลระหว่าง ๓ ระบบ ซึ่งทางคณะกรรมการแห่งโลกด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาของสหประชาชาติ ได้เสนอว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืน จะต้องประกอบไปด้วยเป้าหมายทางสังคม (Social Goals), เศรษฐกิจ (Economic Goals) และสิ่งแวดล้อม (Environmental Goals) ส่วน Edward B. Barbier ได้เสนอเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่แตกต่างออกไป คือเป้าหมายของระบบชีววิทยา และเน้นที่จะให้แต่ละระบบสามารถที่จะพัฒนาตนเองไปได้สูงสุด สำหรับ World Commission on Environment and Development หรือ WCED มีประเด็นสำคัญที่กล่าวว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน แต่ไม่ได้ระบุว่าเป็นความต้องการของคนกลุ่มใดที่น่าจะพัฒนาให้ยั่งยืน อีกประเด็นหนึ่งก็คือ ถ้านำเอาทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไปมาสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน อาจทำให้คนรุ่นต่อไปไม่มีโอกาสได้นำทรัพยากรเหล่านั้นมาสนองความต้องการของตนเองได้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับเงื่อนไขบางประการคือ การ

เพิ่มขึ้นของประชากร เพราะถ้ามีประชากรมากขึ้น นั่นก็หมายความว่า จะต้องมีการใช้ทรัพยากรเพิ่มมากขึ้น ทำให้การแก้ไขปัญหาต่างๆ ยากขึ้นไปด้วย ส่วนเงื่อนไขอีกประการหนึ่ง คือการลดการบริโภคและการปรับเปลี่ยนวิถีดำรงชีวิต โดยให้ทุกคนบริโภคเท่าที่จำเป็นในการดำรงชีวิต แต่ถ้าเงื่อนไขทั้งสองประเด็นนี้ไม่เกิดขึ้น การพัฒนาอย่างยั่งยืนก็เกิดขึ้นได้ยาก อย่างไรก็ตาม G.H. Brundland เห็นว่าการพัฒนาแบบยั่งยืนเป็นขบวนการที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ แต่จะต้องสอดคล้องกับอนาคตเช่นเดียวกับปัจจุบัน โดยการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นในเป้าหมายการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เพียงแต่ต้องเป็นไปอย่างมีคุณภาพ พร้อมๆ กับการรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

สำหรับประเทศไทยได้นำแนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืนเข้ามาเป็นกระแสหลักของการพัฒนาประเทศ ตั้งแต่ปี พุทธศักราช ๒๕๓๕ หลังจากที่เข้าร่วมการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (The United Nations Conference on Environment and Development : UNCED) ณ กรุง ริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล และได้รับรองเอกสาร “แผนปฏิบัติการ ๒๑” หรือ Agenda ๒๑ ซึ่งเป็นหนึ่งในผลจากการประชุม ให้เป็นแผนแม่บท โดยเอกสารนี้ได้กำหนดแนวทางการดำเนินการในสาขาต่างๆ ทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้ดำเนินไปด้วยกันอย่างสมดุล ประเทศต่างๆ ทั่วโลกที่ให้การรับรองจะร่วมกันใช้แผนปฏิบัติการ ๒๑ นี้ เป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกัน เพื่อพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในศตวรรษที่ ๒๑ โดยนำไปปรับใช้ตามลำดับความสำคัญของแต่ละประเทศ รวมทั้งประเทศไทยด้วย

การพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นการสร้างสามเหลี่ยมใน ๓ มิติ ได้แก่ ๑) สังคม ๒) เศรษฐกิจ และ ๓) สิ่งแวดล้อม โดยการพัฒนาทุกด้านล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกัน แสดงได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๒-๓ แสดงถึงความสัมพันธ์ของมิติต่างๆ อย่างสมดุล เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

ความสำคัญของแต่ละมิติดังแผนภาพข้างต้นสามารถอธิบายได้ดังนี้

มิติการพัฒนาสังคม หมายถึง การพัฒนาคนและสังคมให้เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุล โดยพัฒนาคนไทยให้มีผลิตภาพสูงขึ้น ปรับตัวรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีจิตสำนึกและวิถีชีวิตที่เกื้อกูลต่อธรรมชาติ มีสิทธิและโอกาสที่จะได้รับการจัดสรรทรัพยากรและผลประโยชน์จากการพัฒนา และคุ้มครองอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม พึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคง มีระบบการจัดการทางสังคมที่สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย รวมทั้งมีการนำทุนทางสังคมที่มีอยู่หลากหลายมาใช้อย่างเหมาะสม เพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีคุณภาพ มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีความสมานฉันท์เอื้ออาทร

มิติทางเศรษฐกิจ หมายถึง ระบบเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพอย่างต่อเนื่องในระยะยาว และเป็นการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพ การพัฒนาทางเศรษฐกิจจะต้องเป็นไปอย่างสมดุล และเอื้อประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีความสามารถในการแข่งขัน และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนั้นจะต้องมาจากกระบวนการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีสะอาด ลดปริมาณของเสีย ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมและไม่สร้างมลพิษที่จะกลายมาเป็นต้นทุนทางการผลิตระยะต่อไป รวมทั้งเป็นข้อจำกัดของการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

มิติทางสิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในขอบเขตที่คงไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพ และสามารถพลิกฟื้นให้กลับคืนสู่สภาพใกล้เคียงกับสภาพเดิมให้มากที่สุด เพื่อให้คนรุ่นหลังได้มีโอกาสและมีปัจจัยในการดำรงชีพ ซึ่งจะต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มุ่งจัดการให้เกิดสมดุลระหว่างการใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเกื้อกูล รวมถึงการชะลอการใช้และการนำเทคโนโลยีสะอาดมาใช้ให้มากที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๔๖)

ในบริบทของประเทศไทยนั้น แนวคิด "การพัฒนาอย่างยั่งยืน" เทียบได้กับแนวทางการพัฒนาตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ หรือ "ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง" ซึ่งเป็นการพัฒนาที่เน้นการพึ่งตนเองและความพอเพียงเป็นหัวใจสำคัญ ตั้งแต่ในระดับครัวเรือน ชุมชน และประเทศชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางกายภาพของท้องถิ่น ระบบนิเวศชุมชน และสภาพสังคมของประชาชนในแต่ละพื้นที่

การพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นแนวคิดคลื่นใหม่ที่วิวัฒนาการไปเรื่อยๆ มีลักษณะสำคัญบางประการที่อยู่ภายใต้ เส้นความคิดหลายกระแส ได้แก่ (สฤณี อาชวานันทกุล ๒๕๕๑)

๑. ความเท่าเทียมกัน (Equity) และความยุติธรรม (Fairness) เป็นประเด็นสำคัญ การพัฒนาอย่างยั่งยืน อยากรอบสนองความต้องการของคนจนและประชากรผู้ด้อยโอกาส ทีเดียวเรื่องความเท่าเทียมกัน และความยุติธรรมเป็นส่วนประกอบสำคัญในนิยามของ "การพัฒนาอย่างยั่งยืน" เพราะตั้งอยู่บนข้อเท็จจริงที่ว่า ถ้าเราละเลยผลกระทบจากการกระทำของเราต่อคนอื่นในโลกที่เกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน เราก็ต้องยอมรับความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายขึ้นกับตัวเองในอนาคตด้วย

เนื่องจากระบบเศรษฐกิจและนโยบายสาธารณะของเราส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากร เราจึงต้องเปลี่ยนแปลงระบบเหล่านี้ ความยุติธรรมหมายความว่า ประเทศแต่ละประเทศ ควรมีโอกาสในการพัฒนาตัวเองบนพื้นฐานของคุณค่าทางวัฒนธรรมและสังคมของตัวเอง โดยไม่ปฏิเสธว่าประเทศอื่นๆ ก็ล้วนมีสิทธิดังกล่าวเช่นเดียวกัน หนึ่งในความท้าทายที่ใหญ่ที่สุดในปัจจุบันคือ เราจะปกป้องสิทธิของคนที่ไม่ได้มีสิทธิออกเสียงได้อย่างไร คนรุ่นหลังที่ยังไม่เกิดไม่สามารถออกความเห็น หรือปกป้องผลประโยชน์ของพวกเขา ในกระบวนการตัดสินใจต่างๆ ของคนรุ่นปัจจุบัน ถ้าการพัฒนาจะยั่งยืนได้จริง เราจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของพวกเขาด้วย

๒. มีมุมมองระยะยาว (Long-term View) ภายใต้หลักความรอบคอบ (Precautionary Principle) "ระยะยาว" ยาวแค่ไหน ในสังคมตะวันตกยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ การวางแผนของภาครัฐมองระยะเวลาเพียง ๓-๕ ปีเท่านั้น ปัจจุบัน "ระยะยาว" ในความหมายของ นักค้าหุ้นและนักค้าเงินคือระยะเวลาเพียงไม่กี่สัปดาห์ ในขณะที่ชาวอินเดียนแดงในอเมริกาวางแผนสำหรับ "คนรุ่นที่ ๗ นับจากนี้" พวกเขาวางแผนเป้าหมายและกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อคนรุ่นหลังอีกเจ็ดชั่วคน เท่ากับว่าวางแผนล่วงหน้าถึง ๑๕๐ ปีทีเดียว สำหรับแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผู้เชี่ยวชาญบางคนเสนอว่า ตราบไคที่คนรุ่นหนึ่งคิดถึงคนรุ่นต่อไป (ประมาณ ๕๐ ปี) ก็แปลว่าคนทุกรุ่นจะได้รับการดูแลแน่นอนถ้าเรามองเห็นว่าเรื่องใดก็ตาม จะส่งผลกระทบที่เกิดขึ้นในอนาคตที่ไกลกว่านั้น เราก็ควรจะวางแผนให้ยาวขึ้น ไม่มีคนรุ่นไหนสามารถการันตีผลลัพธ์ในอนาคตที่พยากรณ์ไม่ได้ แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่มีคนรุ่นไหน ที่ควรทำเป็นมองไม่เห็นผลลัพธ์ที่พยากรณ์ได้

ในโลกที่เราารู้แล้วว่าทุกมิติมีความเกี่ยวข้องและส่งผลกระทบซึ่งกันและกันเพียงใด ปฏิสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อนกำลังเร่งอัตราการเปลี่ยนแปลงและการก่อเกิดนวัตกรรมใหม่ๆ ในสถานการณ์เช่นนี้ หลักความรอบคอบช่วยแนะแนวให้เราได้ หลักการ ชุดนี้บอกว่า เมื่อกิจกรรมใดๆ ก็ตามเพิ่มขีดอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม หรือสุขภาพมนุษย์ เราควรต้องใช้มาตรการป้องกันและ

บรรเทาผลกระทบ ถึงแม้ว่านักวิทยาศาสตร์อาจจะยังไม่สามารถพิสูจน์ความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุและผลได้ทั้งหมด

๓. การคิดแบบเป็นระบบ (Systems Thinking) ซึ่งต้องอาศัยความเข้าใจในความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม เป็นเวลานานกว่า ๒ ศตวรรษแล้วที่เรารู้ว่า โลกนี้เป็นระบบปิดที่มีทรัพยากรจำกัด เมื่อนักสำรวจทำงานสำรวจผิวดิน และพื้นน้ำสำเร็จลง คนก็ค่อยๆ เข้าใจว่าโลกนี้ไม่มีทรัพยากร "ใหม่" เรามีโลกเพียงใบเดียว กิจกรรมทั้งหมดของเราเป็นเพียงส่วนเล็กๆเดียวของระบบธรรมชาติที่ใหญ่ยิ่งกว่า เราต้องมองเห็นว่าระบบที่เดินด้วยน้ำมีมนุษย์ทั้งหมดนั้นอยู่ภายในระบบนิเวศที่ใหญ่กว่า ก่อนที่จะสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืน กับสิ่งแวดล้อม และทำให้เรามั่นใจได้ว่าเผ่าพันธุ์มนุษย์ จะอยู่รอดต่อไปในอนาคต

ทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมดที่มนุษย์ใช้ ไม่ว่าจะเป็นอาหาร น้ำ ไม้ เหล็ก ฟอสฟอรัส น้ำมัน และทรัพยากรอื่นๆ อีกหลายร้อยชนิด ล้วนมีขีดจำกัดทั้งในแง่ของแหล่งที่มาและแหล่งที่ไป (sink) แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนบอกเราว่า เราไม่ควรนำทรัพยากรธรรมชาติออกมาใช้ในอัตราที่เร็วกว่าความสามารถของเราในการผลิตทรัพยากรทดแทน และเราก็ไม่ควรทิ้งทรัพยากรธรรมชาติในอัตราที่เร็วกว่าอัตราที่ธรรมชาติจะสามารถดูดซับมันกลับเข้าไปในระบบ ถึงแม้ว่าปัญหาทรัพยากรย่อยหรือจะเป็นประเด็นกังวลหลักของนักสิ่งแวดล้อมในอดีต วันนี้สิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่ เป็นกังวลเรื่องที่เราจะไม่เหลือแหล่งทิ้งทรัพยากรแล้วมากกว่า ปัญหาโลกร้อน ภูเขาไฟในชั้นโอโซน และความขัดแย้งเรื่องการค้าส่งออกขยะอันตราย ล้วนเป็นปัญหาที่เกิดจากการที่เราพยายามทิ้งทรัพยากร เร็วกว่าอัตราที่ธรรมชาติจะสามารถรองรับได้

การคิดแบบเป็นระบบผลักดันให้เราเข้าใจว่า ถึงแม้โลกจะมีเพียงใบเดียว มันก็เป็นโลกที่ประกอบด้วยระบบย่อย (Sub-systems) มากมายที่มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกัน และกัน ปัจจุบันการพัฒนาโมเดลต่างๆ เพื่ออธิบายระบบย่อยเหล่านี้ได้รุดหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง โมเดลเหล่านี้เป็นกรอบคิดที่เป็นประโยชน์สำหรับการเลือกดัชนีชี้วัดความคืบหน้าของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ระบบย่อยต่างๆ ในโลกล้วนเชื่อมโยงกันผ่านกระบวนการที่ภาษาศาสตร์เรียกว่า "ห่วงโซ่ตอบกลับ" (Feedback Loop) อันสลับซับซ้อน วิทยาศาสตร์แขนงใหม่ที่ศึกษาความซับซ้อนของระบบต่างๆ บอกเราว่า ในระบบบางระบบ เหตุการณ์เล็กๆมากๆ อาจก่อให้เกิดผลลัพธ์ขนาดใหญ่ที่รุนแรงและพยากรณ์ไม่ได้ล่วงหน้า ด้วยการ จุดชนวนซีรีส์เหตุการณ์ที่ใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ ยกตัวอย่างเช่น ตอนนี้เรารู้แล้วว่า การปล่อยมลพิษในซีกโลกเหนือส่งผลให้ชั้นโอโซนเหนือทวีปแอนตาร์กติกาบางลง และเร่งอัตราการเกิดมะเร็งผิวหนังในซีกโลกใต้ วิกฤตการเงินในเอเชียส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจทั่วโลก และสงครามระหว่างชาติพันธุ์ในทวีปแอฟริกากลางก่อให้เกิดการ

อพยพขนานใหญ่ของประชากรไปยังบริเวณใกล้เคียง สร้างแรงตึงเครียดต่อระบบในประเทศ เหล่านั้นจนถึงจุดแตกหัก เป็นชนวนให้เกิดวิกฤตและการอพยพต่อไปเป็นทอดๆ

จากแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามที่ได้กล่าวมาทั้งหมดแล้วข้างต้น แนวคิดนี้มีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เนื่องจากการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นตัวชี้วัดที่บ่งบอกให้ทราบได้ว่า อุตสาหกรรม ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม สามารถดำรงอยู่ควบคู่กันไปได้ จากรุ่นสู่รุ่นต่อไปได้ในภายภาคหน้า

๓. ความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Competitive Advantage)

ในปัจจุบันวิธีการสร้างความมั่นคงและมั่นคงให้องค์กรที่ดีที่สุด คือการสร้างควมได้เปรียบทางการแข่งขัน (Competitive Advantage) ซึ่งเป็นหัวใจของการวางแผนกลยุทธ์ ความได้เปรียบในการแข่งขันหรือ Competitive advantage คือ สิ่งที่เป็นความสามารถพิเศษขององค์กรที่คู่แข่งไม่สามารถเลียนแบบได้ หรือคู่แข่งต้องใช้เวลาในการปรับตัวเองมากกว่าที่เลียนแบบความสามารถของเรา ได้ เช่น นวัตกรรม ระบบการจัดการภายในองค์กร ระบบการบริหารองค์กร ภาพลักษณ์ขององค์กร เป็นต้น

ปัจจัยที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญมากที่สุดในการทำให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันก็คือ ความรู้ (Knowledge) ที่องค์กรต้องพยายามสร้างขึ้นมา ด้วยการเรียนรู้ (Learning) และพัฒนา มาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ให้ได้ จากนั้นผู้บริหารต้องดึงเอาความรู้ต่าง ๆ ที่บุคลากรมี เพื่อมาสร้างนวัตกรรม (Innovation) ให้กับองค์กรต่อไป ความได้เปรียบทางการแข่งขันจะขึ้นอยู่กับความสามารถที่เป็นเลิศขององค์กรทั้ง ๓ ด้านคือ ขายสินค้าและให้บริการที่ดีกว่า ขายสินค้าที่ถูกกว่า และตอบสนองต่อลูกค้าได้เร็วกว่าคู่แข่ง คำว่าสินค้าและให้บริการที่ดีกว่าเรียกว่า “ขายสินค้าหรือให้บริการที่แตกต่าง (Differentiation)” การขายสินค้าที่ถูกกว่าจะต้องผลิตด้วยต้นทุนต่ำกว่าเรียกว่า “Cost leadership” และตอบสนองต่อลูกค้าได้เร็วกว่าก็คือ “Quick response”

คำว่าสินค้าและบริการที่แตกต่างไปจากองค์กรอื่นหรือ Differentiation นั้น หมายถึง สินค้าและบริการขององค์กรที่พิเศษไปจากสินค้าและบริการขององค์กรอื่นไม่ทางใดก็ทางหนึ่งหรือหลายๆ ทาง และความแตกต่างนี้ทำให้ผู้ซื้ออยากใช้สินค้านั้นและยินดีจะจ่ายซื้อสินค้านั้นในราคาที่สูงกว่าสินค้าอื่น

ความได้เปรียบทางด้านต้นทุนหรือ Cost leadership ก็คือ องค์กรสามารถผลิตสินค้าด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่าคู่แข่ง ซึ่งเปรียบเทียบกับประโยชน์ใช้สอยของสินค้านั้น โดยปกติต้นทุนต่ำจะเกิดขึ้นเมื่อตลาดใหญ่มากและสินค้าที่ผลิตจะต้องเป็นสินค้าที่มีมาตรฐานเดียวกัน นั่นคือการที่

ต้นทุนของสินค้าเพียงอย่างเดียวหรือสองอย่างต่ำเท่านั้นไม่เพียงพอ แต่จะต้องเป็นต้นทุนส่วนรวมขององค์การและของทุกผลิตภัณฑ์ต่ำด้วย และผลดีของต้นทุนต่ำก็คือ บริษัทมีกำไรสูงกว่ากำไรปกติและขณะเดียวกันป้องกันคู่แข่งไม่ให้ลดราคาลง ป้องกันลูกค้าและผู้ขายวัตถุดิบกดดันในด้านราคาเพราะต้นทุนต่ำอยู่แล้ว

การตอบสนองโดยรวดเร็ว (Quick response) เป็นการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างหนึ่ง การตอบสนองโดยรวดเร็วหมายถึง ความเร็วในการทำผลิตภัณฑ์ใหม่ พัฒนาผลิตภัณฑ์ และการตัดสินใจทางการบริหารที่รวดเร็วที่ส่งผลโดยตรงต่อลูกค้า การตอบสนองโดยรวดเร็วแสดงให้เห็นถึงการมีความยืดหยุ่นขององค์การ แม้องค์การจะสามารถเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว แต่ถ้าไม่มีความยืดหยุ่นพอการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงก็ทำได้ยาก การตอบสนองอย่างรวดเร็วส่งผลไปถึงการสร้างความแตกต่างและการเป็นผู้นำทางด้านต้นทุนด้วย การตอบสนองอย่างรวดเร็วก่อให้เกิดผลดีในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การผลิตสินค้าตามความต้องการของลูกค้า การปรับปรุงผลิตภัณฑ์ที่ขายอยู่ให้ดีขึ้น การทำตามคำสั่งซื้อของลูกค้า และการตอบคำถามของลูกค้าได้รวดเร็ว ผลดีเหล่านี้ทำให้องค์การตั้งราคาได้สูงกว่าโดยลูกค้ายอมรับได้

โดยการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินธุรกิจทั้งในอดีต จนถึงปัจจุบัน แต่ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันดังกล่าวก็มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาเรื่อยมา เช่นในอดีตองค์กรอาจได้เปรียบคู่แข่งเพราะสามารถสร้างเทคนิควิธีการผลิต สินค้าที่รวดเร็วกว่าคนอื่น หรือสามารถคิดค้นพัฒนาผลิตสินค้าใหม่ๆ ได้มากกว่าคนอื่น หรือแม้กระทั่งการมีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งทุน ได้หลากหลายกว่าคู่แข่ง คนอื่นๆ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันดังกล่าวนี้ ในปัจจุบันกลายเป็นปัจจัยธรรมดาที่องค์กรใดๆ ก็สามารถเข้าถึงได้หรือแม้กระทั่งสามารถลอกเลียนแบบได้ และก็จะพบว่ามีเพียงปัจจัยเดียวเท่านั้นที่ยังคงเป็นปัจจัยที่สร้างความได้เปรียบให้กับองค์กรได้ นั่นคือปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นศูนย์กลางแห่งความรู้ ประสบการณ์ ที่มีมูลค่าและมีลักษณะเฉพาะตัวขององค์กร และไม่มีใครสามารถลอกเลียนแบบได้นั่นเอง

ทวีเกียรติ ประพฤติตระกูล และ ดร.ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (๒๕๕๔) ได้มีการตั้งประเด็นวิชาการว่าอะไรคือปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์กรแต่ละแห่งนั้นสามารถดำรงอยู่ได้ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบันไม่เฉพาะปัจจัยภายนอกที่เป็นแรงขับเคลื่อนในองค์กรสามารถเดินไปข้างหน้าได้ด้วยความราบรื่นเท่านั้นแต่ยังมีปัจจัยภายในองค์กรที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่อย่างยั่งยืนขององค์กร

ซูเกียรติ กาญจนชาติ (๒๕๔๗) ได้ให้มุมมองทางการแข่งขัน โดยระบุว่าความสำเร็จใด ๆ ในธุรกิจนั้นเราเคยมีความเชื่อว่าอยู่ที่ความสามารถในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล แต่นักบริหารธุรกิจชาวญี่ปุ่นบอกว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอย่างเดียวไม่พอ เพราะเราได้ทำธุรกิจในสูญญากาศ ไหนจะมีปัจจัยสิ่งแวดล้อมมากมายเป็นตัวจำกัด และสิ่งแวดล้อมที่จะต้องสังวรอยู่ตลอดเวลาก็คือคู่แข่ง ดังนั้นการกำหนดจุดยืนหรือเวทีการต่อสู้เพื่อการแข่งขันที่เหมาะสม (Competitive Position) จะเป็นหลักประกันความสำเร็จในธุรกิจได้เสมอ นั่นคือเราทำตัวให้เป็นคนเก่งอย่างเดียวไม่พอ ต้องมีกลยุทธ์ในการเอาชนะคู่แข่งให้ได้พร้อมทั้งให้ความหมายของการแข่งขันไว้ว่า ตามปกติการแข่งขันจะมีสองรูปแบบดังนี้

๑. ประการแรก การแข่งขันในเชิงตาต่อตาฟันต่อฟัน (Reciprocal Competition)

หมายถึง ต่างคนต่างใช้ยุทธวิธีเดียวกันในการแข่งขัน เช่นถ้าคู่แข่งลดราคา เราก็ลดราคา แข่งแถม แลก แจก ลด เราก็แถม แรก แจก ลด บ้างจะแถมมากแจกมากก็ขึ้นอยู่กับพลังของแต่ละคนวิธีนี้มักเป็นการแข่งขันในอุตสาหกรรมที่ค่อนข้างจะอึดตัวหรือเติบโตเต็มที่ หรือหากกลยุทธ์หรือชั้นเชิงในการต่อสู้โดยวิธีอื่นไม่ได้แล้ว เพราะใช้มาหมดทุกขบวนทำในส่วนผสมการตลาด คือสู้กันด้วยผลิตภัณฑ์ ราคา การส่งเสริมการขาย การโฆษณา ช่องทางการจัดจำหน่าย หีบห่อและบรรจุภัณฑ์

๒. แบบที่สอง เป็นแบบที่ญี่ปุ่นใช้และนำมาปลูกฝังไว้ให้อยู่ภายใต้สำนึกของนักธุรกิจชาวญี่ปุ่นทุกคนคือ การแข่งขันที่ใช้กลยุทธ์ (หรือชั้นเชิง) (Strategic competition) คือนอกเหนือจากการใช้ส่วนผสมทางการตลาดตามแบบแรกแล้ว แบบที่สองจะมองเวทีแข่งขันให้กว้างไปอีกเช่น การเลือกส่วนตลาด (Market Segment) การเสนอผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกันออกไป (Product offering) ช่องทางการจำหน่ายที่คู่แข่งเข้าไม่ถึงหรือยังไม่เข้มแข็ง (Distribution Channel) รวมไปถึงจุดต่าง ๆ ในสายอุตสาหกรรม (Industrial Chain) คือ ตั้งแต่ที่มาของแหล่งวัตถุดิบที่ส่งให้โรงงาน ขบวนการผลิต เทคนิคการผลิตเพื่อลดต้นทุน การควบคุมคุณภาพ ทั้งนี้ทั้งนั้นจะมองหาจุดแห่งการได้เปรียบในการแข่งขันเป็นกุญแจสำคัญ และกุญแจแห่งความสำเร็จค่อนอยู่ที่การรู้จักเลือกสนามในการแข่งขัน และเป็นสนามที่เราจะต้องได้เปรียบลูกเดียว (Competitive Arenas) ซึ่งก็มีเกณฑ์ในการเลือกเวทีหรือสนามอยู่สองสนาม คือ

๑. สนามที่ใช้เป็นเกราะกำบัง (Shelter) หากเราอยู่ในเวทีการแข่งขันที่มีสภาพสิ่งแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอนหรือมีการเสี่ยงภัยสูง

๒. สนามที่สามารถยืนเด่นด้วยการได้เปรียบและจุดได้เปรียบนี้สามารถคุ้มครองป้องกันการโจมตีทุกรูปแบบจากคู่แข่งได้เสมอ

สนามสองสนามนี้มีความแตกต่างกันสนามแรกเหมือนถอยเข้าหากำบัง แต่สนามหลังยืนผงาดอยู่ภายใต้ปรางการอันเข้มแข็ง

นอกเหนือจากการรู้จักเลือกสนามหรือเลือกเวลาในการต่อสู้แล้ว กุศโลบายเชิงความได้เปรียบในการแข่งขันยังเน้นหลักการไว้ว่า จะต้องเป็นความได้เปรียบที่เห็นเด่นชัดวัดได้ และสามารถรักษาสถานการณ์ได้เปรียบนี้ไว้ให้ได้แม้แต่เพียงช่วงระยะเวลาอันสั้นก็ยังมีดี โดยเฉพาะการได้เปรียบทางด้านความสามารถในการรักษาระดับกำไร แทนที่จะมุ่งแข่งขันกันฟาดฟันหรือมุ่งแย่งส่วนถือครองตลาดหรือขยายการขายแต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่พิจารณาผลกำไร

Michael E. Porter ได้ให้ความหมายของความสามารถในการแข่งขันจากได้รับเชิญจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้มาบรรยายเรื่อง Winning Competitive Strategy ในประเทศไทย เมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๔๘ ณ โรงแรมพลาซ่า แอทธินี ไว้ดังนี้

ความสามารถในการแข่งขันคืออะไร

๑. ความสามารถในการแข่งขัน ก็คือความสามารถในการสร้างผลผลิต (Productivity) นั้นเอง ซึ่งเกิดจากการที่ประเทศใช้

๒. ประโยชน์จากทรัพยากรมนุษย์ ทุน และทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ ผลิตภาพจะนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในประเทศ

๓. ผลิตภาพ ขึ้นอยู่กับคุณค่า (Value) ของสินค้าและบริการ (เช่น เอกสิทธิ์ คุณภาพ) และประสิทธิภาพในการผลิต

๔. การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ไม่ใช่การพิจารณาว่าอุตสาหกรรมใดที่ประเทศจะแข่งขันเพื่อนำไปสู่ความมั่งคั่ง แต่เป็นเรื่องของบริษัทแข่งขันอย่างไรในอุตสาหกรรมต่าง ๆ มากกว่า

๕. ผลิตภาพในประเทศหรือภูมิภาค เป็นผลสะท้อนของสิ่งที่บริษัทในประเทศและบริษัทต่างชาติเลือกที่จะทำในพื้นที่หนึ่ง ๆ

๖. ผลิตภาพของอุตสาหกรรมในท้องถิ่นเป็นพื้นฐานที่สำคัญของความสามารถในการแข่งขัน ไม่ใช่เพียงผลิตภาพของอุตสาหกรรมที่ค้าขายได้ (Traded Industry) เท่านั้น

๗. การลด/ปรับค่าเงิน ไม่ได้ช่วยให้ประเทศมีความสามารถในการแข่งขันมากขึ้นหรือน้อยลง

สำหรับการศึกษาวิจัยเรื่องนี้จำเป็นต้องเข้าใจหลักการและแนวคิดของความได้เปรียบในการแข่งขันรวมถึงกลยุทธ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องด้วย เพื่อสร้างความยั่งยืนในการดำเนินธุรกิจสืบต่อไป

๔. สภาพปัจจุบันของอุตสาหกรรมในจังหวัดปัตตานี

ในพื้นที่จังหวัดปัตตานีมีโรงงานที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการ (สะสม) ณ วันที่ ๒ เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ จำนวนทั้งสิ้น ๖๑๐ โรงงาน เงินลงทุนรวม ๔,๓๑๑.๘๘๖ ล้านบาท และมีจำนวนคนงาน ๘,๘๘๓ คน โดยจำแนกออกเป็นจำพวกโรงงานตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้ดังนี้

จำพวกที่	จำนวนโรงงาน (โรงงาน)	จำนวนเงินทุน (ล้านบาท)	จำนวนคนงาน (คน)
๑	๓๓๒	๓๕.๗๑๕	๕๖๐
๒	๖๘	๒๘๕.๕๖๐	๔๐๖
๓	๒๑๐	๓,๕๕๐.๖๑๐	๗,๕๑๗
รวม	๖๑๐	๔,๓๑๑.๘๘๖	๘,๘๘๓

ตารางที่ ๒-๑ แสดงสภาพปัจจุบันของอุตสาหกรรมในจังหวัดปัตตานี

ความเคลื่อนไหวการลงทุนอุตสาหกรรมที่สำคัญของจังหวัด ประกอบด้วย

๑. สาขาอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนมากที่สุด ๓ อันดับแรกของจังหวัด ได้แก่

๑.๑ อุตสาหกรรมอาหาร

อุตสาหกรรมหลักประกอบด้วยผลิตน้ำแข็งซอง, น้ำแข็งหลอด รองลงมาผลิตปลากระป๋อง และห้องเย็นผลิตอาหารทะเลแช่แข็งและล้างแช่เหาะ ตามลำดับ ปัจจุบันมีจำนวน โรงงานทั้งสิ้น ๕๓ โรงงาน เงินลงทุน ๑,๖๒๘.๐๗๒ ล้านบาท คนงาน ๓,๔๘๔ คน

๑.๒ อุตสาหกรรมยาง

อุตสาหกรรมหลักประกอบด้วย ผลิตยางแท่งมาตรฐาน เอส.ที .อาร์๒๐ รองลงมา ยางแผ่นรมควัน ยางเครฟ และใส่ไม้-เซาะร่องไม้และบังใบไม้ ตามลำดับ ปัจจุบันมีจำนวน โรงงานทั้งสิ้น ๑๔ โรงงาน เงินลงทุน ๕๑๑.๐๔๘ ล้านบาท คนงาน ๗๕๒ คน

๑.๓ อุตสาหกรรมการเกษตร

อุตสาหกรรมหลักประกอบด้วย การผลิตและปรับปรุงสภาพเม็ดพันธุ์พืช
รองลงมาคือ การสกัดน้ำมันมะพร้าวตามลำดับปัจจุบันมีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น ๓๑๗ โรงงาน เงิน
ลงทุน ๔๗๓.๘๘๔ ล้านบาท คนงาน ๕๗๔ คน

๒. ภาพการณ์ลงทุนด้านอุตสาหกรรมในจังหวัด

ผลจากการพิจารณาข้อมูลการลงทุนอุตสาหกรรมในเดือนนี้ เปรียบเทียบกับช่วง
ระยะเวลาเดียวกัน ในปีก่อน พบว่ามีอัตราการขยายตัวของจำนวนโรงงานที่ได้รับอนุญาตใหม่
เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๐.๘๓ จำนวนเงินลงทุนเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ ๗.๐๕ และอัตราการจ้างงาน
เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ ๑.๔๐

๕. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรม

พระราชบัญญัติโรงงานปีพุทธศักราช ๒๕๓๕

พระราชบัญญัติโรงงานปีพุทธศักราช ๒๕๓๕ เป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติ
เกี่ยวกับการควบคุมและกำกับดูแลการประกอบกิจการ โรงงานตั้งแต่การตั้ง โรงงาน การเริ่มต้นการ
ประกอบกิจการ โรงงานจนถึงการเลิกการประกอบกิจการ โรงงานรวมถึงมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับ
การควบคุมและกำกับดูแลด้านสิ่งแวดล้อม โรงงานและด้านความปลอดภัยภายในโรงงาน

นอกจากนี้พระราชบัญญัตินี้ยังได้กำหนดให้มีการประสานงานกันระหว่าง
เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตตามกฎหมายให้พิจารณาลดขั้นตอนการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อนกัน
เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการ รวมถึงการปรับปรุงการควบคุมการประกอบกิจการ
โรงงานให้เป็นไปข้อกำหนดแห่งกฎหมายให้ได้ผลยิ่งขึ้นด้วยการออกกฎเพื่อกำหนดขอบเขตการ
ประกอบกิจการ โรงงานให้ชัดเจน รวมทั้งกำหนดขั้นตอนการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ในการออก
คำสั่งเพื่อบังคับให้โรงงานปฏิบัติตามกฎหมายพร้อมกับปรับปรุงอัตราโทษและกำหนดให้มีการ
ร่วมรับผิดชอบ สำหรับผู้ที่ทำงานในโรงงานนอกเหนือจากเจ้าของโรงงานเพื่อให้การควบคุมโรงงาน
เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

พระราชบัญญัติโรงงานปีพุทธศักราช ๒๕๓๕ ได้จำแนกโรงงานแบ่งตามประเภท
ชนิด หรือขนาด เป็น ๓ จำพวก ดังต่อไปนี้

๑. โรงงานจำพวกที่ ๑ สามารถประกอบกิจการ โรงงานได้ทันทีตามความ
ประสงค์ของผู้ประกอบการ โรงงาน โดยไม่ต้องแจ้งหรือขออนุญาตต่อทางราชการ ไม่ต้องเสีย
ค่าธรรมเนียมรายปีและต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง ตลอดจนประกาศของ
รัฐมนตรีที่ออกตามกฎกระทรวงดังกล่าว

๒. โรงงานจำพวกที่ ๒ สามารถจัดตั้งโรงงานได้ทันที เมื่อจะเริ่มประกอบกิจการ โรงงานต้องแจ้งให้ผู้อนุญาตทราบก่อน เมื่อได้รับใบแจ้งจากผู้อนุญาตแล้ว จึงจะสามารถประกอบ กิจการ โรงงานได้ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง รวมถึงประกาศของ รัฐมนตรีที่ออกกฎกระทรวงดังกล่าว

๓. โรงงานจำพวกที่ ๓ การตั้งโรงงานต้องได้รับอนุญาตจากผู้อนุญาตก่อนจึงจะ ดำเนินการได้ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง รวมทั้งประกาศของรัฐมนตรี ที่ออกกฎกระทรวงดังกล่าว

ในพระราชบัญญัติโรงงาน ปีพุทธศักราช ๒๕๓๕ ได้แบ่งโรงงานตามประเภทหรือชนิด ที่ระบุในบัญชีท้ายกฎกระทรวง ไว้ทั้งหมด ๑๐๔ โรงงาน โดยจัดอยู่ในโรงงานจำพวกที่ ๓ ที่ต้องขอ อนุญาตก่อนจึงสามารถจะดำเนินการได้

พร้อมทั้งกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมมีอำนาจออกกฎกระทรวง ให้โรงงานจำพวกใดจำพวกหนึ่ง หรือทุกจำพวกดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ เกี่ยวกับสถานที่ตั้ง โรงงานสภาพแวดล้อมของ โรงงาน ลักษณะของอาคาร โรงงาน ประเภทหรือชนิด ของเครื่องจักร เครื่องอุปกรณ์ และกำหนดให้มีคนงานซึ่งมีความรู้เฉพาะตามประเภท ชนิด หรือขนาดของ โรงงานรวมทั้งจัดให้มีอุปกรณ์เครื่องมืออื่นใด เพื่อป้องกันระงับหรือบรรเทา อันตรายความเสียหายหรือความเดือดร้อนที่อาจเกิดแก่บุคคลหรือทรัพย์สินใน โรงงาน หรือที่อยู่ ใกล้เคียงกับโรงงาน กำหนดมาตรฐานและวิธีการควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษหรือสิ่งใด ๆ ที่มี ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดจากการประกอบกิจการ โรงงาน จัดให้มีเอกสารและข้อมูลที่จำเป็น ประจำโรงงาน และกำหนดการอื่นใดเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยในการดำเนินงานประกอบกิจการ โรงงาน รวมทั้งประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้ท้องที่ใดท้องที่หนึ่งเป็นเขตประกอบการ อุตสาหกรรมได้

ในส่วนการกำกับดูแลยังได้กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมมีอำนาจ ประกาศกำหนดจำนวนและขนาดของ โรงงานแต่ละประเภทหรือชนิดที่จะให้ตั้งหรือขยาย หรือที่ จะไม่ให้ตั้งหรือขยายในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งได้ รวมไปถึงการกำหนดชนิด คุณภาพ อัตราส่วนของ วัตถุดิบ แหล่งกำเนิดของวัตถุดิบ หรือปัจจัย หรือชนิดของพลังงานที่จะนำมาใช้หรือผลิต โรงงาน ตลอดจนการกำหนดชนิดหรือคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตใน โรงงานที่จะให้ตั้งหรือขยาย และให้ นำผลผลิตของ โรงงานที่จะให้ตั้งหรือขยายไปใช้ในอุตสาหกรรมบางประเภท หรือให้ส่งผลผลิต ออกนอกราชอาณาจักรทั้งหมดหรือบางส่วน

หน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร กิจการหรือบริษัทธุรกิจ (Corporate Social Responsibility, CSR)

ในการดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งถือได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่ให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมมากที่สุด ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ ทั้งนี้ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ระบุความหมายไว้ในกฎบัตรตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยว่า “หน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร กิจการหรือบริษัทธุรกิจ (Corporate Social Responsibility, CSR)” คือ ภาระผูกพันอันถือเป็นพันธสัญญาที่องค์กรกิจการ หรือบริษัทธุรกิจที่ประกอบกิจการใดๆ ต้องปฏิบัติตามภารกิจหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้แล้วด้วยความสุขุม รอบคอบโดยมีการกำกับกิจการที่ดี (Good Governance) และจริยธรรม (Ethic) เพื่อความเจริญเติบโตที่มั่นคง ยั่งยืน โดยไม่สร้างผลกระทบในทางลบ กับทั้งยังต้องดำเนินกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต ชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งภายในองค์กร อันรวมถึงผู้ถือหุ้น นักลงทุน กรรมการ ผู้บริหาร พนักงาน ลูกจ้าง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กร และภายนอกองค์กรอันรวมถึง สังคม ชุมชนและสิ่งแวดล้อม ฯลฯ ให้มีสภาพและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ด้วยทรัพยากรทางการเงินและไม่ใช่ทรัพยากรทางการเงินประกอบกัน อันจะนำมาเพื่อการเพิ่มมูลค่าและบรรลุผลสำเร็จขององค์กรกิจการหรือบริษัทธุรกิจที่ยั่งยืนได้อย่างแท้จริง (Sustainability) และตลอดไป (ฐานเศรษฐกิจ ๒๕๕๐)

ในส่วนของกรมโรงงานอุตสาหกรรม(Department of Industrial Work) ซึ่งมีภารกิจหลักในการกำกับดูแลผู้ประกอบการอุตสาหกรรมภายในประเทศได้มีประกาศว่าด้วยมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต่อสังคม (Standard of Corporate Social Responsibility: CSR-DIW) ลงวันที่ ๕ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๒ ซึ่งได้ให้คำนิยามของความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ความรับผิดชอบต่อผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากการตัดสินใจหรือกิจกรรม รวมถึงผลิตภัณฑ์หรือบริการของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมผ่านพฤติกรรมที่โปร่งใสและมีจรรยาบรรณ ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสวัสดิการของสังคม คำนึงถึงความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นไปตามกฎหมายและสอดคล้องกับพฤติกรรมตามมาตรฐานสากล และบูรณาการทั่วองค์กร โดยผู้ประกอบการอุตสาหกรรมหมายถึงผู้ประกอบการกิจการตามกฎหมายโรงงาน สำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหมายถึงบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อาจได้รับหรือได้รับผลประโยชน์หรือผลกระทบจากผู้ประกอบการอุตสาหกรรม

จากประกาศดังกล่าวข้างต้นได้กำหนดหลักการความรับผิดชอบต่อสังคมไว้ ๑๐ ประการด้วยกันประกอบด้วย

๑. หลักการปฏิบัติตามกฎหมาย

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมควรตั้งใจที่จะปฏิบัติตามกฎหมายทั้งเชิงรุกและเชิงรับอย่าง ต่อเนื่องแต่ไม่ครอบคลุมถึงการรับผิดชอบต่อการกระทำที่เป็นเรื่องส่วนตัวของสมาชิกของผู้ประกอบการอุตสาหกรรม

๒. หลักการเคารพต่อแนวปฏิบัติสากล

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมควรที่จะยอมปฏิบัติตามสนธิสัญญาสากล คำสั่ง ประกาศ อนุสัญญา มติ และข้อแนะนำ ที่ได้รับการรับรองจากองค์กรระดับประเทศที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการอุตสาหกรรม

๓. หลักการยอมรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและความเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมควรยอมรับว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอาจมีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินผลิตภัณฑ์ และผลิตภัณฑ์พลอยได้ของกิจกรรมของตน โดยควรหาหรือและเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมของผู้ประกอบการอุตสาหกรรม และให้ทราบถึงนโยบาย ข้อเสนอ และการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อข้อมูลต่างๆ เช่น นโยบาย ข้อเสนอ และผลกระทบการตัดสินใจที่มีต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงการบ่งชี้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การกำหนดวิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสาร และการพิจารณาความเห็นที่ชอบด้วยกฎหมายของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

๔. หลักการความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมควรแสดงและอธิบายให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทราบอย่างชัดเจนและสมเหตุสมผลถึงหน้าที่ นโยบาย การตัดสินใจและการกระทำที่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมรับผิดชอบ และผลกระทบที่มีหรืออาจมีต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมควรแสดงถึงวัตถุประสงค์และความก้าวหน้า ความสำเร็จ และความล้มเหลว และอุปสรรคและ โอกาสของผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ซึ่งควรมีการรายงานอย่างสม่ำเสมอด้วยความระมัดระวังโดยคำนึงถึงแง่การค้าหรือความปลอดภัยอื่นๆ

๕. หลักการความโปร่งใส

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมควรมีความตั้งใจในการเปิดเผยโครงสร้างภายใน นโยบาย กฎระเบียบ วิธีป้องกัน ความรับผิดชอบ กระบวนการตัดสินใจ และข้อมูลอื่นๆ ผ่านช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมอย่างทันท่วงที

๖. หลักการพัฒนายั่งยืน

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมควรมีความพยายามอย่างต่อเนื่องใน “การบรรลุความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันโดยไม่ทำให้ความต้องการของคนรุ่นอนาคตเสียไป”

การพัฒนายั่งยืนอาจพิจารณาได้หลายมิติ ทั้งด้านสังคม(รวมถึงวัฒนธรรม) สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ ซึ่งควรเป็นไปอย่างต่อเนื่องและค่อยเป็นค่อยไป ไม่ใช่เป้าหมาย ณ เวลาใดเวลาหนึ่งโดยควรคำนึงถึงสวัสดิภาพสังคมโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต ความอุดมสมบูรณ์และทรัพยากรธรรมชาติ

๗. หลักการปฏิบัติอย่างมีจริยธรรม

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมควรมีการบริหารจัดการและการดำเนินการกิจกรรมของตนในลักษณะที่มีศีลธรรมจรรยาที่น่าชื่นชมยกย่อง ซึ่งประกอบด้วยความจริงใจ ความซื่อสัตย์ และความซื่อตรง

ตัวอย่างของการปฏิบัติที่ไม่มีจริยธรรม เช่น คอร์รัปชัน ความไม่ซื่อสัตย์ การบิดเบือนการข่มขู่ การเลือกปฏิบัติ และการเล่นพรรคเล่นพวก

๘. หลักการป้องกันล่วงหน้า

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมควรทำการคาดการณ์ล่วงหน้าอย่างรอบคอบ ในการกระทำเพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายและรักษาผลประโยชน์ของตน ในกรณีที่มีความเสี่ยง

การป้องกันล่วงหน้ามีความสำคัญอย่างยิ่งในกรณีที่มีความเสี่ยงหรือความเสียหายร้ายแรงที่ไม่สามารถแก้ไขได้ต่อสุขภาพและทรัพย์สินมนุษย์ หรือต่อสิ่งแวดล้อม

การป้องกันล่วงหน้าควรพิจารณาถึงผลลัพธ์ของการดำเนินการในเชิงวิทยาศาสตร์ ซึ่งควรมีข้อมูลและองค์ความรู้ครบถ้วนมารองรับก่อนการตัดสินใจดำเนินการใดๆ

๙. หลักการเคารพต่อสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมควรดำเนินนโยบายและกิจกรรมที่สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) และประกาศจากองค์กรระดับสากล

๑๐. หลักการเพื่อความหลากหลาย

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมควรจ้างงานโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว ศาสนา อายุ เพศ หรือความคิดเห็นทางการเมือง มีวิธีการปฏิบัติเชิงบวกต่อความหลากหลายว่าเป็น ปัจจัยสำหรับการเปลี่ยนแปลง

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมควรยอมรับความแตกต่างทางสังคม สิ่งแวดล้อม กฎหมาย และวัฒนธรรมในองค์กรและระหว่างองค์กร ยอมรับขีดจำกัดในเรื่องความสามารถในการสื่อสาร ทางภาษา ประสบการณ์ การฝึกอบรมหรือการศึกษา ความพิการ หรืออื่นๆ และให้ความสำคัญในการปฏิบัติตามกฎหมายแรงงานเด็ก และนโยบายการปลดจากงานโดยไม่เลือกปฏิบัติ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

บทที่ ๓

การดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมเพื่อให้ได้เปรียบในการแข่งขัน

สภาพภูมิศาสตร์ สังคม และ เศรษฐกิจ ในจังหวัดปัตตานี

จังหวัดปัตตานี ตั้งอยู่ภาคใต้ของประเทศไทย เป็นจังหวัดเดียวในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนที่ไม่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศมาเลเซีย อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ๑,๐๕๕ กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ ๑,๕๔๐.๓๕ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๑,๒๑๒,๗๒๓ ไร่ ด้านทิศเหนือติดต่อกับอำเภอไทย ด้านทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส ด้านทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอไทย และด้านทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดสงขลา

สภาพภูมิประเทศ แบ่งออกเป็น ๑) พื้นที่ราบชายฝั่งทะเล เป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ ประมาณ ๑ ใน ๓ ของพื้นที่จังหวัด ได้แก่ทางตอนเหนือและทางตะวันออกของจังหวัด มีหาดทรายยาว และเป็น ที่ราบชายฝั่ง กว้างประมาณ ๑๐ -๓๐ กิโลเมตร มีความยาวชายฝั่งทั้งหมด ๑๖๖.๔๐ กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่อำเภอชายทะเล ๖ อำเภอ ประกอบด้วยอำเภอหนองจิก อำเภอเมืองปัตตานี อำเภอยะหริ่ง อำเภอปะนาเระ อำเภอสายบุรี และอำเภอไม้แก่น ๒) พื้นที่ราบลุ่ม บริเวณตอนกลาง และตอนใต้ของจังหวัด มีแม่น้ำปัตตานีไหลผ่านที่ดินมีความเหมาะสมในการเกษตรกรรม ปลูกข้าว ยางพารา ได้แก่ พื้นที่ในเขตอำเภอแม่ลาน อำเภอยะรัง อำเภอยะหริ่ง อำเภอมายอ และอำเภอปะนาเระ ๓) พื้นที่ภูเขา เป็นพื้นที่ส่วนน้อยอยู่ทางตอนใต้ของอำเภอโคกโพธิ์ อำเภอกะพ้อ และทางตะวันออกของอำเภอสายบุรี บริเวณดังกล่าวเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ และเป็นพื้นที่ปลูกยางพารา

สภาพสังคมจังหวัดปัตตานี เป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร โดยประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ ๘๗.๔๐ นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ ๑๒.๕๕ และศาสนาอื่นๆ ร้อยละ ๐.๐๕ ซึ่งประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามมีการครองตนตามวิถีอิสลามอย่างเคร่งครัด จนเป็นจุดแข็งเชิงสัญลักษณ์ที่โลกมุสลิมให้การยอมรับในอัตลักษณ์ของปัตตานี

จำนวนประชากร ณ เดือนธันวาคม ๒๕๕๔ รวมทั้งสิ้น ๖๖๓,๔๘๕ คน แยกเป็นชาย ๓๒๗,๖๓๒ คน หญิง ๓๓๕,๘๕๓ คน จำนวนหลังคาเรือน ๑๖๑,๔๕๔ หลังคาเรือน อัตราความหนาแน่นของประชากร ๓๔๒ คนต่อตารางกิโลเมตร (ดังแสดงในภาคผนวก ข) ประชากรส่วน

ใหญ่ร้อยละ ๘๗.๔๐ นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ ๑๒.๕๕ นับถือศาสนาพุทธ และร้อยละ ๐.๐๕ นับถือศาสนาอื่นๆ

ด้านสาธารณสุขจังหวัดปัตตานีมีสถานบริการสาธารณสุข จำนวน ๑๔๐ แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลของรัฐ จำนวน ๑๒ แห่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล จำนวน ๑๒๘ แห่ง นอกจากนี้ ยังมีโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหม คือ โรงพยาบาลค่ายอิงคยุทธบริหาร ศูนย์บำบัดรักษาเสพติด ๑ แห่ง และศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาล จำนวน ๑ แห่ง

ด้านความมั่นคงของมนุษย์จากรายงานความมั่นคงของมนุษย์ประเทศไทย ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อประเมินระดับดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ในภาพรวมของประเทศ และระดับจังหวัด รวมทั้งเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา เพื่อดูแนวโน้มสถานการณ์ทางสังคม ตามกรอบมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ โดยปี ๒๕๕๔ ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์จะปรับจาก ๕ มิติ เป็น ๑๒ มิติ เป็นมาตรฐานที่สามารถบ่งชี้ถึง ความมั่นคงของบุคคลได้อย่างรอบด้านครอบคลุมเป็นองค์รวม และความสามารถในการพึ่งตนเองได้อย่างมีศักดิ์ศรี ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้บุคคลสามารถบรรลุถึง ความสุขอย่างยั่งยืนแต่ยังไม่มีการจัดเก็บข้อมูลรายจังหวัด ทั้งนี้ สำหรับค่าดัชนีความมั่นคงมนุษย์ ในปี ๒๕๕๔ กำหนด ๕ มิติ จังหวัดปัตตานี มีค่าเฉลี่ย อยู่ที่ร้อยละ ๗๕.๓๗ เป็นลำดับที่ ๒๔ ของประเทศ โดยมีดัชนีความมั่นคงของมนุษย์น้อยที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ มิติการศึกษา ร้อยละ ๕๒.๒๐ มิติการมีงานทำและรายได้ ร้อยละ ๖๒.๕๕ และมิติสุขภาพอนามัย ๖๗.๗๕ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าภาพรวมของประเทศ และน้อยกว่าจังหวัดยะลาซึ่งอยู่ในกลุ่มจังหวัดเดียวกันและมีพื้นที่ใกล้เคียงกันแต่มีดัชนีความมั่นคงของมนุษย์สูงกว่าจังหวัดนราธิวาสในมิติการศึกษาและการมีงานทำ ดังแสดงในภาคผนวก ข

เศรษฐกิจจังหวัดปัตตานีมีขนาดค่อนข้างเล็ก โดยมีขนาดใกล้เคียงกับจังหวัดนราธิวาส ยะลา และกระบี่ โดยในปี พุทธศักราช ๒๕๕๓ จังหวัดปัตตานีมีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด มูลค่า ๔๔,๔๖๕ ล้านบาท คิดเป็น ร้อยละ ๔.๕ อยู่ในลำดับที่ ๑๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้ และคิดเป็นร้อยละ ๑๒.๖๔ เป็นลำดับที่ ๔ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดภาคใต้ชายแดน โดยมีขนาดใกล้เคียงกับจังหวัดยะลา และพังงากับพัทลุง ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ ๔.๗ และร้อยละ ๓.๘ ตามลำดับ แต่ต่ำกว่าจังหวัดสงขลามาก ที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด มูลค่า ๑๗๔,๓๐๑ ล้านบาท หรือร้อยละ ๑๗.๗ เป็นลำดับที่ ๑ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๗๒ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดภาคใต้ชายแดน นอกจากนี้ ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๓ ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดปัตตานี มีอัตราการเปลี่ยนแปลงขยายตัวร้อยละ ๔.๕ เมื่อเทียบกับ ปีพุทธศักราช ๒๕๕๑ และปี พุทธศักราช ๒๕๕๒ ซึ่งขยายตัวร้อยละ -๓.๑ และ ๓.๖ ตามลำดับ สาเหตุสำคัญมาจากการขยายตัว

ของการส่งออกผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ ต้นทุนเชื้อเพลิงที่ลดลงจากนโยบายของรัฐบาลที่ได้ให้ความช่วยเหลือด้านการอุดหนุนราคาน้ำมันแก่ชาวประมงรายย่อย ประกอบกับการลงทุนของภาครัฐภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งปี ๒๕๕๕ ซึ่งอัตราการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของจังหวัดปัตตานีในปี พุทธศักราช ๒๕๕๓ ขยายตัวต่ำกว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน และภาคใต้ แต่ขยายตัวสูงกว่าของประเทศ

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดปัตตานีเฉลี่ยต่อหัว (GRP/GPP Per Capita) ต่ำกว่าระดับประเทศ และ ต่ำที่สุดของภาคใต้ โดยปี พุทธศักราช ๒๕๕๓ จังหวัดปัตตานีมี GRP เฉลี่ยต่อหัว ๖๔,๑๕๗ บาท ต่ำกว่าระดับประเทศ และระดับภาค ที่มีค่าเฉลี่ย ๑๕๐,๑๑๗ บาท และ ๑๐๔,๗๑๘ บาท ตามลำดับ

โครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดปัตตานียังคงพึ่งพาภาคการเกษตรเป็นหลัก แต่มีแนวโน้มการปรับตัวสู่ภาคบริการมากขึ้น จังหวัดปัตตานีมีส่วนโครงสร้างภาคการเกษตรปี พุทธศักราช ๒๕๕๓ ร้อยละ ๔๕.๑๐ ของ GPP ประกอบด้วย สาขาการประมง มีสัดส่วนมากที่สุด ร้อยละ ๓๔.๕๐ ที่เหลือเป็นการเกษตรกรรม การล่าสัตว์ และป่าไม้ ร้อยละ ๑๐.๖๐ โดยมูลค่าการผลิตส่วนใหญ่ของการเกษตรกรรม มาจาก พืชเศรษฐกิจหลัก คือ ยางพารา ข้าว มะพร้าว และไม้ผล เช่น ลองกอง ทูเรียน เงาะ มังคุด มีพื้นที่เพาะปลูกในปี พุทธศักราช ๒๕๕๔ ถึงร้อยละ ๗๕.๗๕ ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัด ทั้งนี้ สัดส่วนภาคการเกษตรเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๔๕.๔๘ ในปี พุทธศักราช ๒๕๕๑ เป็นร้อยละ ๔๕.๗๐ ในปี พุทธศักราช ๒๕๕๒ สำหรับปี พุทธศักราช ๒๕๕๓ ลดลงเล็กน้อยร้อยละ ๔๕.๑๐ สาขาที่มีความสำคัญรองลงมา คือ สาขาการขนส่ง การขายปลีกฯ มีสัดส่วนร้อยละ ๑๓.๑๐ ลดลงจากปี พุทธศักราช ๒๕๕๑ และ ปี พุทธศักราช ๒๕๕๒ ที่มีสัดส่วนร้อยละ ๑๔.๑๑ และ ๑๓.๕๗ ตามลำดับ ส่วนสาขาอื่น ๆ มีสัดส่วนร้อยละ ๑๒.๔๐ เพิ่มขึ้นจากปี พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่มีอัตราส่วนร้อยละ ๑๒.๓๔ และเพิ่มขึ้นจากปี พุทธศักราช ๒๕๕๒ ที่มีสัดส่วนร้อยละ ๑๒.๓๗ เล็กน้อย ส่วนภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วน ร้อยละ ๘.๕๐ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปี พุทธศักราช ๒๕๕๑ และปี พุทธศักราช ๒๕๕๒ ที่มีสัดส่วนร้อยละ ๘.๘๗ และ ๘.๖๘ ตามลำดับดังแสดงในภาคผนวก

อุตสาหกรรมจากข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดปัตตานี ในปี พุทธศักราช ๒๕๕๓ จังหวัดปัตตานีมีส่วนโครงสร้างภาคอุตสาหกรรม คิดเป็นร้อยละ ๘.๕ ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ซึ่งมีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์มากเป็นลำดับที่ ๕ ของภาคใต้ และเป็นลำดับที่ ๓ ของกลุ่มจังหวัด โดยมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากปี พุทธศักราช ๒๕๕๒ ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ ๘.๖๘ เล็กน้อย อัตราการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมอยู่ในภาวะหดตัวร้อยละ ๐.๑๕ ซึ่งมีแนวโน้มดีขึ้น

จากปีพุทธศักราช ๒๕๔๕ ที่มีอัตราการหดตัวร้อยละ ๓.๘ โดยมูลค่าการผลิตส่วนใหญ่มาจาก อุตสาหกรรมจากการประมง และอุตสาหกรรมแปรรูปด้านการเกษตร ประเภทอุตสาหกรรม ภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเลและยางพารา

ความได้เปรียบสภาพภูมิศาสตร์ สังคม และ เศรษฐกิจ ในจังหวัดปัตตานี

จากการคาดการณ์ว่าสถานะทางเศรษฐกิจโดยรวมจะขยายตัวเพิ่มขึ้น เนื่องจากอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจภาคเกษตรซึ่งเป็นสาขาหลักของจังหวัดปัตตานี โดยมีผลผลิตสำคัญที่จะทำให้ เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ผลผลิตจากการประมง ซึ่งมีมูลค่าการจำหน่ายสูงสุดใน ภาคใต้ ซึ่งนอกจากจะเป็นสินค้าในการบริโภคแล้ว ยังเป็นวัตถุดิบในโรงงานอุตสาหกรรมอีกทาง หนึ่ง ยางพารา ข้าว และไม้ผล ซึ่งแม้ว่าพื้นที่ปลูกยางพารา ข้าว ไม้ผล จะมีปริมาณและผลผลิต ลดลงและผลผลิตต่อไร่ต่ำกว่าจังหวัดอื่นๆ ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน แต่ด้วยนโยบายการ ส่งเสริมอาชีพการเกษตรภายใต้แผนการพัฒนาพื้นที่พิเศษ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ส่งเสริมการ ปลูกยางพาราในพื้นที่ว่างเปล่า การปรับปรุงนาร้างเพื่อปลูกข้าวการเลี้ยงสัตว์และการประมงน้ำจืด จะส่งผลทำ ให้เพิ่มพื้นที่การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ปริมาณผลผลิต รวมทั้งมูลค่าการผลิตเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อการ ขยายตัวทางเศรษฐกิจของจังหวัด นอกจากนี้ การท่องเที่ยวของจังหวัดปัตตานีที่มีจุดขายในเรื่องของ วัฒนธรรมและความศรัทธา ซึ่งมีแนวโน้มนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่เพิ่มขึ้น จะเป็นปัจจัยหนุนให้ เศรษฐกิจของจังหวัดปัตตานีขยายตัวเพิ่มขึ้น

เนื่องจากจังหวัดปัตตานี เป็นจังหวัดที่ติดชายฝั่งทะเล และเป็นพื้นที่ที่ทำการเกษตรเป็น ส่วนใหญ่ จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๕ มีโรงงานจำนวน ๖๐๕ แห่ง เงินลงทุนรวม ๔,๐๒๗ ล้านบาท ก่อให้เกิดการจ้างงาน ๘,๗๖๐ คน ซึ่งโรงงานกระจายตัวอยู่ทั่วไป ภายในจังหวัดทุกอำเภอ โดยอำเภอเมืองมีโรงงานมากที่สุดและอำเภอไม้แก่นมีโรงงานน้อยที่สุด สาขาอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนมากที่สุด ๓ ลำดับแรกของจังหวัดปัตตานี ได้แก่

อุตสาหกรรมอาหาร ได้แก่ ผลิตปลากระป๋อง ห้องเย็นผลิตอาหารทะเลแช่แข็งและล้าง ซ้ำแช่และ และผลิตน้ำแข็งซอง, น้ำแข็งหลอด ปัจจุบันมีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น ๕๓ โรงงาน เงินลงทุน ๑,๖๒๕.๔๔๒ ล้านบาท คนงาน ๓,๕๐๑ คน

อุตสาหกรรมยาง ได้แก่ การผลิตยางแท่งมาตรฐาน เอส.ที.อาร์ ๒๐ ยางแผ่นรมควัน ยาง เครฟ ปัจจุบันมีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น ๑๒ โรงงาน เงินลงทุน ๘๓๐,๐๔๘ ล้านบาทคนงาน ๗๒๔ คน

อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ ได้แก่ทำวงกบประตู หน้าต่าง ไม้-ไม้อัด-เชาะร่องไม้ และลึงไม้ แปรรูปไม้ยางพาราและอัดน้ำยาและอบไม้ และทำลึงไม้ยางพารา ปัจจุบันมีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น ๒๕ โรงงาน เงินลงทุน ๑๕๓,๘๔๑ ล้านบาท คนงาน ๑,๑๑๕ คน

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ ของอุตสาหกรรมในจังหวัดปัตตานี

สถานการณ์โดยรวม จังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดที่มีสภาพภูมิประเทศและที่ตั้งได้เปรียบจังหวัดอื่น ๆ กล่าวคือ ตั้งอยู่ในแนวเขตรอยต่อที่สามารถติดต่อกับสามจังหวัดภาคใต้ชายแดน และจังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภาคใต้ พื้นที่ที่มีความสมบูรณ์เหมาะแก่การทำเกษตร เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ยางพารา ข้าว และไม้ผล ตลอดจนแนวชายฝั่งทะเลยาวประมาณ ๑๑๖.๔ กิโลเมตร ถือเป็นแหล่งประมงทะเลที่สำคัญ และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น กุ้งกุลาดำ กุ้งขาว ปลาในกระชัง โดยมีโครงสร้างพื้นฐานรองรับการประมงเชิงพาณิชย์ เช่น ท่าเทียบเรือขนาดใหญ่ ที่รองรับทั้งเรือประมงขนาดใหญ่และขนาดเล็ก และอยู่ใกล้กับแหล่งทำการประมงในอ่าวไทยและแหล่งทำการประมงระหว่างประเทศ ซึ่งจากความอุดมสมบูรณ์ทางการเกษตร ทำให้เกิดอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องจากการเกษตรขึ้นในพื้นที่จำนวนมาก เช่น โรงงานแปรรูปสัตว์น้ำ โรงงานแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร โรงน้ำแข็ง ทำให้การค้าการลงทุนในจังหวัดปัตตานีมีความเชื่อมโยงกับการเกษตรเป็นอย่างมาก นอกจากนี้โรงงานอุตสาหกรรมแล้ว ยังมีวิสาหกิจชุมชนที่ทำการแปรรูปผลผลิตผลการเกษตรเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก และโรงงานอุตสาหกรรมและวิสาหกิจชุมชนต่างๆเหล่านี้ สามารถเชื่อมโยงตลาดสินค้ากับอัตลักษณ์ของจังหวัดปัตตานีที่มีความเป็นวิถีมุสลิมที่ได้รับการยอมรับจากทั่วโลกและเป็นแหล่งอารยธรรมที่สำคัญและมีคุณค่าในการผลิตสินค้าฮาลาล เจาะตลาดสินค้า ฮาลาลทั้งในและต่างประเทศ ภายใต้การสนับสนุนของรัฐบาลที่มีนโยบายสนับสนุนให้จังหวัดปัตตานีเป็นศูนย์กลางผลิตภัณท์ฮาลาล โดยจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจในระดับต่างๆ ทั้งระดับชาติ ระดับภาค และกลุ่มจังหวัด รวมถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศในภูมิภาค (IMT-GT) โดยสามารถพัฒนาควบคู่กับการท่องเที่ยววัฒนธรรมที่เป็นจุดเด่น เชิงประวัติศาสตร์และอารยธรรม

อย่างไรก็ตาม ภายใต้สัทธิภาพและโอกาสที่เอื้อต่อการพัฒนาของจังหวัดปัตตานีดังกล่าวยังมีปัญหาอุปสรรคที่จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา ได้แก่ ปัญหาความไม่สงบที่มีเหตุการณ์ร้ายแรงที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยไม่สามารถเชื่อว่าสาเหตุของเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดจากสาเหตุใดเป็นสาเหตุที่แท้จริง แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นทำ

ให้แรงงานในพื้นที่ขาดแคลน การศึกษาไม่สามารถทำการเรียนการสอนได้ตามปกติเหมือนกับพื้นที่อื่นๆ ปัญหาการว่างงาน เนื่องจากโรงงานบางส่วนปิดกิจการ และปัญหาครอบครัวที่เกิดจากขาดผู้นำครอบครัว นอกจากนี้ ปัญหาสุขภาพอนามัย ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นฐานทรัพยากรของการผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรม ปัญหาการยอมรับในตัวผลิตภัณฑ์ต่างๆ ยังเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขเร่งด่วนเช่นเดียวกัน

ภาพลักษณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตของประชาชน ทำให้นักลงทุนขาดความเชื่อมั่นในการลงทุนด้านอุตสาหกรรม ฮาลาล ฟาร์มขนาดใหญ่ และโรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ ไม่มีนักลงทุน โรงเรียนไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ ขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ การดูแล เก็บเกี่ยวพืชผลทางการเกษตรไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องเนื่องจากเกรงปัญหาความไม่ปลอดภัย เป็นต้น

ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพน้ำเสื่อมโทรม ทรัพยากรสัตว์น้ำลดลง และปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งอย่างรุนแรง ตั้งแต่บริเวณชายฝั่งทะเลในเขตอำเภอหนองจิก อำเภอยะหริ่ง อำเภอปะนาเระ อำเภอสายบุรี ส่งผลกระทบต่อชุมชนชายฝั่ง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง และการท่องเที่ยว

นิคมอุตสาหกรรมฮาลาลปัตตานี ไม่มีนักลงทุน เนื่องจากขาดความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและขาดความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัย เขตอุตสาหกรรมปัตตานี ยังมีการลงทุนไม่เต็มพื้นที่ เนื่องจากขาดความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัย สินค้าฮาลาลระดับชุมชนจำนวนมากยังไม่เป็นที่ยอมรับด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ มาตรฐานบรรจุภัณฑ์ ขาดระบบการดูแลคุณภาพสินค้า การจัดการตลาด และการโลจิสติกส์ที่มีศักยภาพที่จะแข่งขันได้ในตลาด

ผลผลิตการเกษตร มีผลผลิตต่อไร่ต่ำ เช่น ข้าว ยางพารา ไม้ผล แม้ว่าจังหวัดปัตตานีมีดินที่เหมาะสมกับการปลูกพืช แต่ฐานการผลิตยังแคบ เกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการนำเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมมาใช้ในการเกษตร เช่น การคัดเลือกพันธุ์พืช และใช้ปัจจัยการผลิตที่เหมาะสม ที่สำคัญเกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงใช้รูปแบบและวิธีการผลิตแบบดั้งเดิม จึงทำให้ผลผลิตที่ได้ต่ำกว่าพื้นที่อื่น

โครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการขนส่งทางน้ำ ไม่มีการใช้งานเป็นเวลานาน เนื่องจากขาดการฟื้นฟู และการดูแลที่เหมาะสมให้สามารถรองรับกับอุตสาหกรรมทางทะเลได้

วิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนที่เป็นชุมชนมุสลิมไม่สอดคล้องกับการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรม โรงงานอุตสาหกรรมที่ต้องดำเนินการผลิตอย่างต่อเนื่อง และต้องนำเข้าแรงงานภาคอุตสาหกรรมจากต่างพื้นที่

ผลผลิตจากการทำประมงน้ำลึกในพื้นที่อ่าวปัตตานี หรือพื้นที่ประมงสากลที่ขึ้นที่ท่าเทียบเรือปัตตานี ผู้ประกอบการไม่ได้นำมาเป็นวัตถุดิบในการแปรรูปอุตสาหกรรมในจังหวัดทั้งหมด ส่วนหนึ่งนำไปเป็นวัตถุดิบในเขตพื้นที่อื่น ๆ ทำให้การพัฒนาที่ครบวงจรไม่สามารถที่จะดำเนินการได้ทั้งที่มีอุตสาหกรรมรองรับ และบางส่วนของวัตถุดิบในระบบอุตสาหกรรมของปัตตานีต้องนำเข้ามาจากที่อื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศ

จากการวิเคราะห์การเตือนภัยของอุตสาหกรรมการผลิตอาหารทะเลในจังหวัดปัตตานี ประจำปีไตรมาสที่ ๑/๒๕๕๖ พบว่า การผลิตอาหารทะเลทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ มีทิศทางซบเซา เห็นได้จากระบบการเตือนภัยที่ได้ นำทั้งตัวแปรภาค การผลิตโดยตรง ตัวแปรเศรษฐกิจของจังหวัด และนโยบายของจังหวัดในการขับเคลื่อนประเด็นยุทธศาสตร์ อุตสาหกรรมอาหารฮาลาล รวมเข้ามามีประกอบการวิเคราะห์ผลการวิเคราะห์สะท้อนออกมาด้วยสัญลักษณ์ “สีแดง” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมมีทิศทางที่ซบเซา เหตุผลที่สำคัญคือ ภาคอุตสาหกรรมขาดแคลนวัตถุดิบ ทำให้ปริมาณการผลิตลดลง ซึ่งผู้ประกอบการส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบนำเข้าจากต่างจังหวัด และประเทศเพื่อนบ้าน แสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมการผลิตอาหารทะเลไม่มีการขยายตัวอยู่ในภาวะที่ซบเซา

แม้ว่าอุตสาหกรรมผลิตแปรรูปอาหารทะเล ประจำปีไตรมาสที่ ๑/๒๕๕๖ มีทิศทางที่ซบเซาแต่ปัจจัยที่ภาคการผลิตมีความกังวลคือ ปัจจัยด้านวัตถุดิบในการผลิตของภาคอุตสาหกรรมไม่เพียงพอต่อการผลิต ซึ่งจากการเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการ พบว่าขณะที่ต้นทุนการผลิตอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเลเพิ่มขึ้นโดยต้นทุนจากค่าขนส่งสินค้า และการขนส่งโดยสารยังคงเป็นปัจจัยที่มีผลต่อต้นทุนการผลิตมากที่สุด รองลงมาคือต้นทุนจากเงินเดือนและค่าจ้างขั้นต่ำ

ปัจจัยเสี่ยงที่พึงระวังในขณะนี้คือ โอกาสในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ส่งเสริมการลงทุนภาคอุตสาหกรรม โดยการมอบสิทธิพิเศษแก่ผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีการลงทุน และปัญหาทางด้านการพัฒนาด้านทรัพยากรน้ำ สิ่งที่ผู้ประกอบการควรดำเนินการในขณะนี้ คือ การหาวัตถุดิบการผลิตจากแหล่งอื่น ๆ เพื่อทดแทนวัตถุดิบเดิม รวมทั้งการมองหาตลาดอื่นๆ เข้ามาทดแทนตลาดที่หายไป และการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ ให้ติดตลาดเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคต้องการมากขึ้น และการพัฒนาระบบ Logistic ให้มีความสะดวกมากขึ้นเพื่อเชื่อมตลาดใหม่ในภูมิภาคอาเซียนในอนาคต

การดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมเพื่อให้ได้เปรียบในการแข่งขัน

จากการวิเคราะห์จุดแข็งภายในที่มีประชากรนับถือศาสนาอิสลาม และมีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์และมี อัตลักษณ์ที่โดดเด่น ในการเป็นศูนย์กลางเผยแพร่ศาสนาอิสลามในดินแดน อุยกานด์ที่เรียกขานกันว่า“ระเบียงเมกกะ” และการครองตนตามวิถีอิสลามของชาวปัตตานีส่ว นใหญ่ในปัจจุบันซึ่ง เป็นจุดแข็งเชิงสัญลักษณ์ที่โลกมุสลิมให้การยอมรับ นำมาเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่ สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการสร้างตราสัญลักษณ์ (Brand) และขยายตลาดสินค้าและบริการฮา ลาลไปสู่ประชาคมมุสลิมทั้งในระดับประเทศ อนุภูมิภาค ภูมิภาคและกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเฉพาะ (Niche Market) ที่กระจายอยู่ในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก และการสร้างมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศมุสลิมของอาเซียนที่มีโอกาสจากการเป็นประชาคมอาเซียน ที่จะทำให้ การติดต่อ และการแลกเปลี่ยนทางการค้า และทางวัฒนธรรมที่จะมีมากขึ้น

นอกจากนี้จากการที่อ่าวปัตตานีมีทรัพยากรสัตว์น้ำ และเป็นแหล่งผลิตสินค้าประมงที่ สำคัญ เนื่องจาก มีชายฝั่งทะเลยาวประมาณ ๑๖๖.๔ กิโลเมตร เหมาะแก่การทำประมงทะเล และ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง อีกทั้งการมีอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่รองรับวัตถุดิบทางการเกษตร โดยเฉพาะการแปรรูปผลผลิตประมง ซึ่งมีโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเลและโรงงานปลา บ่น มีศูนย์วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาล ปัจจัยเหล่านี้จะนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการ ขับเคลื่อนเชิงรุกที่ผสานกับโอกาส ที่รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นกรณีพิเศษ ทำให้มีโอกาสในการพัฒนาในทุกด้าน และโอกาสของการ เพิ่มของประชากรมุสลิมทั่วโลกที่มีความต้องการทางอาหารที่เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน และการผนวกกับ ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนสามารถใช้เป็นประตูสู่ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุนและพัฒนาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมแบบข้ามพรมแดนระหว่างโลกมุสลิมได้ อย่างสะดวกตามข้อตกลงในการประชุม IMT-GT มอบให้ไทยเป็นเจ้าภาพด้านผลิตภัณฑ์ฮาลาล และบริการฮาลาล

สรุป

จากสภาพความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ เนื่องจากที่ตั้งของจังหวัดปัตตานีตั้งอยู่ติดชายฝั่งทะเลยาวประมาณ ๑๑๖.๔ กิโลเมตร เป็นแหล่งผลิตอาหารทะเลที่สำคัญของประเทศ ประกอบกับสภาพสังคมที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม รวมไปถึงสภาพเศรษฐกิจที่มีโอกาสขยายตัวได้หากสามารถทำให้นักลงทุนเห็นได้ว่า แม้จะมีปัญหาเรื่องความไม่ปลอดภัยในพื้นที่แต่จังหวัดปัตตานียังมีโอกาสในการเจริญเติบโตในทางอุตสาหกรรม ไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ฮาลาล อุตสาหกรรมประมงและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง

บทที่ ๔

วิเคราะห์การฟื้นฟูเศรษฐกิจจังหวัดปัตตานีอุตสาหกรรมต่างๆ และอุตสาหกรรมที่ได้เปรียบในการแข่งขันในจังหวัดปัตตานี

อุตสาหกรรมการประมง

จังหวัดปัตตานีมีโรงงานอุตสาหกรรมที่รองรับการแปรรูปวัตถุดิบภาคการประมงที่สำคัญ
ดังนี้

- อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำจำนวน ๘ โรง
- อุตสาหกรรมหัตถ์เย็บจำนวน ๓ โรง
- อุตสาหกรรมปลาป่นจำนวน ๖ โรง
- อุตสาหกรรมช่อมคานเรือจำนวน ๓ ราย
- อุตสาหกรรมโรงน้ำแข็งของจำนวน ๑๒ โรง

จังหวัดปริมาณสัตว์น้ำขึ้นท่า ในปีพุทธศักราช๒๕๕๔ จำนวน ๑๐๖,๘๒๕ เมตริกตัน
มูลค่า ๔,๗๖๐ ล้านบาท ปริมาณสัตว์น้ำขึ้นท่าลดลงจากปีพุทธศักราช๒๕๕๓ จำนวน ๕,๔๑๑
เมตริกตัน แต่มีมูลค่าเพิ่มขึ้น ๘๒๓ ล้านบาท เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดในภาคใต้ จะมีปริมาณ
สัตว์น้ำขึ้นท่าเป็นอันดับ ๑ ของภาคใต้และมีมูลค่าสัตว์น้ำเป็นอันดับ ๑ ของภาคใต้ด้วย ทั้งนี้
เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรการประมงของจังหวัดปัตตานี ซึ่งสัตว์น้ำที่จับได้จะใช้
ประโยชน์ภายในจังหวัดส่วนหนึ่ง โดยนำไปใช้บริโภคและเป็นวัตถุดิบในโรงงานแปรรูปอาหาร
จากสัตว์น้ำและการแปรรูปในระดับพื้นบ้านอีกส่วนหนึ่งจะส่งออกนอกจังหวัดปัตตานีทั้งจังหวัด
เลี้ยงในภาคใต้และภาคอื่นๆของประเทศเพื่อใช้บริโภคและเป็นวัตถุดิบในโรงงานเช่นเดียวกัน

ตารางที่ ๔-๑ ปริมาณและมูลค่าสัตว์น้ำที่นำขึ้นท่าเทียบเรือประมงขององค์การสะพานปลา

จังหวัด	ปริมาณ (เมตริกตัน)				มูลค่า (ล้านบาท)			
	ปี ๒๕๕๑	ปี ๒๕๕๒	ปี ๒๕๕๓	ปี ๒๕๕๔	ปี ๒๕๕๑	ปี ๒๕๕๒	ปี ๒๕๕๓	ปี ๒๕๕๔
ประเทศ	๔๘๑,๓๕๖	๔๘๕,๕๓๒	๕๒๑,๘๓๖	๔๕๗,๔๘๕	๑๖,๒๕๖	๑๖,๒๒๗	๑๗,๑๑๕	๑๕,๖๘๔
ภาคใต้	๒๕๔,๕๒๕	๓๑๔,๐๒๓	๓๔๖,๓๓๗	๓๐๐,๕๐๕	๑๑,๔๗๖	๑๑,๓๒๓	๑๒,๑๕๗	๑๑,๖๒๗
กลุ่มจังหวัด ฝั่งอ่าวไทย	๑๗,๕๐๓	๑๗,๕๕๔	๒๔,๐๑๔	๒๔,๘๖๑	๓๒๔	๓๑๔	๓๕๓	๓๕๒
ชุมพร	๑๓,๑๗๒	๑๑,๔๑๘	๑๗,๒๔๖	๑๘,๕๑๓	๑๕๓	๑๗๓	๒๒๖	๒๔๔
สุราษฎร์ธานี	๒,๐๘๐	๒,๓๗๐	๓,๐๔๑	๒,๖๔๒	๒๕	๓๐	๓๘	๓๑
นครศรีธรรมราช	๒,๖๕๑	๔,๑๖๖	๓,๗๒๗	๓,๓๐๖	๑๐๒	๑๑๑	๑๒๕	๑๑๗
กลุ่มจังหวัด ฝั่งอันดามัน	๘๖,๐๖๖	๘๕,๖๔๓	๗๓,๕๕๓	๕๖,๔๒๘	๔,๘๐๑	๔,๕๔๓	๔,๖๕๕	๓,๖๕๔
ระนอง	๖๓,๓๖๘	๕๖,๐๑๘	๔๗,๕๒๕	๓๕,๕๔๑	๓,๔๔๓	๓,๒๐๗	๓,๒๓๗	๒,๕๐๒
ภูเก็ต	๒๒,๖๙๘	๒๙,๖๒๕	๒๕,๖๖๔	๒๐,๔๘๗	๑,๓๕๘	๑,๓๓๖	๑,๔๑๘	๑,๑๕๒
กลุ่มจังหวัด ชายแดนภาคใต้	๑๘๖,๒๗๒	๒๐๖,๐๖๑	๒๔๓,๖๗๕	๒๑๒,๖๕๕	๖,๒๗๓	๕,๕๕๘	๗,๐๘๐	๗,๕๐๕
ปัตตานี	๘๓,๘๗๕	๘๘,๓๔๑	๑๑๒,๓๓๘	๑๐๖,๕๒๕	๓,๓๒๔	๓,๑๓๕	๓,๕๓๗	๔,๗๖๐
นราธิวาส	๖,๑๕๘	๗,๘๐๔	๗,๕๒๓	๖,๘๖๔	๒๕๑	๓๑๕	๓๐๗	๓๑๕
สงขลา	๘๓,๓๐๔	๑๐๐,๒๘๑	๑๑๒,๘๖๘	๘๘,๘๖๕	๒,๗๕๕	๒,๕๒๑	๒,๔๘๓	๒,๐๓๕
สตูล	๑๒,๘๙๕	๕,๖๓๕	๑๐,๕๕๐	๑๐,๐๕๑	๓๑๓	๒๕๓	๓๕๓	๓๕๑

ที่มา : ท่าเทียบเรือประมงขององค์การสะพานปลาในภาคใต้

ศักยภาพด้านการประมงที่สำคัญของจังหวัดปัตตานี แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ การประมงทะเล การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง และการประมงน้ำจืด

๑. การประมงทะเล จังหวัดปัตตานี มีท่าเทียบเรือซึ่งเรือประมงทะเลขนาดใหญ่สามารถเข้าเทียบท่าได้ นอกจากนี้ยังอยู่ใกล้แหล่งทำการประมงในอ่าวไทยและแหล่งทำการประมงระหว่างประเทศ เรือประมงขนาดใหญ่และขนาดเล็ก จึงหมุนเวียนเข้ามาเทียบท่าจังหวัดปัตตานี เพื่อขนถ่ายสินค้าสัตว์น้ำจำนวนมากการประมงทะเล ประกอบด้วยกลุ่มชาวประมง ๒ กลุ่มใหญ่ คือ

๑.๑ กลุ่มเรือประมงพาณิชย์ จำนวน ๑,๐๕๕ ลำ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอเมืองปัตตานี และอำเภอสายบุรี เรือประมงส่วนใหญ่ได้รับอนุญาตให้ทำการประมง เช่น อวนล้อมจับ อวนครอบปลาตะกัก อวนครอบหมึก อวนลาก ลอบ และเบ็ด

๑.๒ กลุ่มเรือประมงพื้นบ้าน จำนวน ๓,๑๔๗ ลำ ชาวบ้านใหญ่กระจายอยู่ตลอดแนวชายฝั่งทะเล ๖ อำเภอ เรือประมงส่วนใหญ่จะได้รับอนุญาตและใบอนุญาตผู้มีอาชีพทำการประมง เช่น อวนลอยปลาทุ อวนลอยปลากะพง อวนลอยกุ้ง อวนจมปู ตกหมึก และเบ็ด เรือประมงที่จดทะเบียนและได้รับอนุญาตให้ทำการประมง จำนวน ๔,๒๐๒ ลำ แยกรายอำเภอได้ ดังนี้ อำเภอเมืองปัตตานี ๑,๕๒๗ ลำ อำเภอหนองจิก ๕,๕๑ ลำ อำเภอยะหริ่ง ๑,๐๐๕ ลำ อำเภอ ปะนาเระ ๔๓๒ ลำ อำเภอสายบุรี ๓๕๕ ลำ และอำเภอไม้แก่น ๒๓๔ ลำ

๒. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง การเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง สามารถสร้างอาชีพให้กับเกษตรกรและอาชีพที่เกี่ยวข้องอีกจำนวนมาก สัตว์น้ำที่นิยมเลี้ยงกันมากคือ กุ้งทะเล ปลากะพงขาว ปลาตะกรับ และปลาทับทิม

๒.๑ การเลี้ยงกุ้งทะเล มีฟาร์มเลี้ยงกุ้งทะเลที่ได้ขึ้นทะเบียนฟาร์มเพาะเลี้ยงกับหน่วยงานกรมประมง ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๔ จำนวน ๑๓๐ ฟาร์ม พื้นที่ฟาร์ม รวม ๕,๓๘๕.๓๖ ไร่ เป็นฟาร์มเลี้ยงกุ้งกุลาค่า ๘ ฟาร์ม พื้นที่ฟาร์ม ๓๒๘.๖๗ ไร่ และฟาร์มเลี้ยงกุ้งขาวจำนวน ๑๒๒ ฟาร์ม พื้นที่เลี้ยง ๕,๐๕๖.๖๙ ไร่ มีการเลี้ยงมากที่สุด ในเขตอำเภอหนองจิกและอำเภอยะหริ่งจำนวน ๔๘ ฟาร์ม ปริมาณผลผลิตกุ้งทะเลรวมทั้งสิ้นจำนวน ๘,๔๖๕ ตัน คิดเป็นมูลค่า ๑,๒๑๐ ล้านบาท แยกเป็น ผลผลิตกุ้งกุลาค่า ๑๓๘ ตัน คิดเป็นมูลค่า ๒๕.๔ ล้านบาท เป็นผลผลิตกุ้งขาว ๘,๓๒๗ ตัน คิดเป็นมูลค่า ๑,๑๘๔ ล้านบาท ผลผลิตลดลง ๑๐๑ ตัน แต่มูลค่าเพิ่มขึ้น ๑๓๔ ล้านบาท จากปีพุทธศักราช ๒๕๕๓ ผลผลิตลดลงจากปีพุทธศักราช ๒๕๕๒ จำนวน ๑๘๕ ตัน แต่มูลค่าเพิ่มขึ้น ๒๓๔ ล้านบาท เนื่องจากราคาเฉลี่ยกุ้งทะเลเพิ่มขึ้น

ตารางที่ ๔-๒ มูลค่าการผลิตกุ้งทะเลเปรียบเทียบปี พุทธศักราช ๒๕๕๒-๒๕๕๔

หน่วย : ล้านบาท

ชนิดกุ้ง	ปี ๒๕๕๒				ปี ๒๕๕๓				ปี ๒๕๕๔			
	จำนวนฟาร์ม	ฟาร์ม (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	มูลค่า	จำนวนฟาร์ม	ฟาร์ม (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	มูลค่า	จำนวนฟาร์ม	ฟาร์ม (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	มูลค่า
กุลาค่า	๒๑๔	๖,๕๔๐	๑๓	๒.๓	๑๓	๒๖๗.๕	๑๑๕	๑๘.๘	๘	๓๒๘.๖๗	๑๓๘	๒๕.๔
กุ้งขาว	๑๘๕	๕,๔๖๖	๘,๖๓๓	๕๗๔	๕๐	๒,๕๕๘.๗๓	๘,๔๔๗	๑,๐๕๑	๑๒๒	๕,๐๕๖.๖๙	๘,๓๒๗	๑,๑๘๕
รวม	๔๐๓	๑๒,๐๐๖	๘,๖๕๐	๕๗๖.๓	๑๐๓	๒,๘๒๖.๒๓	๘,๕๖๒	๑,๐๖๙.๘	๑๓๐	๘,๓๘๕.๓๖	๘,๔๖๕	๑,๒๑๐

ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดปัตตานี

๒.๒ การเลี้ยงปลาชายฝั่งจังหวัดปัตตานีมีเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลาชายฝั่งที่มาขึ้นทะเบียนฟาร์ม ในปีพุทธศักราช๒๕๕๔ มีจำนวน ๑,๐๔๓ ฟาร์ม พื้นที่เลี้ยงรวม ๒๘๘.๖๐ ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้วิธีการเลี้ยงปลาในกระชัง มีจำนวนน้อยที่เลี้ยงปลาชายฝั่งในบ่อดิน เลี้ยงมากที่สุด ในท้องที่อำเภอยะหริ่ง จำนวน ๓๒๒ ฟาร์ม พื้นที่เลี้ยงรวม ๑๕๓.๘๑ ไร่ รองลงมาอำเภอสาวยะบุรี จำนวน ๒๖๗ ฟาร์ม พื้นที่เลี้ยงรวม ๑๗.๖๓ ไร่

๓. การประมงน้ำจืด นอกจากประมงทะเลและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งแล้วการประมงน้ำจืดก็มีความสำคัญกับเกษตรกรในจังหวัดปัตตานีไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน โดยเฉพาะกับเกษตรกรที่ไม่ได้อยู่บริเวณชายฝั่งทะเล เนื่องจากจังหวัดปัตตานีมีแหล่งน้ำจืดซึ่งเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่นแม่น้ำลำคลองหนองบึงและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นใหม่เพื่อใช้ในการเกษตร สร้างผลผลิตปลาน้ำจืดให้กับเกษตรกรในการจับสัตว์น้ำมาใช้บริโภคในครัวเรือน ซึ่งเหลือจากการบริโภคก็สามารถจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้ของครอบครัวอีกทางหนึ่ง จังหวัดปัตตานีมีฟาร์มเลี้ยงปลาน้ำจืดรวม ๒,๒๐๖ ฟาร์ม พื้นที่ฟาร์มรวม ๑,๔๑๕.๔๗ ไร่ เลี้ยงมากที่สุด ในเขตอำเภอโคกโพธิ์ จำนวน ๔๕๓ ฟาร์ม พื้นที่ฟาร์มรวม ๓๗๕.๒๒ ไร่ รองลงมา คือ อำเภอยะหริ่ง จำนวน ๓๓๑ ฟาร์ม พื้นที่ฟาร์มรวม ๒๕๕.๕๕ ไร่

อุตสาหกรรมยาง

ในจังหวัดปัตตานีมีอุตสาหกรรมยาง ได้แก่ การผลิตยางแท่งมาตรฐาน เอส.ที.อาร์๒๐ ยางแผ่นรมควัน และ ยางเครฟ ปัจจุบันมีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น ๑๒ โรงงาน มีเงินลงทุนจำนวน ๘๓๐.๐๔๘ ล้านบาท และจำนวนการจ้างแรงงาน ๗๒๔ คน

นอกจากนี้ยังมีอีกอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมยางคืออุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ ได้แก่ ทำวงกบประตู หน้าต่าง, ไม้-เสา-ร่องไม้และลั้งไม้, แปรรูปไม้ ยางพาราและอัดน้ำยาและอบไม้ และทำลั้งไม้ยางพารา ปัจจุบันมีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น ๒๕ โรงงาน มีเงินลงทุนจำนวน ๑๕๓.๘๔๑ ล้านบาท และจำนวนการจ้างแรงงาน ๑,๑๓๕ คน

ยางพาราจัดได้ว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญอันดับหนึ่งของจังหวัด พื้นที่เพาะปลูก ๓๒๕,๑๕๕ ไร่ ผลผลิตรวม ๖๓,๘๓๕ ตัน ครัวเรือนที่ปลูกยางพารา ๓๓,๖๖๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๕๑ ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งจังหวัด มีการปลูกมากเป็นอันดับที่ ๑๒ ของภาคใต้ แต่มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่ำที่สุดในกลุ่มจังหวัด โดยมีผลผลิตเฉลี่ย ๒๕๖ กิโลกรัมต่อไร่ แนวโน้มการปลูกยางพาราของจังหวัดปัตตานี เพิ่มขึ้นจากปีพุทธศักราช๒๕๕๓ ซึ่งมีพื้นที่ปลูก ๒๔๒,๐๗๕ ไร่ มีแหล่งผลิตที่สำคัญ ได้แก่ อำเภอโคกโพธิ์ อำเภอทุ่งยางแดงและอำเภอกะพ้อ

ตารางที่ ๔-๓ แสดงข้อมูลการปลูกยางพารา

จังหวัด	พื้นที่ปลูก (ไร่)			ผลผลิตรวม (ตัน)			ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่(กก./ไร่)		
	ปี ๒๕๕๒	ปี ๒๕๕๓	ปี ๒๕๕๔	ปี ๒๕๕๒	ปี ๒๕๕๓	ปี ๒๕๕๔	ปี ๒๕๕๒	ปี ๒๕๕๓	ปี ๒๕๕๔
ปัตตานี	๓๐๒,๓๔๔	๒๔๒,๐๗๕	๓๒๕,๑๕๕	๖๖,๓๕๘	๖๒,๔๕๖	๖๓,๘๓๕	๒๖๑	๒๕๘	๒๕๖
ยะลา	๑,๐๖๐,๕๒๐	๕๒๘,๗๑๘	๑,๐๕๖,๕๕๔	๒๕๐,๕๓๘	๒๔๘,๘๕๖	๒๕๔,๕๑๑	๒๖๕	๒๖๘	๒๗๒
นราธิวาส	๑,๐๐๕,๘๔๖	๘๕๑,๖๖๓	๑,๐๐๗,๘๔๕	๒๕๔,๕๓๘	๒๔๕,๖๖๖	๒๕๑,๖๕๐	๒๖๒	๒๖๐	๒๖๐
สงขลา	๑,๔๖๑,๒๔๕	๑,๒๐๕,๐๓๓	๑,๕๗๓,๖๒๑	๓๒๔,๘๗๕	๓๒๒,๘๑๒	๓๓๑,๖๔๖	๒๗๑	๒๖๗	๒๗๒
สตูล	๓๐๐,๐๑๔	๒๓๕,๑๔๖	๓๓๗,๑๒๗	๖๖,๓๕๗	๖๖,๕๖๑	๖๘,๖๔๓	๒๖๓	๒๖๐	๒๖๘

ที่มา : สำนักเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ผลิตภัณฑ์ฮาลาล

รัฐบาลมีแนวคิดเรื่องฮาลาลปัตตานี เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๔๗ โดยการให้การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยสร้างนิคมอุตสาหกรรมฮาลาลจังหวัดปัตตานี แต่เนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบทำให้บริษัทฯดังกล่าว ไม่สามารถดำเนินได้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้จังหวัดต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารจัดการโดยพยายามส่งเสริมให้ผู้ประกอบการในจังหวัดปัตตานีเห็นความสำคัญถึงการรับรองมาตรฐานฮาลาลโดยสนับสนุนผู้ประกอบการที่เป็นโรงงานอุตสาหกรรม SMEs และวิสาหกิจชุมชน ซึ่งกระจายอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ ของจังหวัดปัตตานี ผู้ประกอบการเหล่านี้มีไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๕๐ เป็นการผลิตภายใต้วิถีชีวิตอิสลาม ปัจจุบันในปีพุทธศักราช ๒๕๕๓ มีการส่งเสริมไปแล้ว จำนวน ๑๕๕ ผลิตภัณฑ์ โดยแบ่งเป็นโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน ๕๒ ผลิตภัณฑ์ SMEs จำนวน ๕ ผลิตภัณฑ์ วิสาหกิจชุมชน จำนวน ๙๖ ผลิตภัณฑ์ และอื่นๆ ๒๒ ผลิตภัณฑ์ มีมูลค่าการผลิต จำนวน ๑,๘๘๖.๓ ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วจำนวน ๕๕ ผลิตภัณฑ์ มูลค่า ๙๕๔.๖ ล้านบาท ซึ่งยังมีผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่ได้รับมาตรฐานฮาลาลแต่มีศักยภาพในการพัฒนา เพื่อให้ได้รับการรับรองมาตรฐานฮาลาล โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์อาหารอีกจำนวน ๑๕๐ ราย หากสามารถส่งเสริมให้ได้รับการรับรองมาตรฐานฮาลาลก็จะเพิ่มความเข้มแข็งให้กับอุตสาหกรรมของจังหวัดปัตตานีได้ต่อไปในอนาคต

ตารางที่ ๔-๔ แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์และมูลค่าผลิตภัณฑ์ฮาลาล

ปี พ.ศ.	จำนวนผลิตภัณฑ์	มูลค่า (ล้านบาท)
๒๕๕๑	๑๖๓	๕๒๘.๕
๒๕๕๒	๑๔๐	๑,๑๓๑.๗
๒๕๕๓	๑๕๕	๑,๘๘๖.๓

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปัตตานี

ด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ฮาลาล

ตลาดที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ฮาลาล ประกอบด้วย

๑. กลุ่มผลิตภัณฑ์อาหารทะเลกระป๋องและผลิตภัณฑ์แปรรูปแช่แข็งที่ได้รับมาตรฐานฮาลาล เป็นตลาดภายในประเทศ ร้อยละ ๕๕ และตลาดส่งออกต่างประเทศ ร้อยละ ๔๕ ตลาดส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศแคนาดา สหรัฐอเมริกา ซิเรีย เลบานอน มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ลาว พม่า กลุ่มประเทศยุโรป และกลุ่มตะวันออกกลาง

๒. กลุ่มผลิตภัณฑ์จากวิสาหกิจชุมชน ที่ได้รับมาตรฐานและไม่ได้รับมาตรฐาน ส่วนใหญ่เป็นการจำหน่ายภายในประเทศ ส่วนผลิตภัณฑ์ที่มีการจำหน่ายภายนอกประเทศ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์หมวกกะปิเยาะ ส่งออกไปประเทศซาอุดีอาระเบีย และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากปลา โดยส่งออกประเทศจีน

สำหรับโครงสร้างพื้นฐานด้านผลิตภัณฑ์ฮาลาล การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ได้จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมฮาลาลจังหวัดปัตตานี ตั้งอยู่ที่อำเภอปะนาเระ โดยได้ก่อสร้างอาคารบริการ OSS แล้วเสร็จ แต่เนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ ทำให้การดำเนินงานของนิคมอุตสาหกรรมฮาลาลจังหวัดปัตตานีไม่มีความคืบหน้าเท่าที่ควร อย่างไรก็ตาม จังหวัดปัตตานีร่วมกับการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ได้ประสานผู้ประกอบการเข้าลงทุนในเขตนิคมอุตสาหกรรมฮาลาลจังหวัดปัตตานี ซึ่งการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยอยู่ระหว่างเสนอของบประมาณเพื่อดำเนินการก่อสร้างอาคารในพื้นที่ ๔๐ ไร่ เพื่อให้ผู้ประกอบการดำเนินการ โดยระยะเริ่มต้น ประมาณ ๔ ปี ไม่ต้องเสียค่าเช่า อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมการลงทุนในนิคมอุตสาหกรรมฮาลาลจังหวัดปัตตานี ยังต้องเตรียมความพร้อมด้านสาธารณูปโภค และระบบโลจิสติกส์ เพื่อรองรับการลงทุนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

แนวทางในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ จากผู้ประกอบการในจังหวัดปัตตานี

จังหวัดปัตตานีมีผู้ประกอบการในพื้นที่ ในภาคองค์กรอุตสาหกรรมที่เข้มแข็งแต่ยังต้องทำหน้าที่ยุติร่วมกันในการสื่อสารข้อมูลไปยังนักลงทุนจากภายนอกที่ขาดความเชื่อมั่นต่อการลงทุนในพื้นที่ เนื่องจากเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และการนำเสนอข่าวสารเพื่อให้นักลงทุนเหล่านี้ได้รับทราบข้อมูลจากผู้ประกอบการด้วยกัน ในการสร้างความเชื่อมั่นที่จะระดมเงินทุนเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคอุตสาหกรรม เพื่อส่งผลในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของจังหวัด เนื่องจากจังหวัดปัตตานีมีศักยภาพหลายด้าน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมประมงและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง อุตสาหกรรมยาง รวมไปถึงผลิตภัณฑ์ฮาลาล

นอกจากนี้ที่จังหวัดปัตตานีต้องมีการรวมกลุ่มของภาคประชาชนกลุ่มการผลิต กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มประมงพื้นบ้าน กลุ่มผู้ผลิตสินค้าฮาลาลชุมชนรองรับการพัฒนาซึ่งการรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็งเป็นจำนวนมากเพื่อมารองรับกับการป้องกันกาเพิ่มขึ้นของปัจจัยการผลิตมีราคาสูงขึ้น ราคาสินค้าทางการเกษตรตกต่ำ โดยมีพ่อค้าคนกลางกดราคา ทำให้รายได้เกษตรกรไม่แน่นอน

ทั้งนี้การรวมกลุ่มของภาคประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ต้องเป็นไปอย่างเข้มแข็ง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน/หมู่บ้าน เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มประมงพื้นบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มผู้ผลิตสินค้าฮาลาลชุมชนรองรับการพัฒนา จำเป็นที่ต้องมีการรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็งเป็นจำนวนมากในหลากหลายสาขา เช่น บวดู ข้าวเกรียบ หมวกกะปิเยาะ ผ้าคลุมผมมุสลิม ผลไม้แปรรูป ปัจจัยเหล่านี้จะนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการขับเคลื่อนในเชิงรุกที่ผสานกับโอกาสจากการที่รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นกรณีพิเศษ ทำให้มีโอกาสนในการพัฒนาในทุกด้าน และโอกาสของการเพิ่มของประชากรมุสลิมทั่วโลก และการผนวกกับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนสามารถใช้เป็นประตูสู่ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุนและพัฒนาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมแบบข้ามพรมแดนระหว่างโลกมุสลิมได้อย่างสะดวก

รวมไปถึงการพัฒนาเชิงรุกจากการที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรมที่เป็นมรดกทางประวัติศาสตร์ เป็นที่รู้จักและศรัทธาเลื่อมใสของบุคคลทั่วไป ลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมของปัตตานีมีจุดร่วมสำคัญที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการสร้างจุดขายทางด้านการท่องเที่ยวและพัฒนาผลิตภัณฑ์อื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับฮาลาล เพื่อจับกลุ่มเป้าหมายอื่นที่ไม่ใช่ตลาดสินค้าและบริการฮาลาล ดังเช่นแนวคิดในการพัฒนาครัวสามวัฒนธรรมรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน

ประกอบกับการที่จังหวัดปัตตานีมีสภาพภูมิประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำ การเกษตรมากระดัดการพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ที่อาศัยการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้จากโครงการอัน เนื่องมาจากพระราชดำริ จากปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดใกล้เคียง และจากสื่อ องค์กรความรู้ต่างๆ ในการ พัฒนาชุมชน การสร้างวิถีชีวิต และการทำการเกษตรของจังหวัดปัตตานี โดยอาศัยหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นฐานการพัฒนา ซึ่งอาจสามารถส่งผลทำให้อุตสาหกรรม ทางการเกษตรขยายตัวเพิ่มขึ้นตาม ไปด้วย

นอกเหนือจากสิ่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น โอกาสในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของจังหวัดปัตตานียังมี โอกาสอันสดใสเนื่องมาจาก

๑. ความต้องการอาหารฮาลาลเพิ่ม เนื่องจากการเพิ่มของประชากรมุสลิมทั่วโลก โดยในปีพุทธศักราช ๒๕๕๓ โลกมีประชากรมุสลิมประมาณ ๑,๖๐๐ ล้านคน หรือร้อยละ ๒๓.๔ ซึ่งคาดว่าภายในอีก ๒๐ ปี หรือปีพุทธศักราช ๒๕๗๓ จำนวนประชากรมุสลิมจะเพิ่มขึ้นถึง ๖๐๐ ล้านคน หรือร้อยละ ๓๕ หรือคิดเป็นจำนวน ๒,๒๐๐ ล้านคน

๒. ประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนสามารถใช้เป็นประตูสู่ความสัมพันธ์ทาง เศรษฐกิจ การค้า การลงทุนและพัฒนาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมแบบข้ามพรมแดนระหว่างโลก มุสลิมได้อย่างสะดวก

๓. รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจังหวัดชายแดน ภาคใต้เป็นกรณีพิเศษ ทำให้มีโอกาสนในการพัฒนาในทุกด้าน

๔. นโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาภาคใต้ และแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด มีแผน สนับสนุนให้จังหวัดปัตตานี เป็นศูนย์กลางอาหารฮาลาล

๕. ข้อตกลงในการประชุม IMT-GT มอบให้ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพด้านผลิตภัณฑ์ ฮาลาลและบริการฮาลาล

แนวทางการส่งเสริมธุรกิจจากผู้ประกอบการและภาครัฐในจังหวัดปัตตานี

จังหวัดปัตตานีได้จัดทำแผนพัฒนาจังหวัดปัตตานี โดยดำเนินการในการเตรียมจัดทำแผน ยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดปัตตานี ประเมินสถานภาพปัจจุบันของจังหวัด ด้วยการจัดประชุมเชิง ปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดเห็นจากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ ท้องถิ่น ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง โดยร่วมกันให้ความคิดเห็นต่อจัดการทำร่างแผนพัฒนา จังหวัดและแผนปฏิบัติการ ตามแนวทางที่ ก.น.จ. กำหนด ด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

ภายนอกที่มีผลต่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของจังหวัด ได้แก่โอกาส และภัยคุกคามหรือข้อจำกัด และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของจังหวัด ได้แก่ จุดอ่อน จุดแข็งของจังหวัด เพื่อตอบคำถามว่า ปัจจุบันจังหวัดมีสถานภาพอยู่ ณ จุดใด โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis

สถานการณ์โดยรวม จังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดที่มีสภาพภูมิประเทศและที่ตั้งได้เปรียบจังหวัดอื่น ๆ กล่าวคือ ตั้งอยู่ในแนวเขตรอยต่อที่สามารถติดต่อกับสามจังหวัดภาคใต้ชายแดน และจังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภาคใต้ พื้นที่ที่มีความสมบูรณ์เหมาะแก่การทำเกษตร เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ยางพารา ข้าว และไม้ผล ตลอดจนแนวชายฝั่งทะเลยาวประมาณ ๑๑๖.๔ กิโลเมตร ถือเป็นแหล่งประมงทะเลที่สำคัญ และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น กุ้งกุลาดำ กุ้งขาว ปลาในกระชัง โดยมีโครงสร้างพื้นฐานรองรับการประมงเชิงพาณิชย์ เช่น ท่าเทียบเรือขนาดใหญ่ ที่รองรับทั้งเรือประมงขนาดใหญ่และขนาดเล็ก และอยู่ใกล้กับแหล่งทำการประมงในอ่าวไทยและแหล่งทำการประมงระหว่างประเทศ ซึ่งจากความอุดมสมบูรณ์ทางการเกษตร ทำให้เกิดอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องจากการเกษตรขึ้นในพื้นที่จำนวนมาก เช่น โรงงานแปรรูปสัตว์น้ำ โรงงานแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร โรงน้ำแข็ง ทำให้การค้าการลงทุนในจังหวัดปัตตานีมีความเชื่อมโยงกับการเกษตรเป็นอย่างมาก นอกจากโรงงานอุตสาหกรรมแล้ว ยังมีวิสาหกิจชุมชนที่ทำการแปรรูปผลผลิตผลการเกษตรเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก และโรงงานอุตสาหกรรมและวิสาหกิจชุมชนต่างๆเหล่านี้ สามารถเชื่อมโยงตลาดสินค้ากับอัตลักษณ์ของจังหวัดปัตตานีที่มีความเป็นวิถีมุสลิมที่ได้รับการยอมรับจากทั่วโลกและเป็นแหล่งอารยธรรมที่สำคัญและมีคุณค่าในการผลิตสินค้าฮาลาล เจาะตลาดสินค้าฮาลาลทั้งในและต่างประเทศ ภายใต้การสนับสนุนของรัฐบาลที่มีนโยบายสนับสนุนให้จังหวัดปัตตานีเป็นศูนย์กลางผลิตภัณฑ์ฮาลาล โดยจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจในระดับต่างๆ ทั้งระดับชาติ ระดับภาค และกลุ่มจังหวัด รวมถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศในภูมิภาค (IMT-GT)

จากการระดมสมองเพื่อทำแผนพัฒนาจังหวัดปัตตานีในปีพุทธศักราช ๒๕๕๗-๒๕๖๐ ส่งผลให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนและภาครัฐในการส่งเสริมธุรกิจดังนี้

๑. การส่งเสริม และพัฒนาให้เป็นแหล่งผลิตสินค้าแปรรูปและสินค้าฮาลาล โดยเน้นพัฒนากระบวนการผลิตอาหารฮาลาลตั้งแต่ขั้นตอนการผลิตวัตถุดิบ กระบวนการแปรรูป และบรรจุภัณฑ์ รวมทั้งการตลาดเชิงรุก โดยพัฒนาคอร์ปวงจรรทั้งระบบ ครอบคลุมทั้งโรงงานอุตสาหกรรม วิสาหกิจชุมชน และผลิตภัณฑ์ฮาลาล ทั้งอาหารฮาลาล แพ้ชั้น เครื่องแต่งกายและบริการต่างๆเป็นระบบการเกษตรและการผลิตเชิงสร้างสรรค์เพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของจังหวัด สร้างงาน สร้างอาชีพ และรายได้ที่มั่นคงแก่เกษตรกร

๒. สนับสนุนอุตสาหกรรมเกษตร และอุตสาหกรรมฮาลาลของจังหวัดให้เกิดมูลค่าเพิ่ม รองรับการส่งออก และการเข้าสู่การแข่งขันในประชาคมอาเซียน บนพื้นฐานการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์

๓. ส่งเสริม สนับสนุนการลงทุนภาคอุตสาหกรรม และเครือข่ายวิสาหกิจเกษตรอุตสาหกรรม และอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลในชุมชนให้เข้มแข็งสามารถรองรับการส่งออก

๔. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคมและ โลจิสติกส์ รองรับเกษตรอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล

แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนจากผู้ประกอบการและภาครัฐในจังหวัดปัตตานี

จากการระดมสมองเพื่อทำแผนพัฒนาจังหวัดปัตตานีในปีพุทธศักราช ๒๕๕๙-๒๕๖๐ ส่งผลให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนและภาครัฐในการหาแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนของจังหวัดที่มุ่งเน้นการสร้างความสุขใน ๓ มิติ ได้แก่ ๑) สังคม ๒) เศรษฐกิจ และ ๓) สิ่งแวดล้อม โดยการพัฒนาทุกด้านล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกัน

จังหวัดปัตตานีมีสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาคือมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีในการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ นวัตกรรม และการวิจัยที่นำมาใช้ในการพัฒนาการทางด้านการเกษตร เพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ที่มีปัจจัยการผลิตมีราคาสูงขึ้น ราคาสินค้าทางการเกษตรตกต่ำทำให้รายได้เกษตรกรไม่แน่นอน รวมไปถึงผลงานทางวิชาการ และการวิจัยที่นำมาใช้ในการพัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในพื้นที่

นอกจากนี้ จะทำการสร้างแหล่งเรียนรู้จากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จากปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดใกล้เคียง และจากสื่อ รวมทั้งองค์ความรู้ต่างๆ ในการพัฒนาชุมชน การสร้างวิถีชีวิต และการทำการเกษตร โดยอาศัยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่ ทั้งนี้จากการเปิดกว้างของการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศของประชาชน และชุมชนมีมากขึ้น ทำให้โอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการสร้างวิถีการเรียนรู้ และการก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมของจังหวัดปัตตานีสามารถทำได้ง่ายขึ้น รวมไปถึงการร่วมมือกับเครือข่าย NGO ในพื้นที่ใกล้เคียงที่เป็นรอยต่อสามารถบูรณาการทำงานร่วมกับเครือข่ายของจังหวัด เพื่อการเฝ้าระวังอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล และการจัดการแบบมีส่วนร่วมที่เข้มแข็ง นอกจากนี้จำเป็นต้องมีการการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ การจัดการใช้ที่ดินให้ถูกประเภทประเภท และการมองปัญหาภาพรวมในระยะยาว ก็สามารถที่จะทำให้เกิดแนวทางในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

เนื่องจากจังหวัดปัตตานี เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางภูมิศาสตร์ แต่การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ พื้นที่ป่าชายเลนและป่าชายหาด เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพลดลง สัตว์ป่าและสัตว์เศรษฐกิจในทะเลลดลง ขาดความสมดุลทางธรรมชาติและก่อให้เกิดภัยทางธรรมชาติมากมาย อาทิ การกัดเซาะชายฝั่งทะเล และส่งผลกระทบต่อมาสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดปัตตานี คือ ขาดทรัพยากรธรรมชาติที่เพียงพอสำหรับการผลิตและใช้ประโยชน์เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมเกษตรอุตสาหกรรมอย่างมีความสุขและยั่งยืน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการ ดังนี้

๑. จัดทำฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและการจัดทำผังเมือง
๒. เพิ่มมาตรการในการป้องกันปราบปรามการบุกรุกและลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และป่าชายเลนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
  ๓. พื้นฟูสภาพแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่ง เพื่อเป็นแหล่งอาศัยของสัตว์น้ำ การฟื้นฟูแนวป่าชายเลน เพื่อเป็นแนวป้องกันคลื่นลมกัดเซาะชายฝั่ง และเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ
  ๔. ปรับปรุงคุณภาพน้ำให้ได้มาตรฐาน
  ๕. การจัดระบบบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน
  ๖. ผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนมีความตระหนักรู้ในความสำคัญของปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากประชาชนคือผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับพื้นที่ ได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเป็นผู้เสียผลประโยชน์โดยตรงในกรณีที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายลง

สรุป

จังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดที่มีความได้เปรียบทั้งทางกายภาพและชีวภาพ ซึ่งก่อให้เกิดอุตสาหกรรมทางเกษตรที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็น อุตสาหกรรมประมง และ อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง อุตสาหกรรมยาง รวมถึง ผลิตภัณฑ์ฮาลาลที่มีทั้งในรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่เครื่องอุปโภค ตลอดจนอาหารฮาลาลที่เป็นเครื่องบริโภค เป็นส่งผลให้สภาพเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดปัตตานีสามารถดำรงอยู่ได้

การที่อุตสาหกรรมหลักใหญ่ขึ้นอยู่กับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลัก แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ภาครัฐและผู้ประกอบการต้องให้ความสำคัญเพื่อให้เกิดความสมดุลใน ๓ มิติ ได้แก่ ๑) สังคม ๒) เศรษฐกิจ และ ๓) สิ่งแวดล้อม

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

จากการดำเนินงานวิจัย ทั้งในส่วนที่ได้ทำการระดมสมองร่วมกับผู้ประกอบการภาคเอกชนกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐเพื่อทำแผนการพัฒนาจังหวัดปัตตานีในปีพุทธศักราช ๒๕๕๗-๒๕๖๐ และการศึกษาจากเอกสารต่างๆ ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ “แนวทางการฟื้นฟูเศรษฐกิจจังหวัดปัตตานี” ว่าภาคอุตสาหกรรมมีส่วนอย่างมากที่จะช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจของจังหวัดปัตตานี โดยที่อุตสาหกรรมที่ดำรงอยู่ในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ไม่ว่าจะเป็น อุตสาหกรรมประมงและอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่อง อุตสาหกรรมยาง ตลอดจนผลิตภัณฑ์ฮาลาล เป็นกระบวนการหนึ่งในการผลิตสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ภายใต้ทรัพยากรที่มีจำกัดโดยการบริหารการผลิตให้ได้ผลผลิตที่ออกมามีคุณภาพ และตรงตามความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งถือว่าการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดนั้น มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ในกระบวนการการผลิตของอุตสาหกรรมทั้งหลายในจังหวัดปัตตานีใช้วัตถุดิบที่มาจากธรรมชาติเป็นปัจจัยนำเข้าที่สำคัญ (Input) นำมาผ่านกระบวนการแปรรูปต่างๆ (Process) ตามขั้นตอนการผลิต จนกระทั่งได้ผลผลิต (Output) คือ อาหารทะเลแช่แข็ง อาหารทะเลสำเร็จรูป ยางแผ่นรมควัน ยางก้อน ผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาล เป็นต้น ผู้ดำเนินธุรกิจจำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ อยู่ตลอดเวลา เพื่อป้องกันปัญหาภาวะที่จะเกิดขึ้นซึ่งจะมีผลกระทบต่อชุมชนทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ทำให้ขาดทรัพยากรธรรมชาติที่เพียงพอสำหรับการผลิตและใช้ประโยชน์เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมเกษตรอุตสาหกรรมอย่างมีความสุขและยั่งยืน

การหาวัตถุดิบจากแหล่งอื่นๆ จากจังหวัดใกล้เคียงนอกเหนือจากวัตถุดิบในจังหวัดปัตตานีมารองรับถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมของจังหวัดปัตตานี นอกจากนี้การนำหลักการพัฒนาคนและสังคมให้เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุล โดยการจัดการพัฒนานุเคราะห์ทั้งในส่วนภาครัฐและผู้ประกอบการภาคเอกชน ก็เป็นปัจจัยสำคัญเหมือนกัน ซึ่งจะนำไปสู่การลดต้นทุนการผลิต การสร้างนวัตกรรมใหม่ ที่ทำให้อุตสาหกรรมในจังหวัดปัตตานีสามารถแข่งขันได้กับคู่แข่งอื่นๆ ยิ่งไปกว่านั้นการใช้

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของภาคอุตสาหกรรมของจังหวัดปัตตานีในขอบเขตที่คงไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพ จะสามารถพลิกฟื้นสภาพแวดล้อมให้กลับคืนสู่สภาพใกล้เคียงกับสภาพเดิมได้มากที่สุด

การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของภาคอุตสาหกรรมของจังหวัดปัตตานีโดยคำนึงถึงการฟื้นคืนสภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งหนึ่งในหลายสิ่งทีแสดงออกด้านความรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินธุรกิจในยุคปัจจุบัน เนื่องจากอุตสาหกรรมด้านการเกษตรจัดได้ว่าเป็นภาคที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากกว่าภาคอุตสาหกรรมอื่นๆ เช่น อุตสาหกรรมการบริการ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการฟื้นฟูเศรษฐกิจจังหวัดปัตตานี” โดยการนำหลักการหรือทฤษฎีต่างๆ จากการตรวจสอบวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเข้ามาใช้เพื่อการดำเนินการวิจัยให้เป็นไปตามขั้นตอนและตามกระบวนการวิจัยที่ได้กำหนดแบบแผนไว้ ตลอดจนการได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการระดมสมองทั้งภาครัฐและผู้ประกอบการเอกชน ในการทำแผนพัฒนาจังหวัดปัตตานีในปีพุทธศักราช ๒๕๕๗-๒๕๖๐ เพื่อให้ การขับเคลื่อนอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพการแข่งขันในอนาคตของจังหวัดปัตตานี มีการขยายตัวอย่าง งมีคุณภาพ กล่าวคือมีการขยายตัวด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต (Productivity) มากกว่าการขยายตัวของจำนวนโรงงาน เพื่อให้สอดคล้อง องกับนโยบายของรัฐบาลจังหวัด และแผนพัฒนาจังหวัดปัตตานีที่ได้จัดทำร่วมกัน ขณะเดียวกันไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากเป็นแหล่งวัตถุดิบสำคัญสำหรับภาคอุตสาหกรรมของจังหวัดปัตตานี

การนำข้อมูลด้านการบริหารจัดการอุตสาหกรรมที่สามารถนำไปใช้พิจารณาเพื่อควบคุมต้นทุนการผลิตสามารถนำมาเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยส่งเสริมความได้เปรียบทางการแข่งขันได้ จังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมเนื่องจากปัจจัยที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ โครงสร้างทางสังคมประกอบกับการมีทรัพยากรธรรมชาติมาก และยังไม่ มีป ญหามลพิษมากนัก การพัฒนาจังหวัดปัตตานีให้เป็ นแหล่งอุตสาหกรรมจะ อดเร็ว งพัฒนาโครงสร้าง างพื้นฐานและโครงสร้าง

พื้นฐานทางบัญชีเพื่อรองรับการปรับฐานการผลิตสู่การผลิตสำหรับประชาคมอาเซียน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

๑. การพัฒนานิคมอุตสาหกรรมฮาลาลต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารจัดการโดยพยายามส่งเสริมให้ผู้ประกอบการในจังหวัดปัตตานีเห็นความสำคัญถึงการรับรองมาตรฐานฮาลาลโดยสนับสนุนผู้ประกอบการที่เป็นโรงงานอุตสาหกรรม SMEs และวิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้ภาครัฐต้องสนับสนุนอย่างจริงจังเพื่อที่จะทำให้จังหวัดปัตตานีเป็นศูนย์กลางของผลิตภัณฑ์ฮาลาล โดยเฉพาะยังผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับต่างประเทศที่เป็นคู่ค้าสำคัญ

๒. ผลผลิตจากการทำประมงน้ำลึกในพื้นที่อ่าวปัตตานี หรือพื้นที่ประมงนอกน่านน้ำที่ขึ้นที่ท่าเทียบเรือปัตตานีทั้งในส่วนการการบริโภคและป้อนโรงงานอุตสาหกรรม ต้องพยายามทำให้ผู้ประกอบการนำมาเป็นวัตถุดิบในการแปรรูปอุตสาหกรรมในจังหวัดทั้งหมดที่เหลือจากการบริโภค เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ครบวงจรเนื่องจากจังหวัดปัตตานีมีอุตสาหกรรมรองรับวัตถุดิบที่เกิดในจังหวัดปัตตานี รวมถึงการนำเข้าจากที่อื่นๆทั้งในและต่างประเทศ

๓. การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการขนส่งทางน้ำ เนื่องจากไม่มีการใช้งานเป็นเวลานาน ทำให้ขาดการการฟื้นฟู และการดูแลที่เหมาะสมให้สามารถรองรับกับอุตสาหกรรมทางทะเลได้ตามที่ควรจะเป็น เช่นการขุดลอกร่องน้ำให้ไถวามลึก ๗ เมตร ซึ่งจะทำให้สามารถใช้งานได้ต่อเนื่องเป็นระยะเวลาาน โดยไม่ต้องทำการขุดลอกบ่อย

๔. มีระบบการจัดการมลพิษทางอากาศ ทางน้ำ สารเคมี และกากของเสียอันตราย ค้ำวยการปรับระดับมาตรฐานสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิตของ คนในพื้นที่ เพื่อสะท้อนหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (PPP) และมีระบบควบคุมที่เหมาะสม

๕. ต้องผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนมีความตระหนักรู้ในความสำคัญของปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากประชาชนคือผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับพื้นที่ ได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเป็นผู้เสียผลประโยชน์โดยตรงในกรณีที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายลง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กอบกุล ราชะนาคร. ๒๕๕๐. กฎหมายกับสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: วิญญูชน

"กรอบแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน". (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก

<http://www.nesdb.go.th/econSocial/naturalResource/attachment/01.doc>

จำเนียร จวงตระกูล. ๒๕๕๑. การวิจัยเชิงคุณภาพ : เครื่องมือสร้างองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาประเทศ.

กรุงเทพฯ : บริษัทศูนย์กฎหมายธุรกิจอินเทอร์เน็ตเนชั่นแนลจำกัด

ชาย โพธิ์สิตา. ๒๕๕๒. ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ (ปรับปรุง พิมพ์ครั้งที่ ๔). กรุงเทพฯ :

อมรินทร์พริ้นติ้งฯ,

วรารพร ศรีสุพรรณ. ๒๕๔๑. "เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง การพัฒนาแบบยั่งยืน: ทางเลือกใหม่ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม". คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

วิวัฒน์ชัย อรรถาพร. (๒๕๔๖). การพัฒนาที่ยั่งยืน. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก

<http://www.nidambe11.net/ekonomiz/2003q3/article2003july17p1.htm>

สถณี อาชวานันทกุล. "คอลัมน์ ล่องคลื่นโลกาภิวัตน์". ประชาชาติธุรกิจ. วันที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ.

๒๕๕๑ ปีที่ ๓๑ ฉบับที่ ๓๕๘๗ (๓๑๘๗)

ภาษาอังกฤษ

Porter, M.E. 1985. **Competitive Advantage**. New York: Free Press.

Porter, M.E. & Kramer, M.R. 2006. "Strategy and Society: The Link Between Competitive

Advantage and Corporate Social Responsibility", *Harvard Business Review*, December 2006.

ภาคผนวก

ผนวก ก

ข้อมูลเศรษฐกิจของจังหวัดปัตตานี

ตารางที่ ๑ มูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคใต้ชายแดน/ภาคใต้/ประเทศ ณ ราคาปัจจุบัน

หน่วย : ล้านบาท

จังหวัด	ปี ๒๕๕๑		ปี ๒๕๕๒		ปี ๒๕๕๓		Per Capita
	มูลค่า	Δ%	มูลค่า	Δ%	มูลค่า	Δ%	
ปัตตานี	๓๘,๐๘๔	๔.๕	๓๕,๖๕๘	๔.๑	๔๔,๔๖๕	๑๒.๑	๖๔,๑๕๓
ยะลา	๔๑,๕๔๕	๕.๑	๓๕,๒๒๔	-๖.๕	๔๖,๐๕๘	๑๓.๕	๕๔,๖๑๑
นราธิวาส	๔๕,๕๐๓	๘.๐	๔๘,๓๕๓	-๓.๑	๕๕,๘๔๑	๑๕.๕	๗๑,๓๘๖
สงขลา	๑๕๕,๓๖๘	๒.๖	๑๕๓,๐๒๒	-๔.๒	๑๗๔,๓๐๑	๑๓.๕	๑๑๕,๐๔๑
สตูล	๒๖,๑๘๔	๖.๔	๒๕,๕๘๔	-๐.๘	๒๕,๑๓๖	๑๒.๑	๕๕,๖๒๔
ภาคใต้ชายแดน	๓๑๕,๕๘๘	๔.๘	๓๐๖,๒๔๔	-๓.๑	๓๔๕,๘๔๐	๑๔.๒	๕๔,๑๓๓
	(๑๐๐)		(๑๐๐)		(๑๐๐)		
ภาคใต้	๕๑๐,๔๕๕	๗.๑	๕๖๗,๐๐๔	-๔.๘	๕๘๒,๒๓๑	๑๓.๓	๑๐๔,๓๓๘
ประเทศ	๕,๐๘๐,๔๖๖	๖.๕	๕,๐๔๑,๕๕๑	-๐.๘	๑๐,๑๐๔,๘๒๑	๑๑.๘	๑๕๐,๑๑๓

ที่มา : ประมวลข้อมูล โดยใช้ฐานข้อมูล GPP ของสำนักบัญชีประชาชาติ, สศช.

ตารางที่ ๒ โครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดปัตตานี ณ ราคาคงที่ ปี ๒๕๓๑

หน่วย : ล้านบาท/(ร้อยละ)

สาขาการผลิต	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
ภาคเกษตร	๘,๐๒๓ (๔๕.๔๘)	๘,๓๕๓ (๔๕.๓๐)	๘,๖๐๔ (๔๕.๑๐)
- เกษตรกรรม การดำ สัตว์ ป่าไม้	๒,๐๘๓ (๑๑.๘๐)	๒,๑๔๔ (๑๑.๓๒)	๒,๐๒๒ (๑๐.๖๐)
- ประมง	๕,๙๔๔ (๓๓.๖๘)	๖,๒๑๐ (๓๓.๙๓)	๖,๕๘๒ (๓๔.๕๐)
ภาคอุตสาหกรรม	๑,๕๖๐ (๘.๘๓)	๑,๕๘๘ (๘.๖๘)	๑,๖๘๒ (๘.๙๐)
- เหมือนแร่เหมือนหิน	๑๐ (๐.๐๖)	๑๒ (๐.๐๓)	๑๒ (๐.๑๐)
- อุตสาหกรรม*	๑,๕๕๐ (๘.๗๘)	๑,๕๗๖ (๘.๖๒)	๑,๖๗๐ (๘.๘๐)
ภาคบริการ	๘,๐๖๒	๘,๓๓๕	๘,๓๓๕

สาขาการผลิต	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
	(๔๕.๖๘)	(๔๕.๖๒)	(๔๖.๐๐)
- ค้าส่งค้าปลีกฯ	๒,๔๕๑	๒,๔๘๐	๒,๕๐๒
	(๑๔.๑๑)	(๑๓.๕๓)	(๑๓.๑๐)
- การขนส่ง ฯ	๑,๐๔๖	๑,๐๕๐	๙๙๖
	(๕.๙๓)	(๕.๓๔)	(๕.๒๐)
- การบริหารราชการ แผ่นดินฯ	๑,๐๔๕	๑,๑๙๔	๑,๕๐๕
	(๕.๙๔)	(๖.๕๓)	(๗.๘๐)
- การศึกษา	๑,๒๙๙	๑,๓๕๓	๑,๔๓๔
	(๗.๓๖)	(๗.๔๐)	(๗.๕๐)
- อื่น ๆ	๒,๑๗๗	๒,๒๖๒	๒,๓๗๒
	(๑๒.๓๔)	(๑๒.๓๗)	(๑๒.๔๐)
ผลิตภัณฑ์รวม	๑๗,๖๕๐	๑๘,๒๗๘	๑๙,๐๙๓
	(๑๐๐)	(๑๐๐)	(๑๐๐)

หมายเหตุ : อุตสาหกรรม* หมายถึง สาขาอุตสาหกรรมและสาขาไฟฟ้า ประปาฯ

ที่มา : ประมวลข้อมูลโดยใช้ฐานข้อมูล GDP ของสำนักบัญชีประชาชาติ, สศช.

ผนวก ข

ข้อมูลด้านสังคมของจังหวัดปัตตานี

ตารางที่ ๓ แสดงจำนวนประชากรรายอำเภอในปี ๒๕๕๔ (ข้อมูล ณ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๔)

ที่	อำเภอ	จำนวนประชากร (คน)			ครัวเรือน	ความหนาแน่นของประชากร/ตร.กม.
		ชาย	หญิง	รวม		
๑	อำเภอเมืองปัตตานี	๖๑,๐๑๑	๖๓,๗๒๕	๑๒๔,๗๓๖	๓๘,๓๔๓	๑,๒๘๕
๒	อำเภอยะรัง	๔๓,๑๘๕	๔๓,๖๐๐	๘๖,๗๘๕	๑๘,๗๗๒	๔๗๒
๓	อำเภอหนองจิก	๓๖,๔๑๖	๓๕,๖๐๖	๗๒,๐๒๒	๑๖,๑๐๗	๓๑๑
๔	อำเภอโคกโพธิ์	๓๒,๐๘๘	๓๓,๕๗๑	๖๕,๖๕๙	๑๘,๒๒๗	๑๕๔
๕	อำเภอยะหริ่ง	๔๐,๗๓๒	๔๑,๒๘๙	๘๒,๐๒๑	๑๗,๓๕๒	๔๑๗
๖	อำเภอปะนาเระ	๒๑,๘๒๒	๒๒,๕๒๓	๔๔,๓๔๕	๑๐,๖๓๕	๓๐๘
๗	อำเภอมายอ	๒๗,๔๙๐	๒๘,๔๓๕	๕๕,๙๒๕	๑๑,๘๙๒	๒๕๙
๘	อำเภอสายบุรี	๓๒,๓๗๐	๓๓,๕๕๔	๖๕,๙๒๔	๑๕,๒๑๒	๓๗๐
๙	อำเภอทุ่งยางแดง	๑๐,๖๖๑	๑๑,๐๘๘	๒๑,๗๔๙	๔,๖๗๔	๑๕๐
๑๐	อำเภอกะพ้อ	๘,๓๙๖	๘,๔๗๑	๑๖,๘๖๗	๓,๗๒๑	๑๘๐
๑๑	อำเภอแม่ลาน	๗,๖๕๑	๗,๕๘๘	๑๕,๒๓๙	๓,๘๓๖	๑๗๖
๑๒	อำเภอไม้แก่น	๕,๘๑๐	๖,๐๓๓	๑๑,๘๔๓	๒,๙๒๓	๒๑๔
รวม		๓๒๗,๖๓๒	๓๓๕,๘๕๓	๖๖๓,๔๘๕	๑๖๑,๖๕๔	๓๔๒

ที่มา : งานการปกครอง จังหวัดปัตตานี

ตารางที่ ๔ ข้อมูลเปรียบเทียบรายงานความมั่นคงของมนุษย์ประเทศไทยของจังหวัดปัตตานี
เปรียบเทียบกับยะลา และนราธิวาส

ที่	มิติ	ปัตตานี	ยะลา	นราธิวาส	ภาพรวมของ ประเทศ
๑	ที่อยู่อาศัย	๓๔.๓๓	๓๖.๓๕	๓๖.๓๕	๓๐.๓๕
๒	สุขภาพ	๖๓.๓๕	๓๕.๓๕	๖๕.๖๓	๓๐.๓๓
๓	การศึกษา	๕๒.๒๐	๕๓.๐๘	๕๐.๘๒	๖๕.๓๕
๔	การมีงานทำและรายได้	๖๒.๕๕	๓๒.๓๘	๖๑.๖๑	๓๐.๔๓
๕	ความมั่นคงส่วนบุคคล	๓๓.๒๔	๖๘.๕๘	๓๓.๓๖	๓๐.๓๓
๖	ครอบครัว	๕๐.๕๖	๘๘.๖๒	๕๒.๓๘	๓๐.๑๓
๗	การสนับสนุนทางสังคม	๘๕.๔๔	๖๔.๓๕	๘๐.๓๔	๖๕.๕๕
๘	สิทธิและความเป็นธรรม	๓๕.๑๕	๓๘.๘๓	๓๘.๓๘	๓๐.๓๑
๙	การเมืองและธรรมาภิบาล	๓๕.๐๔	๓๔.๕๕	๓๓.๓๐	๖๕.๕๘
ค่าเฉลี่ย		๓๕.๓๓	๓๖.๐๐	๓๕.๖๖	๖๕.๖๕

ที่มา : รายงานความมั่นคงของมนุษย์ประเทศไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ
มนุษย์

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายสมศักดิ์ อิศริยะบุญโญ
วัน เดือน ปีเกิด	๑๗ กรกฎาคม ๒๕๐๒
การศึกษา	ปริญญาตรี วิทยาการการจัดการ
ประวัติการทำงาน	ปีพุทธศักราช ๒๕๒๕-๒๕๔๕ เจ้าของกิจการแพปลา ป.บุญโญ ปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ - ปัจจุบัน หุ้นส่วนผู้จัดการ ห้างหุ้นส่วนจำกัดป.บุญโญ ตัวแทนค้าส่งน้ำมันไฮ และน้ำมันหล่อลื่นของ ปตท. ปีพุทธศักราช ๒๕๓๕- ๒๕๓๖ รองประธานหอการค้าจังหวัดปัตตานี ปีพุทธศักราช ๒๕๓๗- ๒๕๕๒ เลขานุการสมาคมประมงปัตตานี ปีพุทธศักราช ๒๕๔๑-ปัจจุบัน หุ้นส่วนผู้จัดการ ห้างหุ้นส่วนจำกัดปัตตานี ไอที ตัวแทนค้าส่ง SIM Card บัตรเติมเงิน Money Top Up Mpay ของ AIS ปีพุทธศักราช ๒๕๔๑-ปัจจุบัน หุ้นส่วนผู้จัดการ ห้างหุ้นส่วนจำกัดป.บุญโญ เอสวี ผู้ให้บริการน้ำมัน สถานีบริการน้ำมันซิสโก้ ปีพุทธศักราช ๒๕๔๑-๒๕๕๑และ ๒๕๕๕-๒๕๕๖ ที่ปรึกษาสมาคมประมง แห่งประเทศไทย ปีพุทธศักราช ๒๕๔๘-๒๕๔๙ เลขานุการหอการค้าจังหวัดปัตตานี ปีพุทธศักราช ๒๕๕๐-๒๕๕๑ รองประธานหอการค้าจังหวัดปัตตานี ปีพุทธศักราช ๒๕๕๒-๒๕๕๓ ที่ปรึกษาหอการค้าจังหวัดปัตตานี ปีพุทธศักราช ๒๕๕๔-๒๕๕๕ ประธานหอการค้าจังหวัดปัตตานี ปีพุทธศักราช ๒๕๕๔-ปัจจุบัน หุ้นส่วนผู้จัดการ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป. ค้าส่ง ตัวแทนค้าส่ง โทรศัพท์เคลื่อนที่ WELLCOM
ตำแหน่งปัจจุบัน	กรรมการสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การเศรษฐกิจ

เรื่อง	แนวทางการฟื้นฟูเศรษฐกิจจังหวัดปัตตานี	
ผู้วิจัย	นายสมศักดิ์ อิศริยะบุญโญ	หลักสูตร ปรอ.รุ่นที่ ๒๖
ตำแหน่ง	กรรมการสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย	

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปฏิวัติอุตสาหกรรม เมื่อปีคริสต์ศักราช ๑๗๖๐ หรือในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ ที่ประเทศอังกฤษนับได้ว่าเป็นเหตุการณ์สำคัญที่มีผลกระทบต่อประชากรของโลกเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคมและวัฒนธรรม กล่าวคือ เป็นการเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตจากเดิมที่เคยใช้แรงงานคนและสัตว์ พลังงานธรรมชาติ หรือเครื่องมือง่าย ๆ ในสังคมเกษตรกรรม หรือที่เรียกว่า ระบบการผลิตในครอบครัว (Domestic System) มาเป็นการใช้เครื่องจักรกลผลิตสินค้าในระบบโรงงานอุตสาหกรรม (Factory System) ทำให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตได้ผลผลิตในปริมาณมาก

สำหรับประเทศไทยแล้ว หากกล่าวถึงการเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรมของไทย น่าจะเริ่มนับตั้งแต่การเข้ามาของชาติตะวันตกในช่วงปีพุทธศักราช ๒๓๕๓ หรือปีคริสต์ศักราช ๑๘๕๐ เป็นต้นมา การเข้ามาของชาติตะวันตกในช่วงต้นของกรุงรัตนโกสินทร์เป็นสัญญาณบอกเหตุถึงการล่าอาณานิคมของชาติตะวันตกที่สะสมเงินทุนจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม ได้นำสู่การลงทุนในสนธิสัญญาระหว่างสยามประเทศกับประเทศอังกฤษ ซึ่งอุตสาหกรรมของประเทศไทยในช่วงนั้นเป็นเพียงหัตถอุตสาหกรรมอันประกอบไปด้วย การแปรรูปอาหาร สิ่งทอ เครื่องปั้นดินเผา และเครื่องเงินเครื่องทอง เป็นต้น

ปัตตานีเป็นจังหวัดที่มีที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศไทยและเป็นหนึ่งในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลตะวันตกของภาคใต้ติดกับทะเลจีนใต้ มีพื้นที่ติดกับจังหวัดสงขลา และจังหวัดนราธิวาสทางทิศตะวันตก ติดกับจังหวัดยะลาทางทิศใต้ จากอดีตจวบจนปัจจุบันจังหวัดปัตตานีถือได้ว่าเป็นหัวเมืองที่สำคัญแห่งหนึ่งในภาคใต้ในแง่มุมศาสตร์ทางด้านสังคมศาสตร์ปัตตานียังถือได้ว่าเป็นจังหวัดศูนย์กลางของผู้นับถือศาสนาอิสลามใน ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ หลักฐานที่

บ่งชี้ให้เห็นได้ชัดคือ มัสยิดเก่าแก่ที่มีความสำคัญอย่าง มัสยิดกรือเซะ และ มัสยิดที่ใช้ประกอบศาสนพิธีที่สร้างสรรได้อย่างสวยงามอย่าง มัสยิดกลางปัตตานี ซึ่งประชาชนที่อาศัยอยู่ในปัตตานี ประมาณร้อยละ ๘๐ นับถือศาสนาอิสลาม ที่เหลืออีกร้อยละ ๒๐ นอกเหนือนับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ ทั้งนี้ในศาสนาพุทธปัตตานีมีวัดอารามหลวงที่สำคัญได้แก่ วัดช้างไห้ ตั้งอยู่ที่อำเภอโคกโพธิ์ รวมไปถึง ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวที่เป็นที่เคารพบูชาของชาวพุทธที่มีเชื้อสายจีนและผู้คนทั่วไป ปัตตานีจึงนับได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางสังคมจังหวัดหนึ่ง

ในแง่เศรษฐกิจในอดีตที่ผ่านมา รายได้หลักของปัตตานีมาจากเกษตรกรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการประมง ปัตตานีเคยเป็นจังหวัดที่มีผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) เป็นอันดับที่ ๑๐ ของภาคใต้อย่างต่อเนื่องยาวนาน จนกระทั่งอุตสาหกรรมด้านการประมงซึ่งเคยเป็นรายได้หลักของจังหวัดตกต่ำลง ทำให้ในปัจจุบันปัตตานีมีผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) เป็นอันดับสุดท้ายของภาคใต้ จึงส่งผลกระทบต่อรายรายประชากรในจังหวัดปัตตานี เกิดการว่างงาน ประกอบกับรายได้จากภาคเกษตรกรรมด้านอื่นอย่างเช่น การปลูกพืชหลักอย่างยางพารา ปัตตานีมีสัดส่วนพื้นที่การปลูกยางพาราน้อยที่สุดคือประมาณสองแสนไร่ จึงเป็นข้อจำกัดด้านพื้นที่เพาะปลูกอันเป็นผลมาจากปัญหาด้านดินเค็ม ทั้งนี้การตกต่ำลงของอุตสาหกรรมประมงมีผลมาจาก การเพิ่มขึ้นของต้นทุนค่าเชื้อเพลิง และปัญหาแรงงานขาดแคลน อันเป็นปัญหาหลัก หากได้รับการส่งเสริมจากทั้งภาครัฐและเอกชนอุตสาหกรรมประมงซึ่งเป็นรายได้หลักจะสามารถกลับมาทำรายได้อีกครั้งให้กับจังหวัดปัตตานีมีผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) สูงขึ้นอย่างแน่นอน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพอุตสาหกรรมที่มีและยังคงดำเนินการอยู่ในจังหวัดปัตตานีในปัจจุบัน ๒) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ ของอุตสาหกรรมในจังหวัดปัตตานี ๓) เพื่อเสนอแนะแนวทางการฟื้นฟูเศรษฐกิจจังหวัดปัตตานีในการส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงทางธุรกิจสำหรับผู้ลงทุนและเกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับจังหวัดได้ รวมไปถึงการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ทำการศึกษาและวิเคราะห์สภาพอุตสาหกรรมที่มีและยังคงดำเนินการอยู่ของจังหวัดปัตตานีในปัจจุบัน

๒. ทำการศึกษาวิเคราะห์อุตสาหกรรมใหม่ๆที่เกิดขึ้นในจังหวัดใกล้เคียง ในภูมิภาคภาคใต้รวมไปถึงในส่วนอื่นๆของประเทศ เพื่อเสนอแนะแนวทางการฟื้นฟูเศรษฐกิจจังหวัดปัตตานี

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ตั้งแต่การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้นจนจบการวิจัย (Ongoing) โดยมีการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งก่อนและหลังการวิจัย มีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview: IDI) รวมทั้งการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากเอกสารบทความ และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการนำข้อมูลทุกข้อมูที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆเกี่ยวข้องเพื่อขยายผลและนำไปสู่การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

จังหวัดปัตตานี ตั้งอยู่ภาคใต้ของประเทศไทย เป็นจังหวัดเดียวในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนที่ไม่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศมาเลเซียสภาพภูมิประเทศ แบ่งออกเป็น ๑)พื้นราบชายฝั่งทะเล เป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ ประมาณ ๑ ใน ๓ ของพื้นที่จังหวัด ได้แก่ทางตอนเหนือและทางตะวันออกของจังหวัด มีหาดทรายยาว และเป็นที่ยาวชายฝั่ง กว้างประมาณ ๑๐ -๓๐ กิโลเมตร มีความยาวชายฝั่งทั้งหมด ๑๑๖.๕๐ กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่อำเภอชายทะเล ๖ อำเภอ ประกอบด้วยอำเภอหนองจิก อำเภอเมืองปัตตานี อำเภอยะหริ่ง อำเภอปะนาเระ อำเภอสาบบุรี และอำเภอไม้แก่น ๒) พื้นที่ราบลุ่ม บริเวณตอนกลาง และตอนใต้ของจังหวัด มีแม่น้ำปัตตานีไหลผ่านที่ดินมีความเหมาะสมในการเกษตรกรรมปลูกข้าว ยางพารา ได้แก่ พื้นที่ในเขตอำเภอแม่ลาน อำเภอยะรัง อำเภอยะหริ่ง อำเภอมายอ และอำเภอปะนาเระ ๓) พื้นที่ภูเขา เป็นพื้นที่ส่วนน้อยอยู่ทางตอนใต้ของอำเภอโคกโพธิ์ อำเภอกะพ้อ และทางตะวันออกของอำเภอสาบบุรี บริเวณดังกล่าวเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ และเป็นพื้นที่ปลูกลองกองยางพารา

สภาพสังคมจังหวัดปัตตานี เป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร โดยประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ ๘๗.๔๐ นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ ๑๒.๕๕ และศาสนาอื่นๆ ร้อยละ ๐.๐๕ ซึ่งประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามมีการครองตนตามวิถีอิสลามอย่างเคร่งครัด จนเป็นจุดแข็งเชิงสัญลักษณ์ที่โลกมุสลิมให้การยอมรับในอัตลักษณ์ของปัตตานี

เศรษฐกิจจังหวัดปัตตานีมีขนาดค่อนข้างเล็ก โดยมีขนาดใกล้เคียงกับจังหวัดนราธิวาส ยะลา และกระบี่ โดยในปี พุทธศักราช ๒๕๕๓ จังหวัดปัตตานีมีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด มูลค่า ๔๔,๔๖๕ ล้านบาท คิดเป็น ร้อยละ ๔.๕ อยู่ในลำดับที่ ๑๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้ และคิดเป็น ร้อยละ ๑๒.๖๔ เป็นลำดับที่ ๔ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดภาคใต้ชายแดน โดยมีขนาดใกล้เคียงกับ จังหวัดยะลา และพังงากับพัทลุง ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ ๔.๗ และร้อยละ ๓.๘ ตามลำดับ แต่ต่ำกว่าจังหวัด สงขลามาก ที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด มูลค่า ๑๗๔,๓๐๑ ล้านบาท หรือร้อยละ ๑๗.๗ เป็นลำดับที่ ๑ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๗๒ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดภาคใต้ชายแดน

โครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดปัตตานียังคงพึ่งพาภาคการเกษตรเป็นหลัก แต่มี แนวโน้มการปรับตัวสู่ภาคบริการมากขึ้น จังหวัดปัตตานีมีสัดส่วนโครงสร้างภาคการเกษตรปี พุทธศักราช ๒๕๕๓ ร้อยละ ๔๕.๑๐ ของ GPP ประกอบด้วย สาขาการประมง มี สัดส่วนมากที่สุด ร้อยละ ๓๔.๕๐ ที่เหลือเป็นการเกษตรกรรม การล่าสัตว์ และป่าไม้ ร้อยละ ๑๐.๖๐ โดยมูลค่าการผลิตส่วนใหญ่ของการเกษตรกรรม มาจาก พืชเศรษฐกิจหลัก คือ ยางพารา ข้าว มะพร้าว และไม้ผล เช่น ลองกอง ทุเรียน เงาะ มังคุด มีพื้นที่เพาะปลูกในปีพุทธศักราช ๒๕๕๔ ถึง ร้อยละ ๗๕.๗๕ ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัด

อุตสาหกรรมจากข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดปัตตานี ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๓ จังหวัดปัตตานีมีสัดส่วนโครงสร้างภาคอุตสาหกรรม คิดเป็นร้อยละ ๘.๕ ของมูลค่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ซึ่งมีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์มากเป็นลำดับที่ ๕ ของภาคใต้ และเป็นลำดับ ที่ ๓ ของกลุ่มจังหวัด โดยมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากปีพุทธศักราช ๒๕๕๒ ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ ๘.๖๘ เล็กน้อย อัตราการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมอยู่ในภาวะหดตัวร้อยละ ๐.๑๕ ซึ่งมีแนวโน้มดีขึ้นจาก ปีพุทธศักราช ๒๕๔๕ ที่มีอัตราการหดตัวร้อยละ ๓.๘ โดยมูลค่าการผลิตส่วนใหญ่มาจากอุตสาหกรรม จากการประมง และอุตสาหกรรมแปรรูปด้านการเกษตร ประเภทอุตสาหกรรม ภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเลและยางพารา

เนื่องจากจังหวัดปัตตานี เป็นจังหวัดที่ติดชายฝั่งทะเล และเป็นพื้นที่ที่ทำการเกษตร เป็นส่วนใหญ่ จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม ในปีพุทธศักราช๒๕๕๕ มีโรงงานจำนวน ๖๐๕ แห่ง เงินลงทุนรวม ๔,๐๒๗ ล้านบาท ก่อให้เกิดการจ้างงาน ๘,๗๖๐ คน ซึ่งโรงงานกระจายตัวอยู่ทั่วไป ภายในจังหวัดทุกอำเภอ โดยอำเภอเมืองมีโรงงานมากที่สุดและอำเภอไม้แก่นมีโรงงานน้อยที่สุด สาขาอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนมากที่สุด ๓ ลำดับแรกของจังหวัดปัตตานี ได้แก่

อุตสาหกรรมอาหาร ได้แก่ ผลิตปลากระป๋อง ห้องเย็นผลิตอาหารทะเลแช่แข็งและล้าง ขำทะเลและผลิตน้ำแข็งของ, น้ำแข็งหลอดปัจจุบันมีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น ๕๓ โรงงาน เงินลงทุน ๑,๖๒๕.๔๔๒ ล้านบาท คนงาน ๓,๕๐๑ คน

อุตสาหกรรมยาง ได้แก่ การผลิตยางแท่งมาตรฐาน เอส.ที.อาร์๒๐ ยางแผ่นรมควัน ยาง เครฟ ปัจจุบันมีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น ๑๒ โรงงานเงินลงทุน ๘๓๐,๐๔๘ ล้านบาทคนงาน ๗๒๔ คน

อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ ได้แก่ ทำวงกบประตู หน้าต่าง ใสนไม้-เซาะร่อง ไม้และลึงใสนไม้ แปรรูปไม้ยางพาราและอัดน้ำยาและอบไม้ และทำลึงไม้ยางพารา ปัจจุบันมีจำนวน โรงงานทั้งสิ้น ๒๕ โรงงาน เงินลงทุน ๑๕๓,๘๔๑ ล้านบาท คนงาน ๑,๑๓๕ คน

ข้อเสนอแนะ

การนำข้อมูลด้านการบริหารจัดการอุตสาหกรรมที่สามารถนำไปใช้พิจารณาเพื่อ ควบคุมต้นทุนการผลิตสามารถนำมาเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยส่งเสริมความได้เปรียบทางการแข่งขันได้ จังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมเนื่องจากปัจจัยที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ โครงสร้างทางสังคมประกอบกับการมีทรัพยากรธรรมชาติมาก และยังไม่ มีปี ญุหามลพิษมากนัก การพัฒนาจังหวัดปัตตานีให้เป็ นแหล่งอุตสาหกรรมจะต องเร งพัฒนาโครงสร้าง างพื้นฐานและ โครงสร้างพื้นฐานทางปี ญญาเพื่อรองรับการปรับฐานการผลิตสู่การผลิตสำหรับประชาคมอาเซียน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

๑. การพัฒนานิคมอุตสาหกรรมฮาลาลต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารจัดการ โดย พยายามส่งเสริมให้ผู้ประกอบการในจังหวัดปัตตานีเห็นความสำคัญถึงการรับรองมาตรฐานฮาลาลโดย สนับสนุนผู้ประกอบการที่เป็น โรงงานอุตสาหกรรม SMEs และวิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้ภาครัฐต้อง

สนับสนุนอย่างจริงจังเพื่อที่จะทำให้จังหวัดปัตตานีเป็นศูนย์กลางของผลิตภัณฑ์ฮาลาล โดยเฉพาะยังผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับต่างประเทศที่เป็นคู่ค้าสำคัญ

๒. ผลผลิตจากการทำประมงน้ำลึกในพื้นที่อ่าวปัตตานี หรือพื้นที่ประมงนอกน่านน้ำที่ขึ้นที่ท่าเทียบเรือปัตตานีทั้งในส่วนการการบริโภคนและป้อนโรงงานอุตสาหกรรม ต้องพยายามทำให้ผู้ประกอบการนำมาเป็นวัตถุดิบในการแปรรูปอุตสาหกรรมในจังหวัดทั้งหมดที่เหลือจากการบริโภค เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ครบวงจรเนื่องจากจังหวัดปัตตานีมีอุตสาหกรรมรองรับวัตถุดิบที่เกิดในจังหวัดปัตตานี รวมถึงการนำเข้าจากที่อื่นๆทั้งในและต่างประเทศ

๓. การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการขนส่งทางน้ำ เนื่องจากไม่มีการใช้งานเป็นเวลานาน ทำให้ขาดการการฟื้นฟู และการดูแลที่เหมาะสมให้สามารถรองรับกับอุตสาหกรรมทางทะเลได้ตามที่ควรจะเป็น เช่นการขุดลอกร่องน้ำให้ไต่ความลึก ๗ เมตร ซึ่งจะทำให้สามารถใช้งานได้ต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน โดยไม่ต้องทำการขุดลอกบ่อย

๔. มีระบบการจัดการมลพิษทางอากาศ ทางน้ำ สารเคมี และกากของเสียอันตราย ด้วย การปรับระดับมาตรฐานสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ เพื่อสะท้อนหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (PPP) และมีระบบควบคุมที่เหมาะสม

๕. ต้องผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนมีความตระหนักรู้ในความสำคัญของปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากประชาชนคือผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับพื้นที่ ได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเป็นผู้เสียผลประโยชน์โดยตรงในกรณีที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายลง